

28/1 87. Forslag om motiveret dagsorden nr. D 23 fremsat 28/1 87 af Taanquist (S). Forslag om motiveret dagsorden nr. D 24 fremsat 28/1 87 af Tommy Dinesen (SF)).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Forhandlingen blev sluttet, og vi går til afstemning.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 23 af Taanquist (S) (se forrige møde) vedtoges enstemmigt med 119 stemmer.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 24 af Tommy Dinesen (SF) (se forrige møde).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forhandling om redegørelse nr. R 16:

Redegørelse af 18. december 1986 om børnepolitikken.

Af socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen).

(Redegørelsen anmeldt 18/12 86. Redegørelsen givet 18/12 86. Beslutning om forhandling 18/12 86).

Forhandling

Erik B. Smith (S):

Socialministerens redegørelse, som vi har til behandling her i dag i Folketinget, bærer på mange måder præg af socialministerens socialdemokratiske baggrund – hvis det må være tilladt at fremhæve det.

Man må samtidig sige, at den også bærer tydeligt præg af socialministerens deltagelse i en borgerlig regering. Der er meget få konkrete tilsagn, men mange gode, rigtige betragtninger.

Jeg vil også have lov til at fremhæve, at det økonomiske afsnit i redegørelsen er præget af, at de Radikale på børneområdet ikke har villet være med til nedskæringer, men faktisk har villet have nogle forbedringer.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hvis nogle ikke har bemærket det, kan jeg fortælle, at vi er langt inde i forhandlingen her fra talerstolen.

Erik B. Smith (S):

Jeg tror, man kan sige, at udnævnelsen af fru Lone Dybkjær til formand for Børnekommissionen i sin tid var en god socialdemokratisk investering.

Vi er utilfredse med, at der kun er ét budskab, nemlig om dette tværministerielle udvalg, som ministeren vil nedsætte.

Vi har valgt at gribe denne redegørelsesdebatt an på den måde, at vores ordfører på området nu vil komme med nogle konstruktive tanker om, hvad Socialdemokratiet vil, ligesom en række af gruppens medlemmer efterfølgende vil gå ind i debatten. Det er jo klart, at forespørgselsdebatten vil betyde, at vi ønsker at hægte regeringen op på nogle helt konkrete initiativer, som det er vores håb at et bredt flertal i Folketinget slutter sig til.

Jytte Andersen (S):

Firserbørn er ikke kun børn af krisen. Mange børn har gode opvækstvilkår, solide og trygge familiekontakter, gode boliger, et rigt nærmiljø med mulighed for samvær med andre børn og unge. Men der er ikke grundlag for et børnepolitisk skønsmaleri, det er signalerne til os for klare og tydelige til. Vi må erkende, at samfundsforandringer påvirker det lille samfund: familien. Ændrede produktionsformer, økonomi, nye boligformer, ny teknologi, nye muligheder for forældrene for at gå egne veje, angsten for atomkrig, forurening, arbejdsløshed og tv's massive udbud påvirker naturligvis vore børn.

Det er vigtigt, at vi ikke kun ser på børnene, når vi taler børnepolitik, for en sådan kan ikke laves adskilt fra den øvrige samfundspolitik. Det er ikke kun et spørgsmål om, hvad vi laver specielt for børn, men også om, hvilket samfund vi giver dem at leve i, og hvilket samfund vi efterlader dem.

Når vi derfor taler om børnepolitik, må vi gøre det med øje for den lille familie, storfamilien Danmark og det enkelte barns behov for omsorg. Det er i øvrigt interessant at se, at vor børnepolitik faktisk hviler på, at børnenes udgangspunkt er ægteskabet og kernefamilien alene.

[Jytte Andersen]

Disse to institutioner er så usikre grundpiller, at vi ikke fortsat kan anvende dem som grundlag. Derfor må vægten i børnepolitikken flyttes fra ægteskabspolitik til forældreskabspolitik, fra forældremyndighed til forældreansvar. Det betyder, at vi bevidst må arbejde på, at børn kan få lov til at udfolde sig på egne betingelser og ikke alene på de voksnes.

Socialdemokratiet har den opfattelse, at børn er til fælles glæde og et fælles ansvar. Fællesskabets ansvar for børn må sikre, at rammerne omkring familierne giver stabilitet og tryghed for børn til trods for forandringer i voksnes forhold. Børn har behov for at føle selvværd, at de er nyttige, og at de bliver elsket. Børns behov for omsorg og tryghed er vor politiske rampe for de krav, der bør stilles på næste generations vegne. Vi må arbejde hen imod kortere arbejdsdag. Børn har behov for de voksne hver dag. Vi må også sikre, at de kan blive passet af deres egne voksne, når de er syge. Vi må sikre børns retsstilling og mulighed for at komme til orde, blive lyttet til, når beslutninger træffes vedrørende deres tilværelse.

Næst efter forældrene er daginstitutionerne børns faste holdepunkt. De må udvikles til levende, kreative lokalmiljøer, der imødekommer børns og forældres behov. Vi må have mod til at fastlægge en målsætning for daginstitutionernes opgave i forhold til børns udvikling – forældre og personale i fællesskab.

Børn har behov for sammenhæng og overskuelighed. Vi må derfor se på skolen, dens opsplittede dag, mange forskellige fag og voksne, som betyder forvirring og uoverskuelighed.

Mange børn er i nød, er rådvilde, er rodløse. De må gives en mulighed for at søge hjælp og råd gennem en åben rådgivning. Et børneombud kunne f.eks. sikre børns interesser i samfundet.

Boligpolitikken og det forebyggende sociale og kulturpolitiske arbejde skal tilrettelægges sådan, at det udvirker bæredygtige sociale netværk omkring familierne. Decentralisering og selvforvaltning kan og bør medvirke til engagement i nærmiljøet.

Og så må vi styrke børneforskningen og sørge for, at dens resultater koordineres og formidles til børn, forældre og politikere. Vi har brug for reel viden om, hvordan børn

reagerer på skilsmisse, arbejdsløshed, de nye mediers påvirkning, nye familiemønstre. Vi ved, at der er alt for mange områder, hvor disse påvirkninger af børn stort set er uoplyste.

Tiden kan ikke skrues tilbage. Virkeligheden er her og nu, og fællesskabets ansvar for børn og unge må svare til den ny tids behov. Kvinders krav om ligestilling skal ikke være en barriere for næste generations udviklingsmuligheder. Ligeværd og ønsket om børn skal ikke være noget modsætningsfyldt, men det forudsætter, at de politiske beslutninger tager bestik af virkeligheden i dag og i morgen og ikke i går, og det haster med fremadrettede beslutninger.

Vi så gerne, at debatten i dag kunne konkludere i et fælles ønske om en børnemiljølov, som sikrede alle børn rammerne for en god opvækst. Børn er grundlaget for vort samfunds fremtid, og vi skal huske, at samfundets værdi ikke alene måles i tabeller og handelsbalance, men også i den ene generations omsorg for den næste.

Som hr. Erik B. Smith sagde, vil flere socialdemokratiske folketingsmedlemmer uddybe vore tanker, og jeg skal derfor afslutte med en opfordring til samtlige ministre, en opfordring til at kigge deres ressortområder igennem med børnebriller. Det kan godt være, det er svært for nogle af ministrene, men i så fald er der børn nok, der er parate til at hjælpe.

Lizzie Lichtenberg (KF):

Tak til ministeren for denne redegørelse og muligheden for at debattere børnepolitik. Redegørelsen indledes med ordene: »Det skal være rart at være barn i Danmark!« Og den fortsætter i et senere afsnit: »Børnepolitik er samfundspolitik, og samfundspolitik er – måske til tider uhensigtsmæssig – børnepolitik.« Må jeg her tilføje: børnepolitik er familiepolitik. Familien er den enhed, som samfundet skal bygge på. Det er i familien, barnet udvikles. Det er først og fremmest her, at dets kulturelle påvirkning finder sted og dets livsholdning grundlægges. Hovedformålet for konservativ familiepolitik er at skabe rammer, som den enkelte familie selv fylder ud, og inden for hvilke den har mulighed for selv at være ansvarlig for sin situation. I familiepolitisk sammenhæng står spørgsmålet

[Lizzie Lichtenberg]

om samspillet mellem individ og samfund og om overdragelse af en kulturel og historisk arv og af en etik fra generation til generation som noget helt centralt sammen med respekt og ligestilling mellem mand og kvinde.

Ansvar for børnenes opvækst ligger først og fremmest hos forældrene, og det, vi som forældre skal give vore børn, er først og fremmest kærlighed, tryghed, kultur, tro, viden, gode vaner, oplevelser og holdninger.

Derfor må spørgsmål om familiepolitik også være et spørgsmål om social balance i samfundet og om balance i samfundsøkonomien. Vi må selvsagt ikke føre en økonomisk politik, der indebærer en begrænsning af kommende generationers politiske og økonomiske handlefrihed, eller sagt på en anden måde: vi må ikke pantsætte fremtiden for vore børn og børnebørn.

Det er i familien, barnet oplever et fællesskab og får sin identitet; barnet får rødder. Men hvis vi ser på, hvad den allerede stedfundne ændring i familie- og samlivsstruktur har resulteret i, kan vi konstatere, at det offentlige har reageret på denne udvikling ved at øge antallet af daginstitutioner for at give begge forældre mulighed for at arbejde ude. En række familiepoltiske behov vil imidlertid ikke kunne imødekommes alene gennem oprettelse af et nok så stort antal daginstitutioner.

Udviklingen i den seneste tid har vist, at den unge generation vil både-og, dvs. have både familie, børn og arbejde. Mange unge ønsker således mere tid til samvær med deres børn, end de hidtil har haft, og det synes jeg ærligt talt er meget positivt. Familiernes behov er forskellige set i forhold til forældrenes arbejdsvilkår, men også i forhold til børnefamiliernes opfattelse af, hvad der tjener deres børn bedst.

Hvis vi på denne baggrund skal udvikle familiepoltikken, må der lægges nogle principper fast.

Børn og forældre har brug for mere tid til hinanden. Arbejdsmarkedspolitikken må i de kommende år tage sigte på at skabe et større mål af fleksibilitet til gavn for familielivet. Ved at gennemføre flere flekstidsordninger på arbejdsmarkedet i både den offentlige og den private sektor kan børnefamilier få væsentlig mere tid sammen. Forældrenes daglige arbejdstid skal forskydes blot 2 timer i forhold til hinanden, så betyder det en daglig

tidsmæssig gevinst for familien på 4 timer. Der bør skabes udvidet adgang til deltidsarbejde, så forældre, der ønsker det, får bedre mulighed for at få nedsat deres arbejdstid uden tab af anciennitet. Forbedrede vilkår for tilbagevenden til arbejdsmarkedet er en stor sag, og de forældre, der midlertidigt er holdt op med at arbejde for at være mere sammen med deres børn, skal have bedre muligheder for at vende tilbage til arbejdsmarkedet. Der skal være relevante efter- og videreuddannelses tilbud til forældre, der ønsker at genoptage en erhvervsmæssig karriere. Såvel offentlige som private arbejdsgivere bør vise imødekommethed over for forældre, der ønsker at genindtræde på arbejdsmarkedet efter års pause. Det må være en kvalifikation at have børn, som fru Lone Dybkjær udtalte i Berlingske Tidende den 26. oktober 1986.

For så vidt angår mulighederne for pasningstilbud uden for hjemmet bør forældrene kunne vælge mellem heltids- og deltidstilbud i kommunale eller selvejende institutioner eller i kommunal dagpleje og andre pasningsmuligheder som fritidsklub, legestue m.v., og forældre, der har ønske om og behov for at få passet deres børn i kommunale eller selvejende institutioner, bør naturligvis fortsat have mulighed herfor.

Daginstitutioner skal have mulighed for at tilpasse og udvikle sig til at kunne løse de opgaver, familiens øgede behov stiller. De må åbne sig og blive en del af lokalsamfundet. Her kan den viden, som medarbejderne i institutionerne har, bruges. Indholdet må være af en sådan kvalitet, at børnene får færdigheder, der rustet dem til deres fremtidige liv. De selvejende institutioner, som vi har i dag, kan være en god baggrund for denne udvikling; her er der allerede mulighed for at delagtiggøre forældre og andre interesserede i institutionernes dagligdag og drift og at tage et medansvar.

Det Konservative Folkeparti kan støtte, at der bliver nedsat et udvalg om institutionernes placering, deres indhold og organisation, og vi vil anbefale, at de selvejende institutioner tages med i disse overvejelser. Også personalets uddannelse må tilpasses den videre strukturudvikling.

Børnefamilierne bør stilles økonomisk lige, hvad enten man vælger at passe børnene selv eller benytter sig af de offentlige pasningstil-

[Lizzie Lichtenberg]

bud eller private pasningsordninger. En børneydelse skal ikke betragtes som en social ydelse, men som et tilbud til forældrene for som nævnt at give dem større frihed i valget af pasningsmuligheder. Spørgsmålet om, hvilken model der lader sig gennemføre, er jo endnu uafklaret, og det samme gælder spørgsmålet om eventuel forlængelse af barselorloven. Det vil derfor være naturligt for udvalget at arbejde med disse spørgsmål.

Spørgsmål om hele handicapområdet – når jeg siger børn, mener jeg alle børn, det indbefatter også handicappede børn – var det måske på sin plads at lade indgå i udvalgets arbejde, så vi får en løsning af de handicappede børns pasningsproblem, deres opvækstvilkår, meget centralt placeret.

Ministeren behandler spørgsmålet om det forebyggende arbejde blandt børn, og her er sundhedsplejerskens råd til forældrene i børnenes første leveår grundlæggende for indsatsen.

Alle de fritidstilbud, der findes i de forskellige kommuner, spiller en stor rolle, ikke mindst det frivillige børne- og ungdomsarbejde. Stive offentlige systemer må ikke hindre børns mulighed for at deltage i disse aktiviteter. Det må tilstræbes, at der ikke efterhånden udvikles en afgrænset børnekultur, ungdomskultur, voksenkultur og ældrekultur, hvor aldersgrupperne lever hver deres liv, men at de laver noget sammen i fritiden. Skolen som centrum i lokalsamfundet kan være et godt samlingssted.

Fremtidens politik bygger ikke blot på en materiel, social løsning, men også på en kulturel. Isoleres barnet i et børneliv, får det intet liv; det skal opleve en barndom, der udvikler det til et menneskeliv og en tryk alderdom. Der skal være sammenhæng i tilværelsen.

Ingen andre kan som mor og far skabe en tryk og kærlig ramme om børnenes opvækst og give dem den vejledning og de normer, der er forudsætningen for, at de kan klare sig og trives som voksne. Der skal sættes grænser, og de skal overholdes, indtil børnene er modne til at tage et selvstændigt ansvar for sig selv også som familiemedlemmer.

Den fremtidige planlægning og lovgivning må ikke bare blive en fremskrivning af kendte begreber og løsningsmodeller; det ville være at følge udviklingen i bakspejlet. Der er opgaver, der skal løses her og nu, men i vort

valg af løsninger må vi ikke forskertse muligheden for at nå de langsigtede mål: større valgfrihed, mindre offentlig indflydelse, bedre mulighed for at give den næste generation en opvækst i kærlighed, at give den muligheder.

Her er de initiativer, socialministeren på regeringens vegne beskriver, en af løsningerne. Vore børn og vore børnebørn får da den opvækst, vi selv husker og sætter pris på, vore værdinormer må overgives fra generation til generation, vore færdigheder må gives videre til den næste generation, så den kan forme sine børns fremtid, som jo har alle muligheder i sig.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Fru Lizzie Lichtenberg indleder sit indlæg med at konstatere, at socialministeren mener, at børnepolitik er samfundspolitik, og det korrigerer fru Lizzie Lichtenberg til, at børnepolitik er familiepolitik. Jeg er enig med socialministeren i, at børnepolitik er samfundspolitik, fordi en lang række af samfundets funktioner og handlinger får indflydelse på børnene. Hvis man indskrænker børnepolitik til kun at være familiepolitik og til kun at beskæftige sig med spørgsmål om familien, synes jeg, det er en stor indskrænkning, og derfor vil jeg godt spørge fru Lizzie Lichtenberg: er det en korrektion af socialministerens børnepolitik, Det Konservative Folkeparti her lægger for dagen ved at sige: hold jer kun til familierne, og bliv fra samfundet med disse børn?

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Den konservative ordfører og socialministeren gør spørgsmålet om tid til et væsentligt element i deres indlæg her i dag. Jeg er meget enig. Spørgsmålet om flekstid er et meget centralt spørgsmål. Vi har set, at de borgerlige partier og arbejdsgiverne er enige om flekstidens velsignelser. Vi har set, at de overenskomster, som nu er blevet indgået, har fået indføjet muligheden for en 65 timers arbejdsuge. Konsekvensen af det er, at flere og flere kvinder, som sidder i underordnede funktioner på arbejdsmarkedet, nu kan trues med en 65 timers arbejdsuge. Konsekvensen

[Helle Degn]

af det bliver, at en mor bliver gjort til en far, forstået på den måde, at hun vil føle, at hun må fastholde en stærkere og stærkere tilknytning til arbejdspladsen. Derfor gør arbejdsgiverne og den borgerlige regering nu en mor til en far, og en far bliver gjort til en mormor, stadig mindre og mindre ansvarlig for sit barn og sin familie. Er det den udvikling, de borgerlige partier, socialministeren og arbejdsgiverne ønsker for vore familier? Er det et gode for børnene? Er det et gode for kvinderne? Jeg kan ikke se det.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Fru Helle Degn nævnte, at man nu har indført for moderen en 65 timers arbejdsuge. Det må jeg sige er et perspektiv, som er ganske uhyggeligt, og jeg kan ikke forstå, hvordan man kan nå til et sådant tal. Når der netop gives adgang til for hver af ægtefællerne en 37 timers arbejdsuge, kan jeg ikke på nogen måde få det til at blive 65. Det skulle i virkeligheden, hvis man fulgte terminologien, være 74. Det var den første ting, som jeg måtte anholde, for regnestykket holder ikke helt.

Men for mig er det meget vigtigt her at sige, at det ansvar, som ægtefæller har for deres børn som far og mor, er et fælles ansvar, som ikke kan flyttes over til den ene part. Derfor er det selvfølgelig sådan, at man i fællesskab udnytter den større fritid, der er til rådighed for familien ved, at man har fået en kortere arbejdstid. Dermed er mulighederne bedre, og netop flekstidsmulighederne giver adgang til, at ægtefællerne, far og mor, får mere tid sammen med børnene, end de havde sidste år, og det synes jeg er en forbedring, mens fru Helle Degn her står og fortæller os, at det skulle være noget særdeles negativt, der er sket på arbejdsmarkedet. Tværtimod er det særdeles positivt, og jeg håber, at fru Helle Degn vil medvirke til sammen med de faglige organisationer, sammen med arbejdsgiverforeningerne at undgå, at hendes spådom går i opfyldelse.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg kan meddele, at det ikke er min hensigt at lade hele debatten afvikles ved korte bemærkninger, inden ordførerne overhovedet kommer til.

(Kort bemærkning).

Lizzie Lichtenberg (KF):

Hr. Carsten Andersen stillede mig det spørgsmål, om vi havde indskrænket børnepolitik til bare at være familiepolitik. Nej, tværtimod. Men dette spørgsmål viser jo netop, at der er himmelvid forskel mellem vores og hr. Carsten Andersens og dermed hans partis opfattelse af, hvad familien er. Jeg fortalte jo netop, hvad vi mente med, at vi også gerne ville have familiepolitik føjet til børnepolitikken, i overensstemmelse i øvrigt med ministerens redegørelse. Familien er det grundlag, samfundet bliver dannet på, og når man skal se på børnene som en del af en familie, stor eller lille, må det jo netop være samfundspolitikken, der også er familiepolitikken. Læs mine udtalelser bagfra, så har man den matematiske løsning: samfundspolitik er børnepolitik er familiepolitik.

Hvis fru Helle Degn tror på ligestilling mellem kønnene, må hun også tro på, at forældre har et fælles ansvar for deres børn. Der var forældre, der sagde til mig, da vi i vores forvaltning fik indført flekstud: »Du har givet os nogle meget dejlige morgenstunder, for nu skal vi ikke halse ud ad døren, nu kan vi nyde det i fred. Vi kommer faktisk ud ad døren på samme tid, men vi har ikke det stress over os.« På den måde kan flekstud også virke samlende, og det er det, jeg støtter mine bemærkninger på. Når børnefamilierne selv udtrykker begejstring for og ønske om det, mener jeg, at man som politikere, som arbejdsgivere, og hvor man ellers træffer beslutninger, skal imødekomme det.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Fru Helle Degn for den sidste korte bemærkning i denne omgang, og derefter er det fru Hanne Severinsen.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, det lyder smukt, når hr. Bo Kristensen, fru Lizzie Lichtenberg, socialministeren og Dansk Arbejdsgiverforening siger til os, at vi skal sørge for, at ansvaret for vore børn er et ansvar, som både en mor og en far må føle. Netop i disse dage er der blevet indgået overenskomststafalter, og i protokollet til flere af disse står der, at arbejdsgiv-

[Helle Degn]

veren skal have mulighed for at disponere i kortere eller længere tid over arbejdskraften. Her kan jeg fra bygge- og anlægsområdet – det var refereret i Aktuelt i går – nævne et eksempel på, at en kvindelig bygningshåndværker kan få pålagt af sin arbejdsgiver at være på arbejdspladsen 65 timer om ugen, fordi arbejdsgiveren nu har fået mulighed for at disponere over en fleksibel arbejdskraft, en fleksibel arbejdstid.

Man kan tale meget smukt om, at en kvinde og en mand skal dele ansvaret for børnene, men det hjælper ikke meget, hvis man gør omstændighederne for, at de kan gøre det, fuldstændig umulige.

Derfor vil jeg fastholde, at det, regeringen, det, arbejdsgiverne gør, er at gøre en mor til en far og en far til en mormor.

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil gerne takke for, at vi kunne vende tilbage til talerrækken i stedet for at diskutere spøgelse.

Jeg er meget glad for denne redegørelse, for alt for ofte diskuterer Folketinget lovforslag som isolerede bidder af et ministeriums arbejdsområde. Derfor er det godt, at vi har fået en redegørelse om børnepolitikken generelt, for børns opvækstvilkår påvirkes af den lovgivning, vi gennemfører inden for byplanlægning, boligpolitik, arbejdsmarked, uddannelse, kultur, miljø, skattepolitik, ægteskabslovgivning osv.

Derfor er vi også tilfredse med, at redegørelsen når frem til den konklusion, at man skal gøre en mere koordineret indsats på børneområdet og nedsætte et tværministerielt børneudvalg, som skal se på børnenes interesser. Det vil sige, at børnenes interesser kommer med i den kommende lovgivning, og at man ud fra forskningsresultater skal se på, om der er behov for nye lovgivningsinitiativer eller ændring af den eksisterende lovgivning. Det synes jeg er en god ting.

Vi skal lære at tage mere hensyn til børnene, når vi lovgiver. Det er en vigtig forudsætning for, at det bliver rart at være barn i Danmark, sådan som ministeren starter sin redegørelse med at sige.

Men lovgivning alene gør det ikke. Det er også vigtigt, hvordan de enkelte prioriterer. Vores børn og samværet med dem er i sidste ende vores eget ansvar, og hvis vi overlader

det helt til samfundet, mister vi en væsentlig dimension i tilværelsen. I dag har mange børn for lidt kontakt med deres forældre, og det er i grunden underligt nu, hvor alle børn må forudsættes at være ønskebørn. Hvorfor så ikke prioritere tiden sammen med dem noget højere i stedet for bare at give dem lomme penge og gaver? Det er ikke alene et spørgsmål om mere tid, men også om, hvordan man bruger tiden sammen.

Vi har haft en tendens til at usynliggøre børnene. De er ikke nyttige personer, der udfører nyttige opgaver. De føler sig ikke betydningsfulde, bl.a. fordi mange forældre ikke orker at opdrage dem og præge dem med en holdning, som de kan forholde sig til og måske senere gøre oprør imod. Vi er måske i virkeligheden alt for pæne og tolerante, og det er noget, som lynhurtigt kan blive opfattet som ligegyldighed.

Børn har selvfølgelig altid haft problemer. I dag hører vi bare mere om det. Brudte familier, bimmerbørn, børn, der føler sig sløje, passivitet og ligegyldighed og mere alvorligt: en stigende kriminalitet. Det er nok lidt uretfærdigt, at det altid er de dårlige eksempler, der trækkes frem, for der findes mange gode miljøer og mange omsorgsfulde forældre, der trods travlhed giver sig god tid til samvær med deres børn.

Men selv om forældrenes prioritering af deres børn er så afgørende for deres opvækstvilkår, så fratager det ikke samfundet ansvaret for at sikre, at den lovgivning, vi har, tilgodeser børnenes behov. Man kan også diskutere, om samfundet ofrer nok ressourcer på børnefamilierne, sådan at forældrene får reelle muligheder for at være mere sammen med deres børn.

Selv om kvaliteten af børnenes liv så absolut ikke kan måles i penge, er det ganske nyttigt, at socialministeren og finansministeren har udarbejdet en hvidbog, så man kan få kortlagt børnefamiliernes økonomiske vilkår. Der findes så mange myter på dette område; derfor kan det være rimeligt at få tallene stillet op sort på hvidt.

Hvidbogen dokumenterer, at børnefamilierne vitterlig har haft en nedgang i den disponible realindtægt, men denne nedgang fandt sted i årene 1979-82. I den nuværende regerings tid er dette delvis blevet rettet op. Samfundets udgifter pr. barn er til gengæld steget, men der er sket en væsentlig forskyd-

[Hanne Severinsen]

ning i udgifternes sammensætning. For 10 år siden udgjorde børnetilskuddet halvdelen, i dag kun en femtedel. Skattereformen vil i år rette væsentligt op på dette.

Det viser, at den enkelte børnefamilie nok stadig har en stram økonomi, og at de stigende udgifter først og fremmest er gået til dyre pasningsordninger. Det betyder også, at den væsentlige indkomstoverførsel, der finder sted til fordel for børnefamilierne, først og fremmest kommer de forældre til gode, som benytter den offentlige børnepasning.

Børnefamilierne har desuden haft glæde af, at regeringen har forhøjet fripladsgrænserne, forbedret boligsikringen, udvidet barselorden og ligestillet mænds og kvinders normalbidrag. Desuden vil overgangen til retsbestemte kontanthjælpsydelse betyde en væsentlig forskydning til gavn for børnefamilierne.

Men tallene viser, at på børnepasningsområdet ligger der en tikkende bombe under enhver kommunes økonomi. Udgifterne er steget voldsomt de sidste 10 år, fordi dækningsgraden er fordoblet, således at cirka halvdelen af de 0-6-årige er under en eller anden offentlig ordning, men trods et stigende antal daginstitutioner er der ventelister i mange kommuner.

Udviklingen vil i de kommende år gå stærkt, og det kan blive dyrt. Derfor er der god grund til at standse op og spekulere på, om vi prioriterer rigtigt. Mange familier synes ikke, det er lykken at have to fuldtidsjob. Mange børn bliver stressede af at være på institution hele dagen. Det er ikke godt ustandselig at skulle sættes i gang og skulle beskæftiges på andres præmisser. Det er ikke godt, at familien tømmes for funktioner og omsorg bliver til noget, man er ansat til.

Dette er absolut ikke sagt for at klandre de mange, der gør et fantastisk stykke arbejde for at få tingene til at fungere rundt omkring på de mange institutioner. Dette er heller ikke et udtryk for, at Venstre ønsker at skrue udviklingen tilbage. Kvinderne er kommet for at blive på arbejdsmarkedet.

Prioriteringsdebatten rejser to vigtige problemstillinger, som bør undersøges meget nøje. Den ene problemstilling er: hvordan får vi en mere ligelig fordeling af ressourcerne til børnefamilierne uanset deres livsform? Og den anden problemstilling er: hvordan udnytter vi de ressourcer, vi i dag bruger til

børnepasningsordningerne, så fleksibelt, at det bliver mere i overensstemmelse med børnenes og forældrenes behov?

Vedrørende den første diskussion har Venstre den opfattelse, at pengene principielt bør følge barnet. Det kan f.eks. rent praktisk gøres ved gradvis at hæve børnetilskuddet for de mindre børn og til gengæld øge forældreandelen af betalingen for de pasningsordninger, de benytter sig af. I dag er der ingen overensstemmelse mellem de ressourcer, man beslæglægger, og det, man betaler. Vuggestuer koster ca. 74.000 kr. i drift pr. år og den mere fleksible dagplejeordning ca. 40.000 kr., men forældrene betaler de samme 10.000 kr. i gennemsnit. Der kunne være god grund til at give kommunerne større frihed med hensyn til at tilrettelægge deres takstpolitik, også fripladsgrænser.

Hvis vi forskyder tilskuddene i retning af persontilskud i stedet for institutionstilskud, bliver den enkelte familie bedre i stand til at prioritere. Men det kræver også et mere fleksibelt og familievenligt arbejdsmarked og daginstitutioner, som er åbne, når forældrene har brug for dem, til en betaling, der hænger sammen med antallet af timer.

Vi har opbygget alt for stive systemer. Arbejdsmarkedets parter har f.eks. ikke været særlig hjælpsomme med deres hetz mod deltid, og jeg synes nok, at fru Helle Degn fulgte efter. Det var som at se spøgelse ved højlys dag. Vi har ikke kun brug for deltidsstillinger, vil jeg dog sige. Vi har også brug for fleksible arbejdstimer såvel som arbejdstider. Det må dog være ulige bedre, at vi koncentrerer os om at hjælpe dem tilbage på arbejdsmarkedet, som ønsker det, frem for at koncentrere os om at forhindre dem, der vil holde en pause, i at gøre det. Det er selvfølgelig et spørgsmål om at se dels på anciennitetssystemet, dels på efteruddannelse.

Men i øvrigt må det indrømmes, at det kan blive til stor fordel for børnene, at organisationerne i denne omgang har prioriteret nedsat arbejdstid så højt.

Hvis samfundet skal fungere med stadig kortere arbejdstid, er fleksible ordninger helt nødvendige.

Vedrørende den anden diskussion, at vi skal have børnepasningsordninger i overensstemmelse med behovene, har Venstre den opfattelse, at udgangspunktet må være, at de ressourcer, vi anvender til institutioner, skal

[Hanne Severinsen]

opfylde børnenes og forældrenes behov. Den enkelte kommune får nu i praksis langt større frihed til indsatsen over for børn og unge ved, at man er gået fra statsrefusion til bloktilskud. Bistandsloven har fået en forsøgsparagraf, og der er afsat penge til forsøg. Det har været med til at skabe mulighed for forsøg med mindre institutionsprægede børnepasningsformer, f.eks. støtte til familier, som etablerer fælles børnepasning i deres hjem, eller egentlig støtte til den enkelte families børnepasning.

Frikommunerne har indsendt mange spændende ansøgninger, men det er interessant, at mange af de ting, de troede de skulle bede om lov til, viser sig at være lovmedholdelige allerede i dag.

Derfor kan man kun opfordre alle til at gå i gang og til at rapportere, hvis de støder på barrierer, så vi kan få dem fjernet. Det er glædeligt, at Socialministeriet i disse år ændrer rolle fra at være den, der fastsætter regler, til at være konsulent, rådgiver og idébørs for alle de mange initiativer, der foregår.

I Venstre ønsker vi en egentlig fribørnehaverordning. Det er i grunden underligt, at vi ikke allerede har fået en sådan mulighed for forældrene. Det skyldes måske, at børnehaver ikke var opfundet på Grundtvigs tid. Vi har brug for at få nedbrudt skellene mellem de forskellige forvaltninger, specielt for de større børn. Indskolingsordningen er et godt eksempel. Vi har brug for, at børnene får en bredere vifte af tilbud, der bygger på samarbejde med de frivillige organisationer. Der skal være plads til sport og spejder- og hobbyvirksomhed, som udspringer af børnenes egne interesser.

Det er vigtigt, at de unge får øget indflydelse, og mange ungdomsklubber ville med held kunne styres af de unge selv inden for givne økonomiske rammer. Måske bliver fremtiden, at man opretter væresteder på tværs af årgange, sektorgrænser og systemer.

Det er glædeligt, at organisationerne nu går mere positivt ind i disse diskussioner. Vi har ikke brug for at grave grøfter og stå og råbe op i hver vores verdenshjørne. Vi har brug for et stykke udviklingsarbejde, hvor medarbejdernes funktioner måske også skifter karakter og bliver mere kreative.

Ministeren vil nedsætte et udvalg, der skal se på begge disse spørgsmål, dels børnefamiliernes økonomiske status, dels tilbudenes

indhold og organisation i lokalområdet i relation til familiernes behov. Det er vi i Venstre meget tilfredse med.

Der er så meget grøde i debatten, og der er så mange initiativer i gang, at det er nu, vi har brug for en vurdering og brug for, at ideerne breder sig som ringe i vandet. Ude omkring i kommunerne foregår der mange flere spændende ting, end vi her på Christiansborg rigtig er klar over, og de går i den rigtige retning: mere frihed og mere fleksibilitet. Det er den vej, vi skal fortsætte ad. Vi skal bort fra de snævre rammer, der forudsætter, at mennesker tilpasser sig systemerne. I morgen skulle det gerne være omvendt.

Et mere børnevenligt samfund forudsætter, at vi mener det, når vi siger, det er vigtigt at give sig tid til familiesamværet, men også, at vi gerne skulle have større fleksibilitet i samfundet og derved give familierne mulighed for at indrette sig på en sådan måde, at det passer lige netop til deres ønsker og livsform.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Fru Hanne Severinsen var i sit indlæg inde på hvidbogen, og den skal vi da have diskuteret, i alt fald på et senere tidspunkt. I den forbindelse kom fru Hanne Severinsen med den sidebemærkning, at under en socialdemokratisk regering havde børnefamilierne fået det meget dårligt, men nu var det jo heldigvis blevet rettet op af den borgerlige regering, og så nævnedes fru Hanne Severinsen en række af lyksalighederne for børnefamilierne.

Jeg synes, det havde været klædeligt, om fru Hanne Severinsen havde sagt, at faderskabet kun tilhører regeringspartierne på et enkelt område, fripladsgrænserne. Det er fint nok, ros for det, men at tage æren for alle de andre ting, er mildt sagt uklædeligt.

Jeg synes, det vil være fint, hvis fru Hanne Severinsen ville komme herop og bekræfte, at et såkaldt alternativt flertal i Folketinget på dette område – i øvrigt underligt nok, men de Radikale har altså ikke ønsket at medvirke ved nedskæringerne – har fremsat en række forslag til forbedringer, som er blevet støttet. Så har regeringen selvfølgelig kunnet tælle hoveder og fundet ud af, at der er flertal for det, og så har den fundet en grimasse, der passede. I det store og hele er

[Erik B. Smith]

forbedringerne udsprunget i bogstavelig talt alle andre partier end regeringspartierne.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Fru Hanne Severinsen sagde, at det var op til arbejdsmarkedet at skabe en familievenlig profil, og hun var ligesom fru Lizzie Lichtenberg inde på fleksible arbejdstider og den nedsatte arbejdstid.

De offentlige arbejdsgivere har jo – det har de i alle tilfælde sagt til pressen – indgået nogle aftaler, men i disse aftaler er f.eks. frihed ved børns første sygedag ikke medtaget; det er gjort til en del af aftalesystemet. Det er stadig væk en forsøgsordning, og ønsket om betaling under barselorlov i henhold til sygedagpengeloven har man ikke imødekommet.

Skal jeg forstå fru Hanne Severinsens udtalelser sådan, at Venstre – jeg var lige ved at sige »Det Konservative Venstre«, men det hedder det jo ikke – er imod de aftaler, den konservative finansminister er kommet hjem med, fordi de ikke indeholder disse familievenlige politikker, selv om det har været ønsket af arbejdsmarkedets arbejdstagerpart?

Jeg vil også godt spørge fru Hanne Severinsen, om hun har mødt skifteholdsforældre, som møder hinanden i svingdøren på vej ud og ind af boligen? I Venstre må man jo have en eller anden idé om, at døren til familiens bolig er en svingdør, hvor faren kommer ind og moren går ud, når Venstre vil have disse fleksible ordninger. Hvad er det for nogle børn, vi får ud af de familier? Har fru Hanne Severinsen mødt sådan nogle skifteholdsforældre og drøftet den politik, der ligger i denne støtte til fleksibel arbejdstid?

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Mange af fru Hanne Severinsens formuleringer var lige så smukke, men også lige så uforpligtende som dem, der fremgår af den redegørelse, vi diskuterer. Det, der får mig herop, er: har det ikke strejft Venstre, at det at bloktilskuddene er skåret ned, at refusionerne er taget fra daginstitutionsområdet, har den konsekvens, at ventelisterne i dag er længere end nogen sinde, at der er tusindvis af børn, der venter på et kvalificeret pædagog-

gisk tilbud? Muligheden for den nyudvikling og den fleksibilitet og den nytænkning, der skal være på daginstitutionsområdet, har også noget at gøre med de økonomiske rammer, som denne regering har afskåret kommunerne fra at give daginstitutionerne.

Udvikling af det nære miljø, fru Hanne Severinsen, kommer ikke ud af den blå luft. Det er økonomi, og det er ressourcer, der skal til, ikke bare smukke formuleringer.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Så er det fru Hanne Severinsen for en kort bemærkning og derefter hr. Carsten Andersen i hans egenskab af ordfører.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil først sige om det økonomiske, at jeg da meget gerne vil anerkende de Radikales medansvar. Det er klart, at de Radikale både har været med til at fremsætte forslagene og til at sørge for økonomien, så det kunne lade sig gøre. Det har Socialdemokratiet, så vidt jeg ved, ikke været.

Jeg synes, at kan vi rose os af noget, er det det, at vi i hvert fald har sørget for i denne regerings tid at klare alle disse ønsker, som er blevet til realiteter, uden at det er gået ud over statsbudgettet. Det synes jeg nu godt at denne regering kan rose sig af, selvfølgelig med skyldig tak til de Radikale.

Hvad angår spørgsmålet om fleksible arbejdstider, og hvorvidt jeg kender skifteholdsforældre: ja, jeg kender folk inden for sådan noget som hospitalssektoren. Det er faktisk nødvendigt at have fleksible arbejdstider dér, for et hospital skal fungere hele døgnet. Det viser sig, at det udmærket kan lade sig gøre, og det er navnlig en udmærket ting, at man dér kan aftale indbyrdes blandt personalet, hvordan man gør det på den bedst mulige måde ud fra individuelle ønsker.

Faktisk er det meget rart en gang imellem at have fri, når andre ikke har fri. I det hele taget må hr. Carsten Andersen til at vænne sig til, at efterhånden som vi får kortere arbejdstid, kan samfundet ikke fungere uden fleksible arbejdstider. Sådan er det altså.

Det kan da godt være, at man så ikke altid er hjemme sammen, men i betragtning af, at man får mere tid i det hele taget til at være hjemme, så synes jeg nok, at det kunne

[Hanne Severinsen]

give anledning til, at man var mere sammen med børnene, og det er jo det, vi taler om i denne omgang.

Man kan godt beklage, at organisationerne denne gang ikke har prioriteret børns første sygedag og barselorlov, det er også meget dyre ønsker. Jeg kan da godt opfordre arbejdsmarkedets parter til at tage den slags hensyn frem for hele tiden at se på, om man får højere løn. Jeg synes, det er glimrende, hvis man prioriterer børnevenlige ting ved de overenskomstforhandlinger, man har, også næste gang.

Fru Jytte Andersen taler om de økonomiske rammer.

Ja, sådan er livet altså nu engang. Selv under en socialdemokratisk regering ville der være økonomiske rammer, går jeg ud fra. Ellers fortsætter vi bare med underskud på statsbudgettet. Derfor er det så fantastisk vigtigt, at vi får en debat om ressourceanvendelsen, hvordan vi udnytter ressourcerne på bedst mulig måde i stedet for bare bevidstløst at fortsætte.

Jeg nævnte det lille eksempel med vuggestuer kontra dagpleje, at det første faktisk koster det dobbelte, men det er der ingen forældre der kan se. Hvis de vidste det, hvis de kunne se en sammenhæng mellem det, ville de finde på andre ordninger, og det er præcis det, vi har brug for.

Carsten Andersen (SF):

Ved en senere lejlighed vil jeg da godt introducere fru Hanne Severinsen i, hvad begrebet fleksibel arbejdstid egentlig betyder.

Også SF vil sprede sine indlæg her, og fru Ingerlise Koefoed vil senere komme op og tage sig særligt af problematikken omkring indvandrerbørn.

SF kan indledningsvis erklære sig enig med socialministeren i bemærkningerne om, at børnepolitik er en samfundspolitik, der måske til tider er uhensigtsmæssig. Det forstår vi meget vidt og bredt. Men hvis socialministeren mener disse rigtige ord, hvorfor handler den børnepolitiske redegørelse så ikke om samfundspolitik? Hvor bliver de kritiske eller rosende bemærkninger om samfundets indretning i forhold til børn af, alt efter den politiske opfattelse, man har?

Det vil måske være for deprimerende at skulle opliste, hvor negativt vi egentlig har

indrettet det her samfund, set med børnenes øjne. Men gør vi det ikke, forhindrer vi ethvert tilløb til en forandring til fordel for børnene.

Der er lavet forskellige undersøgelser over, hvordan børn oplever deres hverdag, hvad der truer dem, og hvad der gør dem lykkelige. På trusselssiden fik vi den altødelæggende krig på førstepladsen, angsten for, at forældre, kammerater og samfundet forsvandt, blev ødelagt. Det er en dyb angst hos mange børn, som flertallets samfundspolitik ikke gør meget for at udrydde. Tværtimod, de køber gladeligt kampfly og panserkøretøjer til beløb, som vi kunne betale gratis daginstitutioner for, og der kunne såmænd også blive råd til en meget længere barselorlov til småbørnsforældre for de penge.

Samfundspolitisk foretrækker flertallet at styrke de voksenpolitiske perspektiver og undlade at tilgodese de børnepolitiske. Derved overtræder det faktisk FN's erklæringer om børns rettigheder, som Danmark mig bekendt har tilsluttet sig – ellers må jeg blive korrigeret – hvor det bl.a. hedder:

»Når der vedtages love, skal der tages hensyn til, hvad der er til størst gavn for barnet.«

Et af de initiativer, regeringen burde tage, er at få denne erklæring trykt i plakattørrelse og hængt op overalt her i huset og i Justitsministeriets lovkontor, som så kan se, om det bliver overholdt. Det var vores første forslag.

I den omtalte undersøgelse om, hvordan børn oplever deres hverdag, og hvad der gør dem lykkelige, kommer forholdet til forældre ind som et klart nummer et. Forældre, som har tid til at tage sig af deres børn, og som har lyst og overskud til det, er til størst glæde for børnene. Denne problematik er med i ministerens redegørelse, men med nogle gale løsninger. Ministeren skriver en hel del om forældrenes ansvar, om, at forældrene må købe sig fri for arbejde, for nu har de jo fået familieydelsen. 19 kr. 30 øre pr. arbejdsdag. Det er, hvad der er at købe sig fri for. Det svarer til 24 minutter om dagen for den lavestlønnede.

Jeg vil med dette ikke indlede en debat om udmålingen af værdien af børnepasning for forældrene, men alene sætte regeringens argumentation om familieydelsens anvendel-

[Carsten Andersen]

se til forbedring af børnefamiliens pasningsmuligheder i relief.

Småbørnsfamiliens vilkår, som vi finder katastrofale, er ikke dybere behandlet i redegørelsen. Mange fremmede, som kommer til Danmark for at studere vores socialpolitik, finder vor holdning over for småbørnsfamilierne utrolig negativ. Vi har godt nok fået udvidet barselorlovperioden, men vi har ikke fulgt den op med en økonomisk garanti. Forleden drøftede vi her i Tinget problemet med fuld løn under barselorlov, som der hele vejen rundt var masser af lovord om, men det var et arbejdsmarkedsspørgsmål. Og hvad er der sket i mellemtiden? Regeringen afviste ved overenskomstforhandlingsbordet som arbejdsgiver at tilgodese dette ønske om fuld dækning under barselorlov.

Betalingen for en vuggestueplads ligger i gennemsnit på 1.167 kr. om måneden eller 13.200 kr. om året. De familier, som skal have vuggestueplads, er oftest henvist til den dyre boligmasse og dyre boligløsninger, og de hører oftest ikke til de bedst aflønnede. Hvilken politik har dette samfund egentlig over for disse familier, andet end at de må klare sig, så godt de kan, og så må vi jo reparere på skaderne bagefter?

Vort andet forslag er, at der oprettes småbørnscentre i nærmiljøerne, hvor der kan være aktiviteter for småbørnsforældre, lige fra forældregrupper om småbørnsudvikling, småbørnskost, til studiekredse og udadrettede aktiviteter. Børn er ikke alene forældrenes ansvar, de er også samfundets, og vi må give nogle muligheder herfor.

Et særligt problem inden for småbørnsområdet er de enlige forsørgere, som er særlig hårdt ramt økonomisk. Her er der behov for at yde en særlig økonomisk indsats og dermed bryde med bistandslovens ideologi om, at man ikke kan hæve leveniveauet via bistandsloven. Det gælder, hvad enten småbørnsforældrene er i arbejde eller helt er afhængige af bistandsloven. Den enlige småbørnsforsørger har brug for, hvad enten hun er udearbejdende eller hjemmegående, aflastning og kontakt med andre småbørnsforældre. Der bør være et obligatorisk tilbud om dækning af tabt arbejdsfortjeneste til alle enlige småbørnsforsørgere, et forebyggende arbejde, som samfundet kun kan profitere på.

Lad mig i den forbindelse spørge socialministeren, om hun vil overveje, at lade Fredensborg-Humblebæk Kommunes frikommuneforsøg med forlænget barselorlov komme i gang, finansieret over dagpengeloven. F.eks. kan socialministeren tage af de millioner, det offentlige har sparet ved ikke at ansætte vikarer i barselvikariatet. Det er penge, som mødre og deres kvindelige kolleger er gået glip af, og det ville være passende at anvende dem på sådanne forsøg.

Ministerens kommer kort ind på, at der er behov for en koordineret indsats mellem de forskellige sektorer såvel lokalt som regionalt og centralt. Til varetagelse af denne indsats nedsætter ministeren et tværministerielt børneudvalg. Det lyder fint. Blot beder vi om, at et sådant udvalg sammen med alle de andre udvalg, ministeren foreslår nedsat, ikke forhindrer, at vi kan tage børnepolitiske emner op.

Ministerens tværsektorale ministerielle udvalg vil vi foreslå bl.a. beskæftiger sig med børns vilkår i bolig- og nærmiljø. Det er ikke planlægning af nybyggeri og ny lokalplaner, der skal arbejdes med. Den eksisterende boligmasse og de eksisterende parcelhuskvarterer skal analyseres for deres børnevenlighed og tilbud om børneaktiviteter. Alt for ofte er en legeplads med faciliteter, som alene interesserer 3-5-årige børn, det eneste aktivitetstilbud til børn i alderen 6-14 år.

Når nu disse tværministerielle embedsmænd eller -kvinder skal udarbejde idékataloger til kommunerne, kunne de måske give nogle ideer om, hvordan kommunerne ved jobskabelsesmidler kan indrette nogle lokaler og arealer til aktiviteter for de lidt større børn.

Og når nu vi er ved aktiviteter, kunne den tidligere kulturminister så ikke overveje et kulturpolitisk fremstød over for børn og unge? Redegørelsen mangler totalt betragtninger om medie- og reklameverdens indflydelse på børns hverdag. Børn bruges bevidst i reklamemedier, dels som forbrugerobjekt, dels som salgsobjekt. Hvordan opfatter børn sig i forhold til reklameverdenen? Hvordan identificerer de sig med de smukke reklamebørn?

Trafik nævner ministeren som et område, der kan sættes spørgsmålstejn ved. Vil ministeren søge dette spørgsmål besvaret, eller er det blot en henkastet bemærkning? Den kol-

[Carsten Andersen]

lektive trafik er oftest børns eneste mulighed for selvstændig transport i forbindelse med fritidsarrangementer.

Og så er der hele pasningsproblematikken, daginstitution, heldagsskole osv. Redegørelsen er ørdrig, men der er også en del visioner om at udvikle daginstitutionerne til en slags lokalcentre med en brugerkreds, der spænder fra forældre, dagplejemødre osv. til hele lokalbefolkningen. Vi kan godt forestille os det fantasibillede, at der fra Brønshøj Værested arrangeres en tur i Zoologisk Have, hvori såvel børnehavebørn som gamle deltager, måske enkelte forældre og selvfølgelig også medarbejdere fra Værestedet, hvis der er behov herfor. Det skal være mindre grupper med stor aldersspredning. Børn har brug for ældreregenerationskontakt, at høre historier om gamle dage, skipperskrøner og tyendesnak.

Det, jeg gerne vil vide, er, hvornår ministeren vil give nogle daginstitutioner lov til at forsøge. Forleden dag på DLOs konference om daginstitutionerne år 2000 fortalte Ib Oustrup fra Centeret for Social Udvikling om nogle forsøgsmodeller, hvor nogle institutioner fik frie hænder til at forsøge sig frem inden for bestemte rammer med fælles vejledning og erfaringsudveksling. Hvornår kommer vi i gang på det her område? Det skulle jo helst være, mens børnene var børn, inden de blev voksne.

For os er det vigtigt, at børnene ikke bliver omklamret af institutioner, hvad enten det er daginstitution eller skole. Det vil være helt fint, hvis skolerne opstiller fritidstilbud til børn og unge, som de kan vælge sig til, fordi det virker tiltrækkende, spændende og sjovt. Men hvis helhedsskolen skal udvikle sig til en heldagsskole med mere eller mindre mødepligt, er vi betænkelige, ja, nogle af os er overordentlig betænkelige.

Det væsentlige for os er, at såvel skolepasningsordninger som daginstitutioner bliver åbne tilbud til alle uden økonomiske krav. Kort sagt mener vi, at det skal være gratis på samme måde som skolerne. Det er i bund og grund usolidarisk over for børnefamilierne, at de skal særbeskattes.

Ministeren har fat i den rigtige ende, at der mangler tid til børn. Vi har hårdt brug for en arbejdstidsnedsættelse, langt mere end til de 37 timer, overenskomsten nu gav. Det skal være 7 timer daglig, 35 timer om ugen,

og på længere sigt 30 timer om ugen med 6 timer daglig. Familier, der er kommet ud i problemer med hinanden eller ungerne, står vi med nogle meget pauvre tilbud til. Hvis vi ser på, hvad man fra kommunerne tilbyder, konstaterer vi, at det stort set kun er støttepædagog eller anbringelse uden for hjemmet. Det er fattigt. Det er fattigt, at der f.eks. ikke er tilbud om samtalegrupper på bistandskontorerne eller i lokalmiljøet. Det er fattigt, at der over bistandshjælpen ikke kan ydes en klækkelig økonomisk indsats for at undgå anbringelse uden for hjemmet, og det er fattigt, at familier ikke har bedre muligheder for at søge råd og vejledning end bistandskontorets økonomifikserede 10 minutters samtaletid.

Vi skal senere i dag behandle SFs forslag om åbne rådgivninger, og jeg skal uddybe nogle af de her ting. Det skal være vores sidste forslag til at forbedre børnefamiliernes situation.

Vi kan ikke afrunde denne debat, uden at ministeren oplyser om, hvad hun agter at gøre for at nedbringe det helt utilstedeligt høje antal anbringelser af børn uden for eget hjem. Hvis jeg må citere William S. Knudsen med en fri omskrivning, vil jeg sige, at hvad der er godt for børnene, er også godt for Danmark.

Lone Dybkjær (RV):

Det, at vi har to debatter i dag, gør efter min opfattelse, at det er muligt at anvende redegørelsesdebatten til nogle mere holdningsprægede synspunkter, og det vil jeg gøre.

Skulle man tage avisspalternes ord for pålydende, er det lige ved, at et af de værste steder, man kan føde børn, er i Danmark. Børn har det skidt, og det skyldes ifølge mange 1968-generationens higen efter at realisere sig selv. Kvindesagsforkæmperne bryder sammen og tilstår: prisen for ligestilling og økonomisk uafhængighed var under alle omstændigheder hjerteskrærende meget større, end vi havde drømt om. Moderlønnen under dæknavnet familielønnen toner frem. 55.000 kr. om året for at passe dit eget barn fra 0 til 3 år. Hvor de 7-8 mia. kr., det vil koste, skal komme fra, er der ikke nogen, der taler om.

[Lone Dybkjær]

I virkeligheden er det lidt ærgerligt, at ligestillingsdebatten og børnedebatten ikke kom til at falde sammen under en fælles titel, der hedder: børn og ligestilling – et dilemma, eller: kan det forenes? Det er jo det, det handler om. Hvordan skal vi skabe en god tilværelse for børnene, når kvinderne er gået ud på arbejdsmarkedet for at blive der. Lad os foreslå, at en af parterne skal gå hjem. Det er nemt nok, men det er bare fuldstændig uden for virkelighedens verden.

Målet for kvinderne var ikke at realisere sig selv i snæver forstand. Målet var at blive økonomisk uafhængig af manden og at blive ligestillet med ham. Vi begik mange fejl, og jeg tror, at den største af dem var, at vi troede, at faren gik ind, når vi gik ud. Vi troede, den nye arbejdsfordeling ville komme af sig selv eller i hvert fald uden så store sværds slag, som antallet af skilsmisser viser. Vi overså, at mændene meget længe har været borte fra hjemmet og har været helt koncentreret om deres arbejde så længe, at hverken de eller arbejdsmarkedet var indstillet på at lave sig ret meget om, bare fordi kvinderne kom ud i arbejdslivet. Svaret blev: opvaskemaskiner og børneinstitutioner.

Fejlene er gjort, og det kan vi ikke gøre om, og det hjælper ikke med denne bondeanger og dårlig samvittighed. Det, vi kan spørge os selv om, er, hvordan vi i praksis forener børn og ligestilling.

Ved debatten om Børnekommissionens betænkning den 13. oktober 1981 – Folketings Tidende 1981–82, 1. samling, sp. 510 – sagde jeg:

»Min konklusion er således, at børnene skal være et fælles ansvar for forældrene, ikke kun den ene, og at man vælger at få børn i en periode kan betyde nedprioriteret indsats – udfoldelsesmuligheder – andre steder, men at det ikke på længere sigt må blokere for udviklingsmulighederne, heller ikke arbejdsmæssigt.«

En sådan konklusion indebærer ændrede holdninger hos såvel kvinder som mænd, og det indebærer også ændrede holdninger hos arbejdsgiverne.

Vi kan sagtens stille forslag, der betyder, at det bliver lettere for børnefamilierne på kort sigt, men vi risikerer, at prisen er, at det bliver næsten umuligt at komme videre på længere sigt.

Jeg synes, det ville være utrolig rart, hvis nogle af alle de arbejdsgivermænd, der mener, det er så kvalificerende for kvinder at gå hjemme og passe deres børn, ville tage den praktiske konsekvens, som er, at når de besætter lederstillinger, så tager de nogle af dem, der har været på nedsat arbejdstid, fordi de ville tage vare på deres børn.

Vi kan spørge os selv om, hvad vi så kan gøre i mellemtiden fra samfundets side, for sådan nogle holdninger ændrer sig jo ikke fra den ene dag til den anden, nej. Der er kodeordet efter min opfattelse for den samlede indsats, at vi skal prøve på at afløse splittetheden med en sammenhæng for familier med børn, og det skal vi prøve på at gøre alle steder.

Socialministeren er i sin redegørelse inde på, at vi kan gøre noget vedrørende daginstitutionerne, at vi ved at åbne daginstitutionerne kan skabe nogle fællesskaber. Ordet »fællesspisning« er oven i købet nævnt. Vi enlige mødre kender godt til, hvilken lettelse det ville være. Jeg mener, det er nogle rigtige initiativer. Jeg mener, det er rigtigt, at vi prøver på at skabe noget samling omkring daginstitutionerne, og jeg mener, at der kan laves en utrolig masse nyttige og praktiske tiltag, som vil lette dagliglivet for børnefamilierne.

Det Radikale Venstre har et parallelsforslag om et udviklingsprogram for folkeskolen. Grundtanken er den samme: vi vil prøve på at gøre folkeskolen til et samlingssted for lokalsamfundet – »kultursted« har vi oven i købet kaldt det – men sådan, at alle kan bruge det, også sådan, at vi forener nogle kreative ting, nogle udviklingsting med nogle rent praktiske ting. Det er i dyb erkendelse af, at får vi ikke løst en række af børnefamiliernes daglige problemer, bliver det næsten kun til gode ord; så klarer vi ikke tilværelsen.

Det drejer sig altså om at prøve på at lave en række praktiske tiltag omkring de institutioner, der kan lette børnefamiliernes hverdag.

Jeg tror – det er socialministeren ikke inde på i sin redegørelse – det er nødvendigt, at vi supplerer disse initiativer med initiativer, der støtter det sociale netværk. Det, der er sket, er, at dengang kvinderne var hjemme, var der et socialt netværk, det vil sige, at hvis der skete noget med børnene eller manden eller

[Lone Dybkjær]

familiemedlemmer, var der altid nogen, der kunne tage sig af det.

Nu er familierne i den situation, at der er ingen til at tage sig af noget som helst, hvis der sker et eller andet. Der er ikke længere et socialt netværk på et tidspunkt, hvor behovet for det er større end nogen sinde.

Jeg tror, vi skal erkende, at de sociale netværk ikke kommer af sig selv. Det er ikke noget, folk bare opbygger, det viser praksis, sådan har vi nu engang udviklet os. Vi har utrolig svært ved at tage den form for kontakter, der kunne lette os i vores tilværelse. Vi er angst, hvis ikke vi kender folk utrolig godt, og vi kender altså ikke nødvendigvis vores naboer særlig godt.

Derfor tror jeg, det er vigtigt, at man i lokalsamfundene, i kommunerne prøver på at finde nogle ordninger, hvorved man kan skabe nogle sociale netværk. Jeg tror, at man burde kigge på, om ikke man kunne anvende de ressourcer, vi har i kommunerne til socialt arbejde og f.eks. kulturformidlende arbejde, til at gå ud i de enkelte områder og prøve konkret at finde muligheder for at skabe nogle sociale netværk. Det er selvfølgelig trist, at vi ikke selv kan gøre det, men vi må erkende, at det kan vi ikke. En sådan decentraliseret holdning vil være utrolig vigtig og noget af det, der sammen med samling om daginstitutionerne og udviklingen omkring folkeskolen kan skabe en større sammenhæng for familier med børn.

Inden børnekommissionens betænkning udkom, blev der udgivet et lille debathæfte, og dér havde jeg som børnekommissionsformand draget et digt frem. Det skabte i hvert fald debat, tør jeg sige, og netop derfor, men også, fordi det er eviggyldigt, har jeg lyst til at citere det i dag. Det er af Kahlil Gibran og jeg mener, det indeholder nogle meget vigtige holdningsmæssige ting:

»Jeres børn er ikke jeres børn.

De er sønner og døtre af livets higen mod sig selv.

De kommer gennem jer, men ikke af jer.

De er hos jer, men de hører jer ikke til.

I kan give dem jeres kærlighed, men ikke jeres tanker,

I kan huse deres legemer, men ikke deres

sjæle,
for deres sjæle dvæler i morgendagens hus,

som I ikke kan besøge, end ikke i jeres drømme.

I kan stræbe efter at ligne dem,
men søg ikke at få dem til at ligne jer,
for livet går ikke baglæns eller tøver hos gårdsdagen.«

Dette digt er efter min opfattelse gribende i ordets egentligste forstand. Det indeholder ren kærlighed, men også længsel, erkendelse af, at man ikke kan leve forfra igen. Men mere end noget andet siger det, at børn har deres egen værdi. De er ikke noget, der blot er på vej til noget andet. De er enestående væsener. Det er os, der skal søge at efterligne dem og ikke omvendt.

Jeg synes derfor, digtet er et godt udgangspunkt, når vi skal diskutere børnenes situation i Danmark og vores holdninger til dem.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg er enig i, at det er trist, at vi ikke kan gøre noget for at få de sociale netværk til at fungere, som fru Lone Dybkjær gav udtryk for. Men sådan er det jo ikke. Vi kan her i Folketinget få noget til at ske ude i kommunerne. Det, vi plejer at bruge som gulerod, er at lave nogle refusionsordninger, som fremmer en bestemt udvikling. Nu er refusionerne jo lagt ud til kommunerne, og det er kommunens ansvar, og det er derfor, vi synes det er trist.

Men kunne vi i fællesskab overveje en mulighed for måske at lægge refusioner ud i forhold til den udvikling af sociale netværk, af forebyggende arbejde, af tilknytning imellem skoleforvaltning, kulturforvaltning, fritidsforvaltning og socialforvaltning, der er i den enkelte kommune, så er det jo op til Folketinget at beslutte, om vi skal gøre det, om vi vil have fremmet den udvikling.

Det vil jeg gerne bede om en kommentar til fra fru Lone Dybkjær i næste omgang. Indgår det i overvejelserne, for vi synes, det er lidt trist at erkende, at vi ikke kan, når vi ved, vi kan?

Birgith Mogensen (CD):

Det er et meget stort emne, vi har til debat i dag, nemlig vores børns tilværelse, det vigtigste af alt, fordi børnene er vores forlængede øje ind i fremtiden, og derfor hviler der store forpligtelser på os voksne. Det er vor

[Birgith Mogensen]

opgave at sørge for, at børnene bliver så godt udrustede, at de er i stand til at forvalte og videreudvikle den opgave, det er at føre vores samfund videre.

Hvordan det gøres, gives der ingen entydige svar på længere, men udgangspunktet må efter CDs opfattelse være familien. Det er forældrenes opgave at bibringe børnene de rødder, som er så vigtige for at give deres tilværelse mening. Jeg tror, at forældrene bedre end nogen andre kan give børnene de værdier, som er en forudsætning for, at de kan trives godt i vort samfund.

Derfor er det meget vigtigt, at forældrene er sig deres ansvar bevidst, og at de prioriterer børnene højere, end flere gør det i dag. Der er en vis sandhed i det, når socialministeren i redegørelsen skriver, at vi i de seneste år har forsøgt at gøre børn og unge usynlige, de er blevet puttet af vejen. Skarpt sat op er det, som om forældregenerationen er så egoistisk, at den slet ikke gider være forældre.

Mange betragter til dels deres børn som et varigt forbrugsgode til forsødelse af deres eget liv på linje med udenlandsrejser, bil osv. Jeg håber, at mange forældre meget snart vil ændre holdning og investere, så den moralske betalingsbalance kommer til at give overskud til gavn for vores børn.

Jeg ved, at fru Jytte Andersen har kaldt dette synspunkt for et snævert udgangspunkt i vurderingen af børnefamilierne. Dertil er kun at sige, at vi i CD betragter den overordnede målsætning, nemlig børns opvækstvilkår, først og fremmest som et spørgsmål om holdninger hos forældrene. Vi ser ikke børnenes vilkår som en absolut samfundsmæssig opgave, der skal løses på linje med betalingsbalancen og teknologiudviklingen.

I fagbladet Børn & unge har hverken fru Jytte Andersen eller hr. Carsten Andersen meget tilovers for den børnepolitiske redegørelse. Man finder ikke, at forventningerne er blevet indfriet, og man ser også med en vis skepsis på det udvalg, som socialministeren vil nedsætte. Hertil er kun at sige, at de forslag, som er kommet fra Socialdemokratiets side, er gamle kendinge, og ingen er vel længere i tvivl om, at det er nytænkning, der er brug for på området.

Det er på tide, at vi får brudt med de fastlåste institutionstilbud, som vi i dag giver forældrene og dermed børnene. Det er rig-

tigt, når socialministeren i sin redegørelse påpeger, at daginstitutionerne skal åbnes mere i retning af lokalsamfundet og omdannes til en slags lokalcentre, hvor dagplejemødre, forældre og ældre medborgere kan mødes. Jeg er overbevist om, at sådanne institutioner i langt højere grad end i dag vil inddrage forældrene.

Vi ved, at mange forældre står med et meget stort problem, når deres børn eller deres barn bliver sygt. Det rører os alle, når vi af og til hører om et barn, der må ligge alene hjemme, fordi forældrene ikke har haft mulighed for at blive hjemme. Her må samfundet træde til med et tilbud til forældrene, og jeg synes, at det er et spændende forsøg, socialministeren lægger op til i redegørelsen. Jeg vil gerne her spørge: er ministeren så langt fremme i sine overvejelser, at vi i dag kan få flere konkrete oplysninger?

Det er også vigtigt, at alvorligt syge børn har deres forældre hos sig, når de er indlagt på et sygehus, og i CD håber vi meget, at der bliver mulighed for at hjælpe disse forældre bedre økonomisk.

Der har været talt og skrevet meget om forældrebetaling i den offentlige debat. CD kan ikke gå ind for tanken. Det vil koste milliarder at lønne forældre for at passe egne børn, og de penge har vi ikke. Til argumentet om, at forældre med børn i institutioner får dækket en del af udgifterne, kan jeg kun sige, at vi alle betaler til vort velfærdssamfund, uanset om vi ikke bruger alle tilbudene. Og vil det ikke friste mange mænd til at overtale konen til at gå på forældrebetaling, hvis hun kan tjene mere på det end på et halvdagsjob?

Flere unge og børn har store problemer af social eller adfærdsmæssig karakter, og der kræves en særlig indsats for at hjælpe dem. Det drejer sig om ca. 16.000 børn og unge, der opholder sig uden for deres eget hjem med de sociale myndigheders medvirken. Heraf er ca. 500 børn anbragt uden forældrenes medvirken. Det er en meget alvorlig sag at skille børn og forældre fra hinanden. I sagerne omkring tvangsfjernelserne handler de sociale myndigheder ud fra barnets tarv, men hvordan med familiens tarv? Forældrene føler sig tit retsløse i samspillet med de offentlige myndigheder, og for at undgå de tragiske situationer er det, som socialministeren også understreger, meget vigtigt, at der sættes ind over for disse familier med kvalifi-

[Birgith Mogensen]

ceret rådgivning og støtte på et tidligt tidspunkt. Udgangspunktet må være at sikre barnet muligheder for at forblive i forældre-hjemmet. En tvangsfjernelse er et nederlag for alle parter.

Vi hører ofte, at børnefamilierne har dårlige økonomiske vilkår, og kritiske røster gentager ofte påstanden om, at der er sket en forringelse under den nuværende regering. Derfor er jeg glad for den hvidbog, som socialministeren netop har udsendt. Den viser i al enkelhed, at der i dag udbetales et større beløb pr. barn end nogen sinde tidligere. Beregningerne viser også, at der i perioden 1982-87 er sket et stigning i børnefamiliernes disponible indtægt i forhold til familierne uden børn.

Verden står ikke stille, og det samfund, som vi voksede op i, er anderledes end det, børn af i dag oplever. Mor og far arbejder begge, og vi må derfor indrette samfundet, så den enkelte familie får mulighed for at kombinere familieliv og arbejde endnu bedre.

Skattereformens håndsrækning til alle børnefamilier gør det muligt for nogle forældre at købe sig en frieftermiddag, og de nye overenskomster med nedsættelse af arbejdstiden med 2 timer over de næste 4 år er også et skridt på vejen i den rigtige retning. Hvordan disse muligheder skal bruges, kan vi ikke her fra salen bestemme, men jeg håber meget, at nuværende og fremtidige forældre vil prioritere børnene højere, end det sker i dag.

Til det vil jeg gerne tilføje: lad børn få lov til at være børn, så længe det er muligt. Vi voksne har en stor tilbøjelighed til, at børn af i dag skal forholde sig til alting. De får en voksenbarndom, som de slet ikke kan administrere og overskue. Resultatet er angst og forvirring.

Til slut vil jeg gerne takke socialministeren for den børnepolitiske redegørelse, der indeholder forslag, der er til gavn og glæde for hele familien.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det er rigtigt, at verden ikke står stille, men der er noget, der tyder på, den står stille hos fru Birgith Mogensen.

Fru Birgith Mogensen siger noget om, at det socialdemokratiske krav om, at forældre skal have lov til at passe deres egne børn, er

en gammel kending. Ja, det er det desværre, fordi der ikke her i Folketinget har været tilslutning til, at det blev en realitet for forældre at kunne få lov til selv at passe deres egne børn legalt.

Men jeg vil godt spørge fru Birgith Mogensen, som til gengæld omkring syge børn på hospital er noget mere åben i sin holdning: vil fru Birgith Mogensen være med til at sikre, at de 60.000 børn ud af 100.000, der er på vores hospitaler, sikres en mulighed for at blive indlagt på børneafdelinger? Der er 60.000 børn, der i dag ligger på voksenafdelinger, og det er faktisk ikke rigtig noget, vi kan være bekendt at byde børn. Vil fru Birgith Mogensen være med til at sikre, at de kommer på børneafdelinger?

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Det gælder fru Birgith Mogensens bemærkninger om, at hvis vi indførte en forældreløn, ville mændene måske lægge pres på deres koner for at blive hjemme og passe børnene. Det synes jeg ærlig talt ikke er en værdig bemærkning for frie og selvstændige kvinder, og efter ligestillingsdebatten, der varede adskillige timer her i Folketinget, i sidste uge har jeg fået den opfattelse, at det er langt de fleste kvinder. Er det virkelig fru Birgith Mogensens opfattelse, at der er nogle mænd, der kan tvinge deres koner til at blive hjemme hos børnene, fordi vi eventuelt skulle få indført en forældreløn? Nu tror jeg aldrig nogen sinde, den bliver indført, men jeg synes ikke, det er noget at tage med i debatten.

Vi har diskuteret ligestilling, så det klodsede forleden dag. Der kunne vi måske have taget det med, men det burde ikke komme fra en borgerlig, liberal ordfører i dag.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Fru Birgith Mogensen trak hvidbogen frem som eksempel på, hvor godt det er gået børnefamilierne. Jeg synes, at hvidbogen er et skønmaleri, som faktisk ikke fortjener i den grad at blive trukket frem som noget helt utroligt for denne regerings børnepolitik. Jeg har tidligere sagt, at i det store og hele er samtlige forbedringer inspireret af partier

[Erik B. Smith]

uden for regeringen, og det forstod jeg da også at fru Hanne Severinsen ikke var uenig i og derfor kom med nogle økonomiske betragtninger.

Jeg vil gerne sige om hvidbogen, at den f.eks. tager familiedyden, som jo ikke er kommet til udbetaling, med, men tager man kartoffelkuren med omlægningen af finansieringen af ejerbolig, som gør det utrolig vanskeligt for almindelige unge familier at få et parcelhus, synes jeg dog, det kunne have været ganske interessant, om der havde været nogle betragtninger om det. Det er dog i dag en kendsgerning, at en sådan omlægning har fundet sted.

Jeg synes også, at det havde været rimeligt at nævne bloktilskudsomlægningen, som gør det dobbelt så dyrt for kommunerne at oprette daginstitutionspladser. Hvilken betydning får det? Det får masser af betydning, ingen tvivl om det.

Jeg havde faktisk også helst set, at man havde undersøgt bistandsklienterne med børn, selvfølgelig først og fremmest i perioden fra 1982 og frem til, at man lavede 9-måneders reglen om, så boligydelsen blev indregnet. Men det er da muligt, at vi i den fattigdomsundersøgelse, som socialministeren har bestilt i Socialforskningsinstituttet, får belyst disse problemer.

Jeg tror, det er ganske vigtigt, og jeg vil være noget bedrøvet, hvis der tegner sig et billede af, at det går jo så utrolig godt for hele børnefamilien Danmark – hvis man kan sige det på den måde; man måler socialpolitikken, også børnepolitikken, på de vilkår, man giver de allerdårligst stillede i vores samfund.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Fru Birgith Mogensen kom til at sige, at hun ville ønske, at der ville komme en tid, hvor forældre igen prioriterede deres børn højere, end det er tilfældet i dag. Sådant en bemærkning vil jeg gerne herfra tage afstand fra.

Det er da klart, at der er nogle forældre, der på grund af meget vanskelige omstændigheder – økonomiske, sociale, uddannelsesmæssige, bolig-mæssige – ikke har tid til og kræfter til at tage sig så meget af deres børn, som de sikkert gerne selv ville. Men det er

også sikkert, at vi i dag ser mange, mange unge enlige fædre og mødre, mange, mange unge familier, der tager sig mere af deres børn, end man har oplevet før. Jeg er fuld af beundring for mange af de familier, hvor begge forældrene har udearbejde, hårdt udearbejde, hvor børnene går i børneinstitutioner, og hvor forældrene får overskud til at se fjernsyn sammen med deres børn og læse bøger for deres børn og tale med deres børn og behandle deres børn som fuldkommen ligestillede mennesker, som de tager lige så alvorligt, som de tager deres voksne venner og bekendte.

Derfor synes jeg ikke, at vi skal lade det stå uimodsagt, at man skal prioritere børn højere, end man gør i dag. Det skal samfundet gøre. Men de enkelte forældre gør gennemsnitligt mere, end man kunne forvente med de vilkår, de i øvrigt har at gøre det under.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil begynde med at takke socialministeren for en god og grundig redegørelse. Jeg synes, der både er mange gode og rigtige analyser og også fremadrettede visioner. Jeg synes også, det er rigtigt, at børnepolitikken sættes ind i en større sammenhæng, det gælder både boligpolitik, trafikpolitik, arbejds-markedspolitik og andre delpolitikker.

Vi kan ikke drøfte børnenes situation uden at sætte børnepolitikken ind i sammenhæng med familiepolitikken, og dér er der ét grundsynspunkt, som er væsentligt for mig at understrege, nemlig ægteskabets betydning. For mig er der ikke tvivl om, at ægteskabet gennem århundreder har skabt trygge opvækstvilkår for børnene. Når den socialdemokratiske ordfører, fru Jytte Andersen, siger, at vi skal gå fra ægteskabspolitik til familieskabspolitik, hører jeg det som en svækkelse af ægteskabet og de goder, den tryghed, som ægteskabet har givet børnene. Det er jo tankevækkende, at gennem de sidste 15 år, hvor skilsmissetallet har været drastisk stigende, har også antallet af rodløse børn været stigende ligesom antallet af børn anbragt uden for hjemmet.

Jeg er udmærket klar over, at der er ægteskaber, som udvikler sig sådan, at en skilsmisse er det mindste onde; dér må vi gøre, hvad vi kan for at hjælpe i den situation.

[Kofod-Svendsen]

Men det, der er væsentligt for mig, er den rådgivning, som vi også fra det offentliges side har pligt til at yde for at løse kriser. I den forbindelse opfatter jeg omformuleringen fra ægteskabspolitik til familieskabspolitik som en manglende vilje til virkelig at gå ind og forebygge kriser, idet man siger: nå, der kommer altså de brud, og så indretter vi os på nye forhold. Det tror jeg børnene bliver tabere ved. Derfor kan jeg ikke stærkt nok understrege ægteskabets primære betydning, når vi ønsker at give børnene trygge opvækstvilkår.

Der er for mig at se ikke tvivl om, at et af hovedproblemerne de sidste år er forældrenes manglende tid. Det er jo tankevækkende, at for en generation eller to siden arbejdede en familie uden for hjemmet måske 48 timer eller 50 timer, og nu er det så oppe på 78, ja, nu kommer vi ned på 74 timer. Det er klart, det giver mindre tid til samvær med børnene, og som det tidligere blev understreget: det, at mødrene er kommet ud på arbejdsmarkedet, er ikke blevet fulgt op af, at fædrene er kommet tilsvarende hjem.

Her tror jeg, vi har et holdningsproblem. Vi må virkelig gøre det til et opprioriteret arbejde for begge ægtefæller at tage del i hjemmets opgaver. Det er ikke noget, der sker fra den ene dag til den anden, men hvis vi markant kan opprioritere arbejdet i hjemmet, tror jeg, at vi gavner børnenes situation. Det skal naturligvis være sådan, at der er fuld ligestilling, og det er en lige udfordring til begge ægtefæller.

Men så er der altså nogle ægtefæller – det kan være mænd, det kan være kvinder – som ønsker nogle år at hellige sig arbejdet i hjemmet. De familietyper findes, og de skal også have ret til at udfolde sig efter deres ønsker. Det mener jeg kan ske ved, at man også fra det offentliges side opprioriterer den hjemmearbejdende ægtefælles indsats. Det kan være øget tryghed under sygdom. Det kan også være, at man får gode muligheder for genuddannelse, hvis man igen vil ud på arbejdsmarkedet. Her har vi ikke magtet virkelig at give tilbud. Der kan i givet fald være tale om positiv særbehandling eller i hvert fald at finde nogle modeller, så man, når man har haft en pause nogle år, let kan blive knyttet til arbejdsmarkedet igen.

Det næste, som er væsentligt for mig at understrege, er, at den enkelte familie får

større økonomisk mulighed for at vælge mellem at passe børnene selv og lade daginstitutioner passe børnene hele dagen eller en del af den. Der mener jeg, at den børnefamilieydelse, som også har været omtalt nogle gange, og som træder i kraft om få måneder, er et skridt i den rigtige retning. Vejen frem for mig at se er, at vi kanalisere flere af de offentlige midler til børnene. Ikke sådan at vi ikke giver mulighed for institutioner, men, som det også er sagt rigtigt i redegørelsen, at vi tilpasser dem efter børnenes og familiernes ønsker og behov.

Derfor tror jeg, at deltidsinstitutioner med deltidsbetaling, og hvor så arbejdsmarkedet indretter arbejdspladser på familiens vilkår, altså forskellige muligheder for nedsat arbejdstid eller deltid eller flekstid, bør tages i anvendelse i højere grad. Det synes jeg er en udfordring for arbejdsmarkedets parter, og der er jo også sket en udbygning. Det er ikke gået så hurtigt, som man kunne ønske sig, men man mærker jo fra mange arbejdspladser side et ønske om at tilpasse arbejdstidens placering, så det bedst muligt passer med familiens situation.

Når jeg taler om nedsat arbejdstid eller deltidsarbejde, skal det ikke være sådan, at det er en marginal arbejdskraft, der er i funktion her. Det må naturligvis være de samme sikre stillinger med anciennitet indregnet, hvor der er mulighed for forfremmelser, og hvor det også bliver taget med som en kvalifikation, at man har kombineret udearbejde og satsning på børn og hjem, når der bliver tale om forfremmelser. Her er igen brug for en holdningsændring, så værdier, der er knyttet til børn og hjem, er medbestemmende, når man skal tage stilling til forfremmelser. Jeg synes, at vi har været alt for traditionelle og ikke medregnet de værdier, som er knyttet til hjemmet.

Jeg tror således, at det, vi har skabt, i og med at vi har hævet børnefamilieydelsen, ikke er en slutsten, det er blot en begyndelse. Jeg mener, det bliver de kommende års opgave at overføre flere økonomiske midler fra de familier, der ikke har børn, til de familier, der har børn. Der er sket en pengeoverførsel via skattereformen, men det skal fortsætte. Vi er kun ved en begyndelse. Derfor mener jeg, at det er vigtigt, at der gennem de sidste år er ført en sådan overordnet økonomisk politik, så der er skabt mulighed for, at vi kan

[Kofod-Svendsen]

øge børnetilskuddet. Den generelle økonomiske politik må gøre det muligt at foretage flere pengeoverførsler.

Endelig er der to ting, jeg vil nævne til sidst. Den ene er de handicappede børns situation, og den anden er flygtningebørnene. Her er to specifikke grupper, hvor der er brug for målrettede særforanstaltninger, for at disse børn kan få lige vilkår med andre. Der er situationer, hvor vi må være parat til at gå ind med særlige foranstaltninger, for at alle kan få lige vilkår. Taletiden tillader ikke, at jeg går ind på det i detaljer, men de to områder, handicapbørnene og flygtningebørnene, er for Kristeligt Folkeparti meget væsentlige at få med, når vi samlet drøfter børnepolitikken.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, det lyder kønt, når hr. Kofod-Svendsen taler så varmt om den skilsmisseyvejledning og -rådgivning, han synes er så nødvendig. Kendsgerningen er jo desværre, at vi i kommune efter kommune oplever, at borgerlige kommunalpolitikere modsætter sig det, hver eneste gang f.eks. socialdemokratiske kommunalpolitikere stiller forslag om at etablere skilsmisserådgivning og vejledningsmuligheder som en del af en forebyggende indsats i omlægningen af socialpolitikken. Hvad siger hr. Kofod-Svendsen så til det?

Jeg kan bare bruge eksemplet i Farum. Der har vi en hr. Peter Brixtofte, men i stedet for at bruge pengene til en skilsmisserådgivning og -vejledning for at sikre nogle af disse familier en mere rimelig, civiliseret adskillelsesproces eller måske forebygge en adskillelsesproces, synes hr. Peter Brixtofte, at det er smartere at bruge pengene til en konsulent, der kan undersøge, om socialforvaltningen nu fungerer ordentligt!

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Hr. Kofod-Svendsen kom med en række gode ideer og nogle intentioner og påpegede, at der skulle ske en større sikring ved sygdom. Jeg skal henvise til nogle tidligere bemærkninger, jeg har gjort om de nylig afsluttede aftaler, hvor det offentlige jo var arbejdsgiverpart, og som også kan betragtes

som nogle kritiske bemærkninger over for regeringens aftaleindgåelse.

Så var der spørgsmålet om uddannelse ved arbejdets genoptagelse, altså for dem, der har været presset ud af arbejdsmarkedet på grund af familiemæssige situationer. Det var egentlig også en meget god idé, at man satte noget mere på en uddannelse; det vil jo hovedsagelig være enlige forsørgere, som dette vil komme til gode.

Endelig var hr. Kofod-Svendsen inde på overflytning af midler fra familier uden børn til børnefamilier: Det lyder jo interessant, det lyder meget spændende.

Og så var der de gode initiativer omkring handicap- og flygtningebørn.

Jeg vil gerne ved at spørge give hr. Kofod-Svendsen mulighed for at uddybe dette lidt nærmere. Desuden vil jeg godt erindre om hr. Tinnings tilbud til hr. Kofod-Svendsen forleden dag om at fremsætte forslagene, hvis det skulle være belastende for Kristeligt Folkeparti selv at fremsætte de forslag. Det er der jo tilbud fra VS' side og også fra Socialdemokratiets side om, og hvis det er gode, rimelige forslag, vil jeg også tro, at jeg ville kunne få taget nogle af tingene op i Socialistisk Folkepartis folketingsgruppe. Vi kan fremsætte forslagene, så det ikke virker belastende i regeringssamarbejdet, men således at vi i alle tilfælde kan få tingene på bordet.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Det er nyt for mig, at Kristeligt Folkeparti anvender besværgelser i sit politiske arbejde. Jeg har aldrig været i tvivl om, at de påkaldte højere magter, men besværgelser, det er nyt.

Jeg siger det på grund af hr. Kofod-Svendsens omtale af ægteskabet. Ægteskabet er ifølge hr. Kofod-Svendsen nærmest truet af djævl. Var de djævl der ikke, så ville ægteskabet se helt anderledes ud og vare hele livet.

Jeg tror faktisk ikke, hr. Kofod-Svendsen, at der er nogen herinde, der ikke synes, at ægteskabet er udmærket for dem, der vælger ægteskabet. Jeg tror heller ikke, der er nogen, der har været i et ægteskab, der ikke gør, hvad de overhovedet kan for at bevare det. En opløsningsproces er altid utrolig smerte-

[Lone Dybkjær]

fuld, og den er specielt smertefuld, når det gælder et ægteskab.

Derfor er det rigtigt, at vi skal sætte ind på rådgivning og vejledning, men det er at foregøgle nogle ikkeeksisterende ting, når hr. Kofod-Svendsen siger, at ægteskabet under en eller anden form er truet.

Nej, ægteskabet er ikke truet. Det er svært at få det til at fungere. Vi skal hjælpe med at få det til at fungere ved rådgivning, men når folk opgiver det, er det faktisk, fordi de ikke kan andet. Det er ikke noget, de gør med andre motiver eller af andre grunde. Derfor er vi nødt til at tage som udgangspunkt, at sådan som situationen er i dag, er ægteskaber altså ikke, hvad de har været.

Så kan vi spørge os selv om, hvad der er årsagen. Vi er nogle, der mener, at også mændene har en lille smule ansvar for, at det ikke går helt så godt, som det måske gjorde før i tiden, og derfor synes vi, det er vigtigt, at vi også kigger på den slags ting. Men bare at sige, at ægteskaberne skal bevares, det har ingen mening. De bevares, hvis de overhovedet kan. Det ved alle, der har været i et ægteskab.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg gjorde faktisk meget ud af betydningen af rådgivning, og det er jeg da glad for at også fru Lone Dybkjær er enig i er ønskværdigt.

Til fru Helle Degn vil jeg sige, at hvad Peter Brixtofte måtte sige, det kan jeg ikke rigtig se at jeg skulle være ansvarlig for. Derimod kan jeg oplyse, at Nordjyllands Amt var et af de steder, hvor man begyndte med en frivillig rådgivning af ægtefæller, med hjælp til børnepasning og hjælp til at komme over problemer, hvis der er opstået problemer. Det var Kristeligt Folkeparti med til at arbejde for. Vi har ikke nogen repræsentant i Farum Kommunalbestyrelse, så jeg synes ikke, vi kan være ansvarlige for, hvad man måtte finde på at gøre i Farum Kommunalbestyrelse, når det nu blev nævnt som et eksempel.

Men rådgivningen er for mig afgørende. Jeg har altså den grundholdning – fru Lone Dybkjær var selv inde på, at vi kunne komme med nogle holdningssynspunkter – at ægteskabet har en værdi. Når jeg så ønsker

at komme med initiativer, så de kriser, der måtte opstå, bliver løst, har jeg lidt vanskeligt ved at se, at der skulle være tale om besværgelser, men man kan udlægge så meget, hvis man ønsker det. Men jeg vedstår, at jeg mener, ægteskabet har en blivende værdi for børnene.

Til hr. Carsten Andersen vil jeg gerne gentage, hvad jeg sagde under en debat herinde for nogle dage siden. Jeg synes, det er helt fint, at man under overenskomstforhandlingerne på det private arbejdsmarked har forbedret forældres mulighed for at passe børn under børns sygdom. Jeg citerede ved den lejlighed udtrykkeligt fra Aktuelt, hvor man netop havde indgået en aftale – jeg mener, det var inden for nydelsesmiddelindustrien – hvorefter man nu kunne få fri adskillige dage, hvor man tidligere kun havde haft få dage, og det var med fuld lønkomensation, så der ikke var noget løntab forbundet med det. Det synes jeg var positivt, og jeg vil da gerne sende det signal til arbejdsmarkedet, at det skal udbygges også under de kommende forhandlinger.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Hr. Kofod-Svendsen, da de udtalelser faldt forleden dag, var den offentlige arbejdsgiver, hr. finansminister Palle Simonsen, og regeringen faktisk i gang med at afvise, at man inden for det offentlige område kunne give en bedre sikring af børns første sygedag. At få udvidet disse ting var et krav fra det offentlige område over for arbejdsgiverne.

Er det sådan, at man ikke har fået meddelt den holdning, der er i Kristeligt Folkeparti, til finansministeren, at man som medansvarlig for dette arbejdsgiverforhold egentlig gerne ville have løftet disse ting? Snakker I ikke sammen om det, før I som arbejdsgivere går ind i de forhandlinger, eller er det sådan, at Kristeligt Folkeparti er isoleret i sin sociale holdning til disse spørgsmål i regeringen?

Pia Kjærsgaard (FP):

Det skal være rart at være barn i Danmark! Sådan starter socialministeren sin redegørelse om børnepolitikken, og deri er jeg helt, helt enig med ministeren.

[Pia Kjærsgaard]

Jeg tror ikke, der er noget andet land i hele verden, der bruger så mange skattepenge på børn og unge, og alligevel bruger Folketinget megen tid på at diskutere forskellige forslag – mere eller mindre umulige – der på en eller anden måde skulle gøre det bedre at være barn i Danmark.

Jeg mener ikke, at det er en bedre måde, at man skal til at yde flere skatte kroner som f.eks. i det forslag fra SF, vi senere på dagen skal diskutere, eller i det forslag fra Socialdemokratiet om en børneombudsinstitution, vi forleden diskuterede.

Jeg er også meget enig med ministeren, når hun meget tidligt i redegørelsen skriver, at børnene er forældrenes ansvar, at forældre er hovedansvarlige for børnenes opvækst, og det gør ministeren ved at opfordre forældrene til at give sig mere tid til at være sammen med børnene. Der er jo bare det ulykkelige ved hele denne sag, at i vores samfund med fuldtidsarbejde for alt, alt for mange forældre med småbørn er der ikke den tid, som forældrene meget gerne vil bruge sammen med børnene, og som jeg også synes der bør være til at være sammen med dem.

Dengang mødrene med små børn blev jaget ud på arbejdsmarkedet, hørte man ofte sætningen: det drejer sig ikke om, hvor længe du er sammen med dine børn, men hvordan I har det sammen, når I er sammen. Jeg har altid ment, at den sætning var forløren og falsk og ude af trit med virkelighedens verden. Hvorfor i al verden kan forældre og børn ikke bare få lov til at være sammen på de betingelser og under de forhold og vilkår, der nu engang er i dagligdagen? Skal det absolut være en form for tilrettelagt råhygge, eller skal barnet med i alle de almindelige funktioner, som en almindelig dagligdag giver, dvs. den almindelige pligthverdag plus de mere sjove timer, som ikke altid behøver at være så forfærdelig tilrettelagt på et bestemt afmålt tidspunkt? Jeg er sikker på, at det sidste giver det mest afbalancerede unge menneske, barn og voksne menneske.

Ministerens bruger også mange linjer – alt for mange, synes jeg – på regeringens nye børnefamilieydelse på 5.000 kr. pr. barn og på, hvad ministeren mener at det nye skattebetalte bidrag skal bruges til. Jeg har før været inde på, at Danmark bruger utrolig mange penge på børn, og jeg er helt overbevist om, at den børnecharmecheck ikke hjælper

en tøddel til, at børnene får det rarere i Danmark.

For et års tid siden startede der noget. Jeg tror, de kaldte det »mødrenes oprør«. Jeg havde egentlig og har fortsat en fantastisk sympati for de kvinder, der stod frem og sagde, at de godt ville passe deres børn hjemme. Jeg synes, det var modigt i en tid, hvor man mener, at alle skal ud på arbejdsmarkedet, og at man kun er fuld og hel, hvis man bruger en væsentlig tid af dagen uden for hjemmet og barnet bliver sendt på en eller anden form for institution.

Der var megen debat om småbørnsmødre, der gerne ville gå hjemme og passe deres egne børn, men havde meget svært ved at få det til at løbe rundt økonomisk med én indtægt. Der blev talt meget om en forældre-løn eller en form for højere skattefri bundgrænse for disse familier.

Jeg vil gerne på dette tidspunkt sige, at Fremskridtspartiets hensigt er og har altid været, at alle familier skulle stilles bedre økonomisk ved, at den skattefri bundgrænse blev hævet. Det håber jeg ikke der er nogen der er i tvivl om. Men jeg har personligt meget sympati for tanken om, at forældre, der ønsker at passe deres børn hjemme, får en eller anden form for ydelse, allerhelst naturligvis i form af et højere skattefrit bundfradrag. Men jeg er også villig til at gå ind i en diskussion om en reel forældre-løn. Og når jeg siger, at jeg er positiv, vil jeg også godt sige, at vi har diskuteret det meget i Fremskridtspartiet, hvor jeg også ved, der er en positiv stemning for et sådant forslag.

Desværre var der nogle, der dengang forsøgte at fordreje debatten, så det i stedet kom til at dreje sig om, at nu skulle man jage kvinderne hjem til kødgrøderne igen. Det, disse kvinder fra »mødrenes oprør« ville, var egentlig kun at få lov at træffe et valg, nemlig selv at passe barnet i de første vigtige leveår i stedet for at anbringe barnet uden for hjemmet.

Man må i den forbindelse ikke glemme, når vi nu snakker om, hvor mange penge det kommer til at koste – det har været nævnt her i dag, og jeg tror ikke, at tallet er rigtigt – at samfundet allerede yder meget, meget store beløb til daginstitutioner og andre former for offentlige serviceinstanser. Hvis dette, at de, der fik tilbudet om en forældre-løn eller en form for højere skattefri bundfradrag

[Pia Kjærsgaard]

drag, kunne kombineres med, at de, der ønskede at benytte daginstitutionerne, fik lov at betale, hvad det kostede, så tror jeg faktisk ikke, at de mange milliarder, man taler om at det forslag vil koste, ville være sandhed. Det er jo sådan, at familier, der ikke benytter sig af disse tilbud fra samfundet, ikke får en klink.

Jeg kan ikke med min bedste vilje se det nyttige for en far eller mor – i de fleste tilfælde er det jo nok moderen – i at knokle af sted på cyklen om morgenen ved 7-tiden med to halvsovende børn for at aflevere dem, mange gange på hver sin daginstitution, for derefter at haste videre for at passe dagens dont.

Det er ikke den kvinde, der selv vælger at arbejde ude, jeg taler om. Det er ikke den karrierekvind, som mange gange nyder sit job, som gerne vil være i job; det er lige så meget den kvinde, som skal ud på arbejdsmarkedet hver evige eneste dag, fordi vi har en håbløs skatte- og afgiftspolitik herhjemme, fordi samfundet efterhånden kræver, at man har to indkomster.

Jeg mener faktisk, at Folketinget seriøst skulle tænke i nye baner og give forældrene det frie valg, som de afgjort ikke har i dag.

En anden ting, der ligger mig meget stærkt på sinde, er de børn, der er fjernet fra hjemmet. Ministeren anfører i redegørelsen, at ca. 16.000 børn og unge opholder sig uden for hjemmet med de sociale myndigheders medvirken. Jeg ved, at ministeren har udtalt til en avis, at hun ville kulegrave området for at se, om der er grund til at ændre forholdene. Der kan naturligvis være forhold, der gør det nødvendigt, at børn eller unge for en tid bliver fjernet fra hjemmet – mishandling eller vanrøgt er der absolut ingen der kan acceptere under nogen omstændigheder – men det er meget slemt, når myndighederne tilbageholder børn imod forældrenes vilje, og det sker i alt for mange tilfælde. Og jeg tror, at ministeren ved det. Det må og skal være det offentlige pligt og opgave i stedet at gå ind med støtte og hjælp til de familier, der trænger til hjælp.

Jeg vil gerne afslutningsvis spørge ministeren, om hun er i gang med at se på tvangs-fjernelser af børn og unge fra hjemmet.

Tinning (VS):

Ministeren siger meget rigtigt, at børnene er blevet mere og mere usynlige i dagliglivet, og i samme takt er de vel blevet mere og mere synlige i den politiske debat, bl.a. af den grund formentlig.

Det er lidt træls, kan man næsten sige, at have denne debat i dag, synes jeg, og det er, fordi meget af det, vi taler om her, er noget, vi har talt om i så mange år, og der sker så forfærdelig lidt. Folketinget fik jo Børnekommissionens betænkning i maj måned 1981, altså for ca. 5½ år siden. Vi havde en debat her i Folketinget i oktober måned 1981, og så var der et enkelt parti, der syntes, at der var kommet så lidt ud af den debat, at det var nødvendigt at forsøge at konkretisere alle de mange pæne formuleringer i en række forslag til faktiske forbedringer af børnenes levevilkår. Som man måske har gættet, var dette ene parti VS.

I januar måned 1982 fremsatte vi en lang række konkrete forslag, som alle sammen handlede om forbedringer for børnene og børnefamilierne. Det var forslag, der drejede sig om orlov uden lønnedgang ved børns sygdom, udvidet barselorlov, generel nedsættelse af arbejdstiden, bedre normeringer i daginstitutioner, øget forældreindflydelse, åbning af daginstitutionerne og forskellige kulturaktiviteter for børn. Vi foreslog etablering af krisecentre, beredskabsfamilier for børn i kritiske situationer, vi foreslog høringsret for børn i forbindelse med fysisk planlægning, vi foreslog såkaldte børnenes jordområder, vi foreslog en markant øgning af børnetilskuddet osv. Enhver, der er interesseret, kan jo gå tilbage til januar 1982 og finde disse forslag. De blev selvfølgelig stemt ned alle sammen, og det vidste vi godt, da vi fremsatte dem, men vi mente selvfølgelig også – og føler os også bekræftet i det af den debat, de var med til at afstedkomme – at de dog betød noget.

Men det, der gør det trist, er, at den redegørelse, vi diskuterer i dag, næsten ikke indeholder noget, man kan kalde konkrete forslag. Der er jo ikke rigtig noget, hvor ministeren siger: det her vil vi gøre, det vil jeg bede den minister gøre, det skal gå stærkt, og de skal rapportere til mig, at sådan skal det være. Nej, der bliver selvfølgelig nedsat en arbejdsgruppe og et udvalg og et andet udvalg, og så er der nogle holdningstilkendegivelser

[Tinning]

rundt omkring. Det er det, der gør det lidt træls.

I øvrigt er redegørelsen jo meget fiks og velskrevet, men jeg synes godt, der kunne have stået noget om, hvad regeringen faktisk havde tænkt sig at gøre konkret.

Men der er som sagt nogle holdningsmarkeringer, og jeg vil gerne komme ind på to af dem. Den ene har fru Ingerlise Koefoed allerede omtalt.

Ministeren siger, at vi må opfordre forældre til at give sig tid til at være sammen med deres børn, og fru Birgith Mogensen red den krikke, så langt den overhovedet kunne bære.

Jamen det er meget godt at opfordre forældrene til at give sig tid, men det, jeg har imod den formulering, er, at den totalt overser hovedproblemet. Hovedproblemet er nemlig ikke holdningsspørgsmålet. Det er selvfølgelig meget nemt både for ministeren og for regeringens ordførere at gøre dette her først og fremmest til et holdningsspørgsmål. Det er i øvrigt også pudsigt, for i masser af kulturpolitiske diskussioner bliver man kritiseret af regeringspartiernes ordførere, hvis man gør noget som helst til et holdningsspørgsmål, men her er det helt i orden. Jeg synes, det er et problem, for det, der er det afgørende – og det ved vi vel egentlig godt alle sammen – er, at en arbejdstid på 40-50 timer for bare en generation siden var tilstrækkelig til, at man kunne tjene så mange penge, at man kunne leve et rimeligt normalt liv. Med 40-50 timer kunne tingene løbe rundt for en familie.

Vi ved godt, at det ikke er sådan i dag; i dag er det snarere 70-80 timer, det drejer sig om. Vi har altså valgt at indrette vores samfund på en sådan måde, at en familie for at leve et rimeligt normalt liv skal arbejde 70-80 timer. Og det giver problemer for forældrene, for børnene og for de unge. Derfor er det, vi skal tale om, synes jeg, når vi har valgt det, hvordan vi så griber de problemer an. Det er for billigt bare at sige til forældrene: nu må I ændre holdning, for mulighederne er faktisk ikke særlig gode.

Jeg er helt enig med fru Ingerlise Koefoed, der netop påpegede, at forældre i almindelighed gør langt mere, end man med rimelighed kunne forvente, for at få tingene til at hænge sammen alligevel.

Vi har foreslået – og det mener jeg egentlig også er det mest fornuftige skridt i første omgang – en generel arbejdstidsnedsættelse. Det er selvfølgelig det vigtigste skridt at tage, men vi ved godt, at der kun bliver en lille smule af det i de næste fire år, og at der derudover ikke er andet end flekstid og sådan noget at hente hos regeringen, og det er simpelt hen for lidt.

Den anden holdningsmarkering, jeg vil komme ind på, handler om pasningen af syge børn, og det synes jeg egentlig er det sted, hvor regeringens hensigter ses mest tydeligt, den situation, hvor både moren og faren er på arbejdsmarkedet og ungen er syg, og hvad gør man så? Det er vel nok en af de situationer, hvor vi tydeligt ser prioriteringsproblemerne: hensynet til forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet står over for hensynet til børnene.

Men efter at have hørt regeringspartiernes ordførere i dag skulle man tro, at det var hensynet til børnene, der blev prioriteret først. Men her, hvor der endelig er noget konkret også i ministerens redegørelse, gør man det modsatte; man siger: hensynet til forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet skal gå først. Man siger: løsningen er næppe, at forældrene frigøres et vist antal dage om året; det kan betyde problemer med fastholdelse af tilknytningen til arbejdsmarkedet eller med overhovedet at få et job.

Det er rigtigt, at det kan betyde problemer, men er det så ikke vores og først og fremmest regeringens opgave at indrette lovgivningen således, at vi gør alt, hvad vi kan for at begrænse disse problemer, og er det ikke dér, det er nødvendigt at tale om holdningsændringer? Er det ikke dér, vi skal sige til de private arbejdsgivere: hvad bilder I jer ind? Skal de, der vil tage sig af deres syge børn, have det dårligere på arbejdsmarkedet? Hvad er meningen? Der er brug for holdningsændringer, så det klodser. Men nej, det er forældrene, der skal skifte holdning. Det er for tyndt, det kan ikke bruges til noget.

Egentlig var det det hele, for der står ikke mere om regeringens konkrete forslag, og derfor kan jeg dårligt tage stilling til noget som helst, men når det, der er brug for, er at få nedsat nogle udvalg, som vil komme med nogle forslag, vi derefter kan kigge på, så vil jeg selvfølgelig gerne som inspiration til det

[Tinning]

arbejde sige noget om, hvor vi mener vægten skal lægges.

Det kan sammenfattes i to nøgleord: tid og plads. Når vi taler om børnepolitik, taler vi især om børnenes tid – tid til børnene og for børnene – og vi taler om plads til børnene. Tiden har jeg allerede sagt en del om, men jeg vil derudover nævne to vigtige forhold, hvoraf det ene er nødvendigheden af en generel arbejdstidsnedsættelse, bl.a. fordi det giver forældre og børn mulighed for at være mere sammen. Det er ikke mere indviklet, så det vil jeg ikke sige mere om.

Det andet, som er vigtigt – og det er ministeren også inde på – er noget, vi meget gerne vil være med til at prøve at få gjort mere konkret, og det er det med børnenes tid til sig selv. Jeg er enig med ministeren i, at det er utrolig vigtigt, at vi ikke forveksler tingene, for selvfølgelig er det rigtigt, at der er børn, som har behov for at få en plads i institutioner af den ene eller den anden art, i klubber af den ene eller den anden art, foreninger af den ene eller den anden art, men lige så vigtigt er det, at børnene får tid til sig selv, tid til at udfolde sig uden voksenorganiserede aktiviteter, uanset hvor pædagogisk korrekte og hvor velmente de end kan være – meget af det er aldeles udmærket, selvfølgelig. I forlængelse af det vil jeg lige sige, at jeg egentlig mener, ideerne om en heldagskole på én måde er spændende, for det drejer sig om en sammenhæng i hverdagen for børnene og sådan noget, men det er også utrolig farligt, fordi vi hurtigt kan havne dér, hvor al børnenes tid bliver organiseret af andre. Efter min mening skal man kun lave heldagskole dér, hvor børnene vil have det, og ikke andre steder. For der kan nemlig være steder, hvor det fungerer fint, hvor børnene har stor indflydelse på dagligdagen, hvor der er meget leg, og hvor der er megen fælles skaben og handlen mellem børnene og de voksne. Dér kan det være fint, men mange andre steder kan det faktisk fungere omvendt.

Plads: boligområdet. Hvis ministeren siger, at man i byområder, hvor vi har ledige grunde, simpelt hen laver en regel, der forbyder bebyggelse, fordi denne plads skal reserveres til børnenes udfoldelse, så har vi et konkret forslag, som VS støtter, og som ligger meget i forlængelse af alle de pæne bemærkninger af andre.

Noget andet er indretningen af boligområderne i øvrigt, så der bliver fri adgang for børnene, så vi undgår situationen: her har vi legepladsen, og dér kan børnene lege, og dér skal de gå hen, men altså således at børnene kan få lov at være dér, hvor de i øvrigt måtte have lyst til at være.

Daginstitutionerne: vi ved næsten til bevidsthed, at børnesygelighed og plads i daginstitutionerne hænger sammen. Er der for lidt plads til børnene, bliver de altså mere syge. Det er heller ikke mere indviklet. Derfor burde socialministeren uden dikkedarer og uden udvalg kunne komme med et forslag, som sagde: vi sikrer, at hvert enkelt barn får mere plads i daginstitutionerne. Der er for megen skubben sammen på det område; det gør vi noget ved. I øvrigt vil både den psykiske og den motoriske udvikling blive forbedret, hvis børnene får noget mere plads.

Trafik: vi skal ikke have privat bilkørsel i bycentrene; vi skal have mere plads til børnene og i øvrigt til fodgængere og cyklister af enhver art.

Sluttelig: børnebilletter. Hvis børnene og de unge skal have mulighed for at komme rundt for at leve deres eget liv, komme rundt og få nogle oplevelser og altså selv have plads til at udfolde sig, skal de selvfølgelig kunne komme billigt med kollektive trafikmidler – det skulle egentlig være gratis. Der er overhovedet ingen fornuftig begrundelse for, at vi skal have særlig billige og såmænd på nogle måder udmærkede ordninger for pensionister, men ikke for børnene. Det skal udvikles sådan, at børnene kan få lov at køre gratis med de kollektive trafikmidler. Men tid og plads er altså de to hovedstikord, jeg vil give ministeren med på vejen til det udvalgsarbejde, vi nu skal til at vente på.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 12.01

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Ingerlise Koefoed (SF):

Da jeg havde læst socialministerens børnepolitiske redegørelse, gjorde jeg i en pressemeddelelse opmærksom på, at redegørelsen kun omfatter danske børn. Jeg spurgte, hvor de indvandrerbørn er henne, som efterhånden udgør en ikke helt lille del af børnene her i landet. Vi møder dem jo alle steder: de går i børnehaver og skoler, de kommer sammen med deres forældre af og til på de offentlige kontorer, og de skiller sig ud ikke bare udseendemæssigt fra danske børn, men på en lang række kulturelle og sociale områder. Men børn er de altså, og de kunne have fortjent en plads i socialministerens børnepolitiske redegørelse, som jo starter med at fastslå, at det er rart at være barn i Danmark, men øjensynlig ikke bekymrer sig om, hvorvidt det nu også er så rart, når man er indvandrerbarn.

Så vidt jeg har forstået på en udtalelse i Radioavisen i forbindelse med omtalen af min pressemeddelelse, var socialministeren indstillet på her at svare positivt på mit spørgsmål og i øvrigt fortælle mig noget om, hvordan indvandrerbørnene har det og bør have det her i Danmark. Det ser jeg så frem til.

Jeg er spændt på at høre, hvordan socialministeren f.eks. vil sikre, at indvandrerbørnene får mulighed for at bygge videre på deres forældres kultur, samtidig med at de bliver i stand til at anvende og tage stilling til værdierne og normerne i det danske samfund – det, man vel kalder den danske kultur. Hvordan vil socialministeren integrere indvandrerbørnene og deres forældre uden at knuse deres egen kultur, deres eget sprog og deres egen selvforståelse? Hvilken positiv særbehandling skal indvandrerbørnene have i børnehaver og skoler? Og hvilken information vil ministeren give danske forældre og danske børn om indvandrerne, deres baggrund og deres særlige behov, så et møde mellem indvandrerbørn og danske børn ikke bliver mere problematisk end mødet mellem danske børn fra forskellige miljøer eller såmænd af og til også bare med forskellig hårfarve?

Der foreligger nu en rapport fra det udvalg, der i 4 år har arbejdet under Socialministeriet med indvandrerbørnenes spørgsmål. Vil socialministeren her røbe noget om rap-

portens indhold og anbefalinger? Og vil ministeren i øvrigt være indstillet på inden længe at give Folketinget en redegørelse om indvandrerbørnenes forhold og i den redegørelse inddrage ikke alene de sociale betingelser, som indvandrerbørn skal leve under, men også deres uddannelsesmæssige og kulturelle muligheder?

Vi har selvfølgelig diskuteret disse spørgsmål mange gange før her i Folketinget, bl.a. på foranledning af VS, men det er mit indtryk, at tingene trods mange gode ord ikke i praksis er nået så forfærdelig meget længere. Derfor vil jeg opfordre socialministeren til at lade os få den redegørelse, hvor vi alene kan koncentrere os om indvandrerbørnenes muligheder og om forbedringerne af disse.

Mette Groes (S):

Socialministeren slutter sin redegørelse om børnepolitikken med at sige, at der skal ned sættes et tværministerielt udvalg til at se på børnenes interesser. Det er jo al ære værd, men kunne ministeren ikke snarere end at afvente dette udvalgs arbejde gå om bord i de opgaver, som ligger lige for, og som er beskrevet masser af gange?

Vi har netop fået Socialministeriets cirkulære om bistandslovens § 42, og jeg kan ikke forstå, at det dog ikke snart kan lade sig gøre at give enlige forsørgere samme rettigheder, som de havde i Mødrehjælpens tid. Dengang fik de en uddannelse, hvis de havde hoved til det. Nu skal der alle mulige krumspring til: om de dog monstro ikke skulle være lidt invalide, lidt skøre eller lide under en eller anden form for brist eller mangel.

Om dette har vi redegjort utallige gange, se f.eks. vort lovforslag nr. L 102 1983-84 og beslutningsforslag nr. B 69 fra 1985-86.

Det er en kendt sag, at dyneløfteri, som det foregår i dag, opleves som noget overordentlig ubehageligt af den enlige forsørger. Børnekommissionen foreslog i sin tid, at en enlig forsørger skulle kunne etablere et samliv med en anden person i et år, før der blev rørt ved størrelsen af de sociale ydelser. Socialdemokratiet har fulgt det op med et beslutningsforslag i samlingen 1985-86. Hvad har regeringen gjort?

Daginstitutionsbetalingen er den store og uomgængeligt nødvendige post for de enlige forsørgere. Socialdemokratiets lovforslag nr.

[Mette Groes]

L 60 fra 1984-85 forsøger at give kommunerne mulighed for at nedsætte den. Hvad vil regeringen gøre?

Vold mod børn er blevet et stadig større problem. Revselsesretten blev afskaffet sidste år. Vi fik en række OBS-udsendelser i tv – de var pæne og nydelige og mottoet var: Der er også andre løsninger! Jamen vi fik ikke at vide hvilke. Hvad gør man for at forhindre vold mod børn? Hvad er den juridiske betydning af fjernelse af revselsesretten? Hvad er den moralske? Vi savner en autoriseret forklaring fra justitsministeren på det, som kan medvirke til en holdningsændring hos forældrene – den holdningsændring, som er det eneste, der rent faktisk kan redde børnene. Hvornår får vi den?

Helle Degn (S):

Det er nu, vi skal leve, nu hvor vi er her af samme grund, synger Halberg Larsen-bandet i en af sine sange. Det er nu, socialministeren er socialminister og skal vise, hvad hun duer til, hvad hun vil give sin generation af børn. Foreløbig har hun lovet dem et udvalg.

Antallet af børn, som må anbringes uden for deres hjem, er vel en af de alarmklokker, jeg synes vi må lytte til. Disse børn anbringes uden for deres hjem hovedsagelig af sociale årsager, og antallet af dem stiger og stiger. Antallet af familier, som har brug for støtte for at undgå anbringelse af et barn uden for hjemmet, stiger og stiger. De 16.000 børn, som i dag er anbragt uden for hjemmet, kommer fra ca. 170 kommuner. Disse børn er kun toppen af et isbjerg. Ca. 85.000 familier får støtte for at undgå en anbringelse af deres børn allerede i dag. Og derfor må man spørge sig selv: hvor mange er mon ikke også derudover på vej? Og derfor må man også med rette spørge: hvad er ministerens bud?

Socialdemokratiets bud er, at der satses – og det gør vore lokalpolitikere – på forebyggende miljøarbejde ude omkring i kommunerne. Det lyder hult, når socialministeren for det første siger, at nu skal vi se at få afskaffet fattigdommen, og for det andet siger, at nu skal det være dejligt at være barn i Danmark, uden reelt at sætte handling bag disse floskler.

For nylig fik vi også oplyst fra en skolepsykologisk undersøgelse, at en tredjedel af

børnene i skolealderen har det skidt med hovedpine, spise-, stress- falde-i-søvn-problemer osv. Derfor kan jeg godt forstå, at ministeren udtaler det fromme ønske, men vi mangler en handling fra ministerens side. Ensomheden er dybest set vore børns allerstørste problem, tror jeg. At være alene, ikke at have nogen steder at gå hen med sine problemer, selv at skulle klare dagens problemer, er nok det allerværste for vore børn. Som jeg sagde før: en mor er blevet til en far, og en far er blevet til en mormor eller er helt forduftet ud af familien. Det er det, som er sket i utrolig mange familier i dagens Danmark.

Vi ser, at ensomheden blandt voksne derudover får den konsekvens, at børns problemer bliver sat i anden række og endog bringer voksne ind i et samliv, som de aldrig skulle have været ind i. Vi må vende den udvikling med støtte til lokalt miljøarbejde. Nabokontakt og nabofællesskaber er utrolig begrænsede, viser en undersøgelse, som Socialforskningsinstituttet har foretaget. Hvorfor mon vi ikke bruger og støtter hinanden noget mere? Jeg er meget enig med fru Lone Dybkjær i, at vi kunne hjælpe og støtte hinanden meget mere end det, vi ser i dag med hensyn til børnepasning, fællesspisninger, klare opdragelsesproblemer osv. Både i Ballerup Kommune, i Farum Kommune og i mange andre kommuner i Nordjylland, har vi hørt, har man som en forebyggende aktivitet hjulpet med til at organisere spisegrupper, madgrupper, svømme grupper og pasningsgrupper og fået et fantastisk fint resultat, men hver gang med de kommunale borgerlige lokale politikere som modstandere.

Et andet problem, som vore børn bliver konfronteret med, er alkoholproblemet. Alle de børn, vi taler om, der er blevet anbragt og er på vej væk fra deres hjem, har i større eller mindre omfang oplevet alkoholen som et element i deres hverdag. Det er udtryk for en mangel på kommunikation, mangel på muligheder for at løse nogle problemer; her trøster så piller og en flaske. Vi ser, at weekenddrikketager tager til: mange mødre og fædre skal af lokale socialforvaltninger hentes mandag morgen. De bryder sammen under hverdagens pres, som de ikke kan klare, og tyer til piller og alkohol. Trykket af den dårlige samvittighed, uoverskuelighed i at få de-

[Helle Degn]

res hverdag til at hænge sammen gør, at de må ty til sådanne midler.

Vi ser også, at et stadig stigende antal børn får volden ind på livet i deres hverdag og dagligdag. Følelsesafstumpethed og desperation fører til en adfærd med vold som udgangspunkt, og det er noget af det, som vi giver videre til den næste generation af børn, noget af det, som vi må forhindre, noget af det, vi må bygge nogle muligheder op for at afværge.

Jeg kan ikke også nå at komme ind på, hvad incestforhold betyder for vore børn; skammen, som de børn, der bærer dette forhold til daglig, skal leve med, ødelægger deres liv og deres forhold til det andet køn – en problemstilling, som jeg tror vi er nødt til at gøre mere synlig for at hjælpe mange børn og mange familier. Tavsheden, som omgiver dette problem, kan vi ikke blive ved med at acceptere.

Jeg tror, det er vigtigt, at man tager fat på disse forhold, og jeg håber, at det udvalg, som ministeren vil nedsætte, i større udstrækning vil give anvisninger på det forebyggende miljømæssige arbejde, som de lokale sociale myndigheder kan gå i gang med for at støtte vore børn og familier.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Det er til fru Mette Groes. Mig bekendt er revselsesretten i Danmark ikke afskaffet. Der var et lovforslag for et års tid siden om, at man ikke måtte begå vold imod børn – noget, som ingen anstændige mennesker kan være uenig i at man naturligvis ikke skal – men hvad angår selve revselsesretten, har jeg i hvert fald ikke forstået det på samme måde, som fru Mette Groes har forstået det.

(Kort bemærkning).

Mette Groes (S):

Jo, den er godt nok afskaffet, men det er gået meget stille af, og det gør, at jeg synes, justitsministeren skal gøre et stykke propagandaarbejde for at få folk til at forstå det. Det er min opfattelse, at det er holdningen til, om man skal slå børn, eller man ikke skal det, der er afgørende for, om man gør det eller ikke gør det. Men jeg tror, det, fru Pia Kjærsgaard tænker på, er, at der ikke er no-

gen sanktioner forbundet med det. Det er der heller ikke, og det er også derfor, at den moralske holdning bliver så afgørende, og at regeringen bakker op om det, der er sket herinde i Tinget. Det er vigtigt for forståelsen ude omkring ikke blot hos forældrene og børnene, men også hos de myndigheder, der har med dem at gøre, f.eks. i socialforvaltningerne på amtsplan og de andre juridiske instanser, som er blandet ind i sådan nogle sager.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Det er fru Helle Degn, der får mig op på talerstolen, for hun fastslog, at faderen var blevet en mormor; jeg er sådan lidt overrasket over den nye situation, jeg er kommet i. Vore fire børn har både en far og en mor, og de har også både en mormor og farmor. Jeg kunne måske have forstået det, hvis jeg var blevet til noget andet, at det var en farmor, men en mormor er jeg sådan lidt overrasket over. Er det en generel udtalelse? Sådan lød det. Hvad bygger denne for mig lidt specielle udtalelse på? Det synes jeg det ville være interessant at få uddybet. Er det logivning, er det arbejdsmarkedets parter, er det fru Helle Degn, eller hvad er det, der fastslår den nye situation?

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Denne debat rækker jo vidt, må man sige. Men hvad angår revselsesretten, vil jeg advare imod det, jeg godt ved er Socialdemokratiets indstilling, nemlig at man begynder at indføre sanktionsmuligheder. Hvis fru Mette Groes mener, at revselsesretten er afskaffet, er det på et meget dårligt grundlag, at man vedtager en lov, hvor der ikke er nogen sanktionsmuligheder overhovedet. Men jeg kan forstå, at fru Mette Groes og Socialdemokratiet vil have, at endnu flere børn skal tvangsfjernes, for det er det, der bliver resultatet, hvis der kommer de sanktionsmuligheder ind i det, at de offentlige myndigheder kan blande sig endnu mere i forholdene, end de gør for tiden, og det synes jeg ærlig talt ikke er særlig anstændigt. Skal vi til at have svenske tilstande, hvor børn kan anmelde deres forældre? Jeg synes, det er et meget

[Pia Kjærsgaard]

omtåleligt spørgsmål, som fru Mette Groes her har taget op, men det skal hun naturligvis ikke have utak for.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Da retsudvalget forhandlede afskaffelse af revselsesretten, havde vi en lang diskussion med justitsministeren om, på hvilken måde det kunne komme ud til befolkningen, på hvilken måde man kunne påvirke holdningen. Justitsministeren havde store betænkeligheder; han sagde: det bliver meget dyrt og meget svært at nå så langt ud, som vi skal. Men når fru Pia Kjærsgaard ligefrem kan spørge, om revselsesretten er afskaffet, kan jeg forstå, at man skal starte den oplysningskampagne her i folketingssalen.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg tror såmænd hr. Kofod-Svendsen udmærket véd, hvad det indebærer at være en mormor. En mormor er en person, som ikke er i forreste række til at påtage sig et ansvar, ikke er i forreste række til at gå ind og støtte barnet, men som står i anden række, og som i mindre udstrækning har mulighed for og forpligtelse til at være en støtte for barnet. Mormor kommer meget flink i weekenden og spørger Lille-Peter: nåh, hvordan går det så? Den rolle har alt for mange fædre desværre placeret sig selv i. Derfor handler det om at få fædre ind i familieforholdet og påtage sig et ansvar for det enkelte barn. Derfor bruger jeg det billede, at mange fædre desværre har bragt sig selv i mormorposition.

(Kort bemærkning).

Mette Groes (S):

Jeg vil gerne sige til fru Pia Kjærsgaard, at det ærlig talt er det rene vås at give sig til at pådutte Socialdemokratiet, at vi skulle gå ind for sanktioner i forbindelse med fjernelse af revselsesretten. Det er der selvfølgelig aldeles ikke tale om. Det, der er tale om, er, at vi er meget optaget af, at det er sådan, at der er mange børn, der blive slået i deres hjem, og indlæggelserne på skadestuerne rundt omkring viser jo, at det er et rigtig alvorligt problem.

Dette rejser det spørgsmål: hvordan kan vi sørge for, at forældrene har det så godt, at der ikke opstår voldelige scener i hjemmet? Og det er jo egentlig det, det hele handler om. Det har noget at gøre med, at deres økonomiske grundlag er i orden; det har noget at gøre med en masse ting, som vi faktisk bestemmer herinde. Og dér kunne fru Pia Kjærsgaard godt for en gangs skyld være med.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg takker fru Helle Degn for definitionen, men den rejser et nyt spørgsmål. Mener fru Helle Degn, at fædre tidligere tog sig mere af børnene, sådan at de nu er blevet mormødre, mens de tidligere virkelig deltog i pasningen af børnene i den periode, hvor mødre var heltidshjemmearbejdende? Har den situation, at mødre er kommet ud på arbejdsmarkedet, betydet, at fædre nu bruger mindre tid på pasning af børnene? Eller var det sådan, at fædre tidligere var olde-mødre og nu er blevet mormødre, eller hvordan skal jeg forstå udtalelsen? (*Munterhed*).

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Noget tyder på, at det er en mangel, at vi ikke har udvalgsarbejde efter sådanne redegørelsesdebatter, men vi fortsætter de korte bemærkninger lidt endnu.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Fru Mette Groes taler om børn, der bliver indlagt på skadestuen, fordi der er foregået vold i hjemmet. Jamen det var også forbudt, før det lovforslag, fru Mette Groes omtaler, blev vedtaget, og det er jeg helt enig i; det skal der slet ikke herske nogen tvivl om.

Men så kom der en lidt overlegen bemærkning – jeg havde nær sagt som sædvanlig – fra hr. Erik B. Smith, til mig om, at det åbenbart er gået hen over mit hoved, at revselsesretten er afskaffet. Ja, det er det, og jeg kan også oplyse, at mine børn er i den alder, hvor de er for store til at få én bagi. Men når jeg engang bliver mormor, for nu at blive i den debat, vil jeg stadig forbeholde mig retten til at give mine børnebørn én bagi. (*Munterhed*).

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Ja, fri os alle for den mormor. (*Munterhed*).

Hvad angår det at være mormor i øvrigt, synes jeg, hr. Kofod-Svendsen så udmærket selv var klar over, hvad det var, det handlede om. Før i tiden var børn kvinders børn og kvinders ansvar. Nu er vi begyndt at stille krav om, at mænd tager del i dette ansvar, og derfor er det måske meget rigtigt at sige, at de langsomt er begyndt at danse ind på oldemors placering. Nu har de måske placeret sig lidt tættere, men det er jo ikke det, vi vil. Vi vil gerne have, at de skal placere sig som lige ansvarlige partnere – vi vil gerne have, at de skal indtage deres rolle som far. Derfor er det også så sørgeligt at se, at kun 2 pct. af de mænd, som trods alt også får børn, gider at bruge deres tid og engagement ved at tage barselorlov, når de får børn. For jeg går ud fra, at det også er fædrenes børn.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Jeg kan ikke forstå, at man her i Folketinget skal diskutere en lov, som i øvrigt Socialdemokratiet fremsatte forslag om, som et flertal sluttede sig til, og som vi vedtog, og hvor det i forbindelse med lovforslaget blev klart understreget, at justitsministeren havde en oplysningspligt – man skulle iværksætte en kampagne. Jeg indser nu efter fru Pia Kjærsgaards sidste indlæg, at vi skulle have haft en yderligere betingelse på: der er nogle, vi skulle kunne sende på omskoling.

(Kort bemærkning).

Mette Groes (S):

Fru Pia Kjærsgaard kan faktisk lige så godt give op i denne debat, for det forholder sig faktisk, som hr. Erik B. Smith siger; det kan slås op i annalerne, at det er os, der har ret.

Men hvad angår hendes bemærkning om, at hun forbeholder sig ret til at give sin unge et dask i halen, vil jeg gøre opmærksom på, at det faktisk netop er det, det er meningen hun skal lade være med. Det er derfor, Folketinget skal stå bag en kampagne, der fortæller forældrene, hvorfor det er en dårlig idé, at de slår deres børn.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Det må egentlig være dejligt at være så frølst, at man bare kan stille sig herop på Folketingets talerstol og sige: det er mig, der har ret.

Jeg vil stadig væk vove den påstand, at det er et forfejlet tiltag, som Folketinget vedtog. Det var et overflødigt lovforslag, for det indeholdt ingen sanktioner, og der kan ikke skrives ind mod overtrædelse af det. Fru Mette Groes mener, at det er forfejlet, hvis man giver de børn én bag, der efter forældrenes mening har opført sig dårligt. Det mener jeg ikke, og den diskussion kan vi nok føre meget længe, men det fører ikke rigtig til noget, men sandheden er jo, at der ikke er nogen sanktionsmuligheder, og gud ske tak og lov for det; jeg håber aldrig nogen sinde, vi får dem indført. Men jeg vil ikke undlade at præcisere, at det ikke er vold mod børn, det drejer sig om; ingen skal kunne drage i tvivl, at jeg er helt enig i at afvise det. Men det var også forbudt efter lovgivningen før vedtagelsen af det overflødig lovforslag for et års tid siden, eller hvornår det var. Det drejer sig ikke om børn, der må på skadestuen, eller børn, der bliver mishandlet i hjemmet; det er ikke det, debatten går på.

(Kort bemærkning).

Mette Groes (S):

Jo, det er nemlig det, debatten går på, og fru Pia Kjærsgaard kan ikke skjule sin uvidenhed ved at forsøge at dreje samtalen over på et område, hvor hun måske har ret, for det har hun ikke. Det er altså en fjernelse af revselsesretten, vi debatterer, og hvis fru Pia Kjærsgaard vil se et virkelig godt videnskabeligt stykke arbejde om dette her, kan jeg henvise til Ole Gold og Margit Harder fra Ålborg Universitetscenter, der har udgivet en bog om det.

Joanna Rønn (S):

Ministeren siger i sin redegørelse, at dagtilbudene til børn ikke bare skal være et passivt opbevaringstilbud. Tilbudene skal give mulighed for udvikling hos børnene og være et integreret led i samfundslivet. Det er vi i Socialdemokratiet meget enige i, men efter Socialdemokratiets opfattelse forudsætter

[Joanna Rønn]

dette et velkvalificeret personale med en god pædagogisk grunduddannelse og efteruddannelsesmuligheder. I håndværkskredse er man ikke et øjeblik i tvivl om, at udførelse af et godt håndværk kræver god faglig baggrund. Gid det samme var tilfældet i social- og sundhedssektoren; dér har man alt for længe troet, at man kunne klare sig med den sunde fornuft. Her beskæftiger man ofte uuddannet arbejdskraft, og det er vel den sektor, hvor de medarbejdergrupper, der arbejder tættest på klienterne, har den korteste uddannelse. Det gælder især inden for ældreområdet, men også i nogen udstrækning inden for børneområdet.

Derfor må vi stille krav om, at uddannelse og efteruddannelsesmuligheder bliver etableret på bedre vilkår, end man har i dag. Det gælder både med hensyn til at stoppe nedskæringerne på de eksisterende pædagogiske grunduddannelser, og det gælder med hensyn til at sikre løbende efteruddannelse til de pædagogiske grupper ved at øge bevillingen til kurser og vikardækning. Såfremt det pædagogiske personale skal kunne leve op til ministerens målsætning om omstilling og nytænkning, er det fundamentale krav.

Dertil kommer den store gruppe af kommunale dagplejere, der udgør ca. 16.000 personer. De må have en obligatorisk korterevarende uddannelse. Den kommunale dagpleje er et ligestillet socialpædagogisk dagtilbud på linje med institutionerne for de 0-3-årige. Jeg ser, at der er en naturlig arbejdsdeling; der er stort behov for begge grupper, og der er behov for øget samarbejde. Det kunne naturligvis være ønskeligt, om forældrene havde en reel valgmulighed, men det er jo et kommunalt anliggende. Under alle omstændigheder har vi 16.000 engagerede kommunale dagplejere, og disse må have en reel korttidsuddannelse.

De kurser, Socialstyrelsen har udviklet, og som tilbydes i kommunerne, er for få og for kortvarige. Der er brug for en grunduddannelse af ca. 4 måneders varighed inklusive et par ugers praktik. Ligeledes er der brug for en systematisk og obligatorisk efteruddannelse af de pædagoger, som ansættes ved de kommunale dagplejeformidlinger. Pædagogerne har en grunduddannelse, der sikrer deres viden om børns behov og udvikling, men de mangler viden om voksenpædagogik, vejledning m.v., og disse supplerende teoreti-

ske forudsætninger må tilbydes i et efteruddannelsesforløb.

Qvist Jørgensen (S):

Det undrer formentlig ingen, at jeg blandt de mange emner, der berøres i ministerens oplæg, vælger at koncentrere mig om daginstitutionsoverblikket. Det forholder sig jo sådan, at vi aldrig har oplevet en større mængde pladser i daginstitutionerne end netop nu, i alt ca. 201.500. Desværre forholder det sig således, at antallet af pladser ikke er steget tilstrækkeligt i forhold til efterspørgslen. Dette skal hverken den nuværende eller den forrige, men den første socialminister i den borgerlige regering, hr. Palle Simonsen, der som en af sine første gerninger udsendte institutionsbyggestopcirkulæret, lastes for.

Jamen er 200.000 pladser ikke nok? Nej, det er det ikke, for vi skal huske, at aldrig har der været så lange ventelister som netop nu. Den måde, bistandslovens § 69 bliver fortolket på, giver én anledning til at overveje, om man ikke skulle fremsætte et forslag om en ændring af paragraffen, således at kommunerne forpligtes til at sørge for det antal pladser, der er i klar overensstemmelse med behovet. Med den nugældende praksis virker det mere, som om antal pladser til rådighed er lig med behovet, og dette virker absolut uantageligt, specielt for de forældre, der står og har et aktuelt behov, og der er vel at mærke tale om forældre, der ikke ønsker at gøre brug af mere eller mindre tilfældige hovsaløsninger. Der er tale om forældre, der har forventning om kvalitet, om et godt uddannelsesniveau hos dem, de betror deres børn, og som ikke bare ønsker pasning.

I øvrigt vil jeg godt sige om den hyppige brug af ordet »pasning« i såvel debatoplægget som i ministerens redegørelse, at det er for meget brug af et enkelt ord. Jeg ved, at ministeren er blevet gjort meget opmærksom på dette, bl.a. ved den landsdækkende organisation DLO, men ministeren vælger åbenbart at fortsætte med den megen brug af netop det ord. Det er nærliggende at spørge hvorfor. Er ministeren ikke interesseret i, at der sker social inddækning, påvirkning og samarbejde under kyndig vejledning af et veluddannet og tilstrækkeligt personale i et godt og nært samarbejde med forældrene?

[Qvist Jørgensen]

At åbne institutionerne udadtil er nærmest gået hen og blevet en slags modeord, som ingen vel rigtig kan have nogen indvendinger imod, tværtimod; men jeg tror, det er vigtigt at få understreget, at der er en lang række forhold, der bør forbedres.

F.eks. skal man nok vænne sig til at delegerede videre ud, end man gør, altså derud, hvor tingene foregår, ude i institutionerne. Disse institutioner bør så også udstyres med en videregående beføjelse, også i økonomisk henseende. Man kunne starte med at overlade institutionerne den meget omtalte selvforvaltning. Man kunne give dem en pose penge i stedet for et fantastisk stift kontosystem.

Fra mange sider har ministeren modtaget henstilling om, at det nu er på tide at få set på fripladsgrænserne. De har ikke været ændret i over tre år og er helt uantagelige. Selv eneforsørgeren med en beskeden indkomst betaler fuld takst, og den fulde takst er for nogle kommuner blevet meget høj. Hvis vi mener noget med, at børnefamilierne skal styrkes, nytter det ikke noget, at landets dyreste vuggestueplads i forældrebetaling koster 1.756 kr., som den gør i Skævinge Kommune, og at den dyreste børnehaveplads tilsvarende koster 1.225 kr. i forældrebetaling i Helsingør Kommune. Det er i øvrigt interessant at lægge mærke til, at begge kommuner ligger i den konservative ordførers amtskommune.

Der skal helt andre priser til, og i hvert fald må jeg konstatere, at i forhold til vore ideale mål og vore ideale planer med hensyn til forældrebetaling går det den helt forkerte vej.

Bo Kristensen (KF):

Jeg vil gerne benytte lejligheden til, ligesom ordføreren for mit parti, fru Lizzie Lichtenberg, gjorde det, at takke socialministeren for en særdeles gennemarbejdet redegørelse for børnenes forhold og situation og for, hvad der bør gøres i form af øget aktivitet. Det er meget tilfredsstillende, at en sådan samlet oversigt er stillet til rådighed for Folketinget, og jeg håber, at man i den kommende tid vil opleve et udvalgsarbejde, som vil centrere sig om det, socialministeren her lægger op til.

Men det, der også kaldte mig herop, var fru Helle Degns bemærkninger om arbejds-

markedets situation, specielt den sidste overenskomst. Det ville være ret så interessant at få at vide af fru Helle Degn, om ikke det er sådan, at den overenskomst, som er indgået, er indgået mellem parterne på arbejdsmarkedet, og er det ikke sådan, at de faglige organisationer under LO har bidraget til den? Men det er måske forbigået fru Helle Degns opmærksomhed. Og den forhandling, som jeg på dagspressen forstår der efterfølgende har været mellem Socialdemokratiet og LO's forretningsudvalg, har måske ikke været så interessant for fru Helle Degn. Det har den været for hr. Camre, som jo havde nogle interessante bemærkninger dagen efter fællesmødet. Det siges her af hr. Camre, at denne overenskomst økonomisk var for dyr. Det synes jeg er ganske interessant, når vi nu får at vide af fru Helle Degn, at den måde, den er bygget op på, er alt, alt for dårlig for familierne.

Jeg hæftede mig også ved nogle bemærkninger, fru Helle Degn kom med om, at der er tale om 65 timer om ugen. Ja, men det med de 65 timer er jo ikke noget nyt, fru Helle Degn, det blev indført i overenskomsten i 1974 og oven i købet vedtaget ved lov her. Så vidt jeg erindrer, var fru Helle Degn også medlem af Folketinget dengang. Det er altså en fortsættelse af en gammel overenskomstaftale mellem parterne.

Hvad går den så ud på? Nu hører vi, at den er skrækkelig og gyselig over for familierne, og så er det sådan, at den netop giver en større mulighed for fleksibilitet, fordi man kan have et antal timer ud over de 37 på en uge, men til gengæld skal timer, man har for meget, ifølge overenskomsten afspadses inden for de næste 10 uger, og det skal varslens over for lønmodtageren. Dermed bliver der mulighed for at planlægge familiemæssigt og skaffe sig nogle supplerende fridage i andre uger til gengæld for det ekstraarbejde, man har haft. Jeg mener, at her er der i virkeligheden tale om noget positivt, nemlig en større fleksibilitet for den enkelte familie, idet de med tofamilieindkomsten kan planlægge, hvad man skal samarbejde med sine børn om i fritiden. Det undrer mig meget, at vi her fra talerstolen skal høre, at det er Arbejdsgiverforeningen, som har lavet en sådan overenskomst. Det er jo parterne på arbejdsmarkedet, og oven i købet har fru Helle

[Bo Kristensen]

Degns parti medvirket i et samarbejde gennem LO til den del af overenskomsten.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Det er to spørgsmål til hr. Bo Kristensen. Der er jo den ulempe ved disse debatter, der går hen over frokostpausen, at det giver Tingets medlemmer lejlighed til at bruge frokostpausen til at skrive taler, men det må vi jo tage med.

Hr. Bo Kristensen er et høfligt menneske, og han gjorde, som de høflige borgerlige ordførere gør, takker ministeren for redegørelsen, og det gør de altid, uanset hvad der står i den. I dag sagde hr. Bo Kristensen så, at han gerne ville takke for, at ministeren havde tilvejebragt en sådan samlet oversigt som den, der nu lå på Folketingets bord. Jeg synes egentlig, hr. Bo Kristensen skylder os at oplyse, om han ikke er klar over, at der kom en betænkning fra Børnekommissionen i 1981. Samlede oversigter over, hvad der rører sig på børneområdet har vi jo masser af, og det er næsten for pjattet at takke ministeren for, at vi har fået en til.

Det, jeg godt vil spørge hr. Bo Kristensen om, er: er hr. Bo Kristensen opmærksom på, at det blandt forældre er en meget udbredt opfattelse, at det netop som forældre er vanskeligt at fungere i et system med fleksibel arbejdstid? Sagt på en anden måde: de mennesker på arbejdsmarkedet, der har vanskeligt ved at fungere med den fleksible arbejdstid, er lige præcis forældrene. Og hvordan kan det mon være, hr. Bo Kristensen? Jo, det kan være, fordi det – uanset alle de varsler, arbejdsgiveren kan give om, hvornår arbejdet skal laves og ikke skal laves – er sådan, at når man har børn, stilles man tit og ofte over for behov, som skal imødekommes her og nu, ting, der ikke kan planlægges, ting, der ikke kan udsættes, opgaver, som skal løses uden videre dikkedarer, og det er det, der gør, at forældre faktisk har vanskeligt ved at fungere med fleksibel arbejdstid. Og det er præcis derfor, man, hvis man skal indføre fleksibel arbejdstid som en imødekommelse over for forældre, samtidig skal gribe ind over for arbejdsgivernes ledelsesret. Ellers fungerer det nemlig ikke. Det gør man selvfølgelig ikke, og det er også noget af det sidste, hr. Bo Kristensen overhovedet kunne

forestille sig at medvirke til, men derfor synes jeg, hr. Bo Kristensen skylder os en forklaring på, hvad det er, der er specielt forældrevenligt eller børnefamilievenligt ved den fleksible arbejdstid.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Det skal ikke stå uimodsagt, at hr. Bo Kristensen hævder, at hr. Camre skulle have oplyst, at overenskomsterne, som man forventer indgået, var for dyre. Efter en meget, meget overfladisk læsning alene af overskriften i Politiken kunne man måske, hvis man vil fortolke den overordentlig uvenligt, til en vis grad finde dækning for hr. Bo Kristensens udtalelser, men hvis man gjorde sig den ulejlighed at læse artiklen, læse, hvad hr. Camre havde sagt, er der absolut ingen dækning for den påstand.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg synes efterhånden, det kommer til at lyde, som om fleksibel arbejdstid er noget, som næsten er trukket ind i overenskomsterne af arbejdsgiverne, fordi lønmodtagerne ikke kan finde ud af at forme en familiepolitik selv.

Nej, den fleksible arbejdstid er der, fordi man da kan få den maksimale udnyttelse af produktionsmidlerne, idet maskinerne ikke kommer til at stå og hvile i alt for lang tid. Det er årsagen til den fleksible arbejdstid. Det er da rigtigt, at det har været arbejdsgivernes ønske at få 24 timers fleksibel arbejdstid, sådan at maskinerne kunne hamre af sted hele dagen. Hr. Bo Kristensen lægger det frem, som om arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet er overleveret til arbejdstagerne, for hr. Bo Kristensen siger nemlig, at lønmodtageren kan varsle arbejdsgiveren, når man vil flytte rundt på sin arbejdstid. Det står der ikke i HK's aftale, det står der ikke i Metals aftale. Der står, at arbejdsgiveren kan varsle lønmodtageren, arbejdsgiveren kan diktere lønmodtageren, hvornår det skal foregå, og det giver en hel verden til forskel. Hvis hr. Bo Kristensen vil være med til, at vi siger: det er lønmodtageren, der kan varsle arbejdsgiveren om, hvornår man vil lægge arbejdstiden, synes jeg, vi

[Carsten Andersen]

har taget et ganske enormt skridt i retning af, hvordan vi skal anvende den fleksible arbejdstid. Kan vi det, hr. Bo Kristensen?

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes også, det er ret interessant at diskutere glæderne og goderne ved en fleksibel arbejdstid. Jeg har godt hørt fru Hanne Severinsens og Dansk Arbejdsgiverforenings argumentation – det har vi alle sammen – med hensyn til, hvor vidunderligt det ville være for småbørn og forældre, at man nu kunne flekse sin arbejdstid. Problemet er bare, at det ikke er forældrene – som hr. Carsten Andersen også rigtigt siger – der disponerer over denne fleksibilitet. Det er arbejdsgiveren, og det er også derfor, jeg har nævnt et konkret eksempel inden for bygge- og anlægsvirksomheden, hvor en kvindelig murer kunne fortælle, at hun nu kunne blive pålagt en 65-timers arbejdsuge i en bestemt periode.

Spørgsmålet er så, hr. Bo Kristensen og fru Hanne Severinsen, om man er parat til politisk at følge det op og vende den om, som hr. Carsten Andersen siger. Og hvad med daginstitutionerne? De matcher jo overhovedet ikke med de vilkår, som småbørn og forældre bliver underlagt. I virkeligheden er det børnefjendsk og familiefjendsk ud over alle rimelige grænser.

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg bliver nødt til nu at stille fru Helle Degn et eneste spørgsmål. Fru Helle Degn beskæftiger sig hele tiden med, hvad der er foregået på det private arbejdsmarked, og hvilke overenskomster der er indgået. Fru Helle Degn har bl.a. nævnt Bygge og Anlæg. Jeg vil gerne spørge fru Helle Degn: ønsker fru Helle Degn, at regeringen skal gribe ind over for disse overenskomstresultater?

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Der er formentlig ikke meget i denne debat, der ikke vedrører børn, men vi bevæger os alligevel på grænsen af, hvad redegørelsen drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Jeg må svare fru Helle Degn således, at det er ud fra en ejendommelig gammeldags arbejdsgivertankegang, fru Helle Degn beskriver arbejdsmarkedet i dag. Der skabes jo ikke et fornuftigt arbejdsklima ved diktat. Det gør der heller ikke i den socialdemokratiske gruppe, går jeg ud fra. Sådan er det nu engang. Hvis man ønsker et fornuftigt arbejdsklima, nogle fornuftige resultater og en god produktion, skal der samarbejde til, og det er der jo på disse felter. Der er jo ikke noget med, at man ved anbefalet brev afgiver et varsel om, at nu kommer der overarbejde. Man samarbejder selvfølgelig om det. Man hører sågar også om virksomheder, som helt naturligt låner deres bil ud, fordi et barn skal hentes i en børnehave og der er overarbejde den aften. Sådan er selvfølgelig samarbejdet som helhed. Man kan tage område for område inden for arbejdsmarkedssektoren og se, at der er et samarbejde.

Foruden flekstid er der jo også fikstiden; den indgår som en del af arbejdstiden, sådan at den bliver variabel og kan skifte fra dag til dag, og dermed er den enkelte medarbejder langt, langt friere stillet, end det er tilfældet med det standpunkt, som fru Helle Degn tager på lønmodtagernes vegne. Det er altså gammeldags arbejdsgiverpolitik, som her bliver skitseret af fru Helle Degn og hr. Carsten Andersen.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg synes også, det er besynderligt at konstatere, at de egentlige konservative i denne sal er Socialdemokratiet. Alt nyt kan man slet ikke tage med ind i billedet. Man er slet ikke klar over, at samfundet har ændret sig fra dengang vi havde det gamle industrisamfund, og at f.eks. arbejde i fremtiden vil være noget, som man måske også kan udføre i lokalsamfundet og på forskellige tidspunkter. Vi er ved at fjerne os fra det samfund, hvor vi alle sammen møder på samme tidspunkt og alle sammen tager hjem på samme tidspunkt, og gudskelov for det, når man ser de køer, der er overalt i myldretiden.

Vi har brug for flekstid for at få samfundet til at fungere, men det er da også et vældigt tilbud til børnefamilierne, der så kan få mulighed for at være sammen med deres børn. Det er rigtigt, at det kræver mere flek-

[Hanne Severinsen]

sible daginstitutioner, og det var præcis, hvad jeg sagde, at hvis vi skal have dette til at fungere, må arbejdsmarkedet være mere fleksibelt, og så må børneinstitutionerne indrette sig efter forældrenes hverdag. Det skal være et tilbud, som tager sigte på at afhjælpe forældrenes situation, og som tager udgangspunkt i deres situation og ikke i, hvordan man nu har opbygget systemerne.

Det er systemerne, der skal tilpasses menneskene, ikke omvendt.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Til socialministeren. Det var en meget smart bemærkning, men det er jo at skyde fuldstændig forbi. Jeg ønsker selvfølgelig ikke, at regeringen skal gribe ind. Det, jeg ønsker at regeringen, de borgerlige politikere og Dansk Arbejdsgiverforening skal stoppe med, er at lancere denne flekstid som noget absolut børnevenligt. Der er ingen af os her, der er uenige i, at en vis fleksibilitet kan være ønskværdig, men det er søreme ikke ligegyldigt på hvilke præmisser, og det er præmisserne, som er fuldstændig urimelige i den situation.

Så siger hr. Bo Kristensen, at det er en gammeldags arbejdsgivertankegang. Jeg er helt enig i, at det er en gammeldags, reaktionær arbejdsgiverpolitik, Arbejdsgiverforeningen påtrykker lønmodtagerne. Hvordan flekstid kommer til at virke, har man set noget af i England, og jeg synes, at sporene derfra skræmmer. Jeg synes, vi skal vægre os ved at få fleksibel arbejdstid uden overhovedet at få nogle rimelige omstændigheder i forbindelse med den, og det er såmænd bare det, lønmodtagerne stiller krav om.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Fru socialminister, der er ingen grund til, at regeringen skal gribe ind over for overenskomsterne, for regeringen har jo som den største arbejdsgiver mulighed for at lægge linjerne i en arbejdsgiverpolitik, og hvis regeringen lægger en linje i arbejdsgiverpolitikken, som tilgodeser nogle af disse ting, vil man jo presse det øvrige arbejdsmarked til at følge med. Det er vilkårene.

Det er meget fint beskrevet i den undersøgelse om levevilkår i Danmark, som er fulgt op 10 år efter, og som meget præcist siger, hvor nederdrægtig den offentlige arbejdsgiver er over for kvinderne og børnefamilierne i særdeleshed, fordi man ikke vil tage hensyn til de forskellige ting, der ligger i arbejdets tilrettelæggelse, i kvinders muligheder for børnepasning og i barselvikariater.

Vi har fået at vide, også her i Tinget, at man må inddrage noget af bloktilskuddet til kommunerne og amtskommunerne, fordi de ikke sætter barselvikarer ind under barselordlov. Der er masser af muligheder for, at regeringen kan gribe ind via sin egen arbejdsgiverrolle.

Så er det, hr. Bo Kristensen kommer og siger, at man er parat til et samarbejde om disse ting, og hr. Bo Kristensen taler i rosenrøde vendinger om, at alt kan lykkes, hvis der er et samarbejde. Vil hr. Bo Kristensen tage initiativ til, at den konservative finansminister, som selvfølgelig driver moderne arbejdsgiverpolitik, fortæller sit hovedsamarbejdsudvalg, sin styrelse og sit ministerium det? Vil hr. Bo Kristensen lade finansministeren låne sine ord og dele dem videre ud?

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Jeg skal sige til hr. Carsten Andersen, at det er jo sådan, at organisationerne også på det offentlige område har stillet deres krav. Der er altså også en vægtning her, og da går vi ud fra, at man selvfølgelig tager hensyn til de krav, som lønmodtagerne har, fru Helle Degn, når man ønsker at få indgået en overenskomst. Jeg tror også, at LO på disse felter er tilfreds med resultatet og finder, at det er en værdig løsning, også når vi taler om familiernes situation. Man skal forhandle om disse ting og løse dem i fællesskab, det er det, vi har overenskomstforhandlingerne til. Det er en ganske sund og fornuftig måde at samarbejde om disse elementer på; det har vi lige set et resultat af for et par dage siden.

Kirkegaard (KF):

Jeg håber, formanden tillader, at vi for en stund vender tilbage til at diskutere børnene i stedet for arbejdsmarkedspolitikken.

Børnene tilhører hverken pædagogerne, lærerne eller politikerne. Det er forældrene,

[Kirkegaard]

der har ansvaret for, at børnene får en god og stimulerende opvækst, og vi er glade for, at socialministeren så klart i sin redegørelse har understreget denne grundholdning, som vi skal værne om.

På den anden side kan det ikke nytte at stikke hovedet i busken og lade, som om fortidens familiemønster stadig er gældende. De fleste forældre er i dag på arbejdsmarkedet, og derfor kan samfundet ikke løbe fra sit ansvar for at sikre, at der er gode og forsvarlige pasningsmuligheder til rådighed for de børn, der har behov herfor. Denne problemstilling kommer tydeligt frem, når vi diskuterer fritidsmuligheder for børn i skolealderen og heltidsskolen. Flere ordførere har berørt dette spørgsmål, og selv om dette heller ikke skal udvikle sig til en skoledebat, vil jeg alligevel gerne benytte lejligheden til at komme med nogle principielle bemærkninger om vores holdning til dette begreb.

I Det Konservative Folkeparti ser vi gerne, at der, ud over pasningsmuligheder for skolebørnene i deres fritid, også er en række attraktive kulturelle og kreative tilbud til rådighed, også gerne i forbindelse med skolen. En kop varm kakao sammen med en lærer på skolen kan absolut være at foretrække fremfor en kold cola fra køleskabet foran videoen i den tomme lejlighed. Men her må man være opmærksom på, at en række udmærkede frivillige foreninger og organisationer i forvejen har en række fremragende fritidstilbud til børnene. Skolerne skal ikke forsøge at udkonkurrere disse tilbud, men nøjes med at formidle disse frivillige tilbud til børnene, og så kan skolen koncentrere sig om andre initiativer.

Vi mener, det er udmærket, at man på skolerne eksperimenterer med at stille fritidstilbud til rådighed. Det kan give mere sammenhæng i børnenes hverdag, og det er der behov for. Men det skal både formelt og reelt være frivilligt, om børnene skal deltage, og de frie, folkelige initiativer fra foreningerne skal efter vores opfattelse have førsteprioritet.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Hr. Kirkegaards erkendelse af, at fællesskabet har et ansvar, er rosværdig. Jeg vil godt spørge hr. Kirkegaard, om han vil være

med til at få sikret nogle minimumskrav i forhold til det pædagogiske tilbud, i forhold til en ensartet takstpolitik, i forhold til nogle minimumsgrænser for lokaliteter, når det drejer sig om skolefritidsordninger, skolepasningsordninger, som vi jo diskuterer i Folkeetingets uddannelsesudvalg netop nu, fordi netop dette kunne være en mulighed for at få skabt helhed, få skabt sammenhæng for de børn, som i dag løber lidt rundt på gader og stræder og ikke er organiseret i det frivillige børne- og ungdomsarbejde, desværre.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Nu er det jo kommunerne, der administrerer disse skolefritidsordninger, og åbenbart i modsætning til fru Jytte Andersen har jeg meget stor tillid til, at kommunerne formår at administrere disse ordninger på en fuldt forsvarlig måde.

Nu skal vi ikke føre udvalgsbehandlingen fra uddannelsesudvalget herved i salen, men det er jo en kendt sag, at der i øjeblikket er et lovforslag til behandling i uddannelsesudvalget, og hvis vi skal diskutere detaljer i den forbindelse, vil jeg foreslå, at vi henlægger debatten dertil.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg synes, det er karakteristisk for Socialdemokratiet, at hver eneste gang man diskuterer spørgsmålet om nogle nye holdninger, nogle nye ideer, f.eks. om lokalcentre i skolerne, og prøver at nedbryde systemerne, kommer der straks en op og siger: jamen hvad med taksterne? Hvad med rammerne? Hvad med sammenhængen? Hvad med systemerne? Og hvordan skal det nu passes ind? Det er typisk for Socialdemokratiet, men det er for gammeldags. Vi må prøve at tænke nogle nye tanker, vi må prøve at tage nogle nye udgangspunkter i stedet for hver eneste gang at relatere til de gamle systemer, som vi jo ønsker at bryde ned. Det går jeg ud fra at Socialdemokratiet også gør.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Der bliver her tale om en kort runde af korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg kan konstatere, at hr. Kirkegaards indlæg om at sikre forsvarlige fritidstilbud i børns dagligdag efter skoletiden intet indhold havde.

Det er klart, at kommunerne forvalter folkeskoleloven, men det er lige så klart, at vi herfra, når vi behandler lovforslag nr. L 37 i uddannelsesudvalget, er forpligtet til at lægge nogle minimumsgrænser, og det betyder ikke, fru Hanne Severinsen, at vi vil tage kommunernes selvstyre fra dem. Vi vil bare, at de skal have en markering herfra om, at der er nogle niveauer, som vi ikke synes det er forsvarligt at gå ned under, når det gælder børns dagligdag.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg tror nok, at når man fra Socialdemokratiets side og også fra SFs side reagerer ret stærkt på de pæne ting, som hr. Kirkegaard står heroppe og siger, og også på de underlige tomme ord, som fru Hanne Severinsen får sagt, skyldes det erfaringer.

Vi ved jo godt, hvordan det er gået i nogle kommuner, hvor det borgerlige flertal fik gennemtrumfet, at man skulle have en eller anden såkaldt skolefritidsordning, nogle børneklubber el. lign., hvor børnene kunne komme efter skoletid, hvor man fik lavet et burhønsprincip, som vi ikke vil acceptere for høns, men minsandten heller ikke vil acceptere for børn. Det er det, vi er bange for skal blive resultatet af alle de smukke ord, man siger her mod nogle minimumskrav og nogle normer, som man må stille dér, hvor børn skal tilbringe en stor del af deres fritid.

Vi vil ikke acceptere, at man sætter en velmenende mor – der er ikke noget ondt i en velmenende mor, men vi vil ikke acceptere, at man sætter en velmenende, men uddannet kvinde eller mand til f.eks. at passe 50 børn på skolen efter skoletid, for det er ikke acceptabelt, og det er en uværdig måde at behandle både børn og deres forældre på.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg annoncerede en kort runde af korte bemærkninger. Nu er der tre tilbage, og det bliver de sidste.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Det er gået op for mig, at man er bange for alt nyt, men jeg synes hellere, man skulle prøve at se på, hvad der rent faktisk foregår ude omkring, for der foregår mange spændende eksperimenter, og det er også eksperimenter på forældrenes betingelser. Man skal lige huske på, at det lokale selvstyre trods alt er oprettet netop for at varetage borgernes interesser og ikke for, at nogen skal sidde og lave nogle dårlige pasningsordninger. Naturligvis laver man dem da så gode, som man overhovedet kan lokalt, det er da éns egne vælgere. Naturligvis forsøger man at lave det så godt som overhovedet muligt.

Hvad vil det i øvrigt sige at være uddannet? Nogle gange synes jeg også, vi burde diskutere dette med kvalifikationer. Vi diskuterede det i sidste uge, da vi diskuterede ligestilling, og hvor der lød mange velmenende ord om, hvor godt det var, at man havde prøvet at gå derhjemme, og at det også burde indgå i éns kvalifikationer. Men nu bruger man altså lige pludselig udtrykket uddannet. Jeg synes i det hele taget, man burde se lidt på, hvad det er, der kan interessere børn. Det kunne måske være, at der var en, der var god til at formidle en hobby, måske var der en, der var engageret i et eller andet. Man behøver ikke nødvendigvis at have gennemgået en bestemt uddannelse.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg kan konstatere, at såvel Socialdemokratiet som SF er i fuld gang med at udtrykke ønsket om at omklamre arbejdsmarkedet og børnene og nu altså også kommunerne. Jeg vil gerne gentage, at vi har meget stor tillid til, at man i kommunerne administrerer disse ordninger på en forsvarlig måde.

Jeg kunne forstå på fru Ingerlise Koefoed, at det var sådan nogle fæle, stygge borgerlige kommuner, der lavede disse skolefritidsordninger. Jeg vil da gerne spørge fru Ingerlise Koefoed, om hun til disse fæle, stygge borgerlige kommuner også henregner Ballerup Kommune, der, så vidt jeg er underrettet, faktisk har oprettet skolefritidsordninger totalt i stedet for fritidsordninger.

Formanden:

Så er det fru Lizzie Lichtenberg, og derefter vil socialministeren få ordet, således som det tidligere er meddelt.

(Kort bemærkning).

Lizzie Lichtenberg (KF):

Fru Jytte Andersen sagde, at hun ikke ville nedvurdere kommunerne, og det gjorde hun heller ikke, sådan opfattede jeg det sandelig ikke, men jeg synes nok, der i de betragtninger, Socialdemokratiet og SF har givet udtryk for i forbindelse med skolefritidsordninger og andre fritidsordninger, ligger en meget stor nedvurdering af forældrenes dømmekraft, af forældrenes interesser. Vi kan jo se, at mange steder, hvor vi har lavet disse ordninger, har det netop været på grund af forældrepresset, fordi forældrene ønskede det, og jeg synes ærlig talt, det er en meget flot bemærkning, når man siger, at det er os her i Folketinget, der alene ved, hvad der er godt for forældrenes børn, og hvad der er godt for forældrene selv, det er de ikke i stand til at finde ud af selv. Det tror jeg de er, det viser erfaringen, og netop min bemærkning om, at hvis vi skal se ind i fremtiden – og det skal vi – kan det ikke nytte noget, at vi ser i bakspejlet.

Jeg synes, denne diskussion vidner om, at man vil bruge 1960ernes og 1970ernes løsning og kun tilbyde meget stramme løsninger, men familiens behov viser sig jo at være blevet et noget andet.

Formanden:

Nu får socialministeren ordet, og derefter går vi til anden runde.

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Der er flere grunde til, at jeg har ønsket at give Folketinget denne redegørelse. Den første vedkender jeg mig gerne har været udpræget lystbetonet. Jeg har ikke haft et udvalg siddende, der for nylig er barslet med en betænkning, som jeg følte mig foranlediget til at kommentere. Det har været en udpræget lystbetonet opgave, og jeg synes, man efter debatten i dag kan fornemme, at sådan har samtlige ordførere faktisk også grebet opgaven an.

Jeg vil gerne takke ordførerne. Jeg er ikke den, der skal give karakterer, men jeg vil gerne takke varmt for en levende, engageret og god debat, som jeg synes havde det væsentlige i sig, at den ville give gode signaler til de udvalg, til de mennesker, der nu skal tænke videre og fremlægge nogle konkrete initiativer.

Jeg er derimod ikke enig med hr. Tinning i, at der ikke er sket noget på dette område. Nu forstod jeg godt hr. Tinnings indgangsvinkel til det, for den anden grund til, at jeg følte trang til at give denne redegørelse og få denne debat i Folketinget, var, at jeg faktisk synes, der er kommet mange nye signaler i det seneste halve til hele års tid på børneområdet.

Det vil altid være sådan, at en ny minister fornemmer, at hele historien starter den dag, man selv bliver minister, og ordførere og garvede på området vil sidde og se lidt trætte ud i betrækket, fordi de har hørt tankerne før. Ikke desto mindre tror jeg, at mange vil give mig ret i, at der er kommet en dialog i gang mellem mange parter på dette område, mange interessenter, det være sig i den offentlige debat, blandt forældre og i personalekredse, hvor jeg ikke mindst vil fremhæve BUPLs efter min mening nye signaler: større åbenhed, og det være sig også i de politiske kredse, hvor jeg synes stemningen er ved at bløde op i retning af, at det ikke er sort/hvidt, det er ikke for eller imod institutioner, det er et spørgsmål om en sammenhængende dagligdag for børnene.

Der har været gode signaler – jeg har nævnt nogle af dem – og der har været dårlige signaler. Nogle af de dårlige signaler, som også var en af grundene til, at jeg følte, vi måtte drøfte dette problem og den glæde, der hedder børn, var signaler fra en række forskere, som for nogle måneder siden uafhængigt af hinanden kom til stort set ens resultater, når de undersøgte gruppen af unge mennesker.

Det var resultater, som ikke var alt for opløftende: unge mennesker var egoistiske. Det var dem, der var mest imod flygtninge, det var dem, der var blevet så vant til at skulle klare sig selv, at de møvede sig frem på andres bekostning, de tog ikke hensyn til, at der var andre, der måske ikke klarede sig så godt, og de manglede i det hele taget nogle værdinormer og social forståelse. Jeg sy-

[Socialministeren]

nes, at man uanset om man er forældre eller ej, men naturligvis specielt som forældre, må spørge sig selv: hvor har de fået de holdninger fra? Hvem er det, der har forsømt noget, og hvordan kan det være, at børn, der notorisk er født positive, rare og søde over for hinanden, pludselig går hen og i løbet af nogle år, i hvert fald uden at vi har tænkt over det, får sådan nogle holdninger?

Jeg mener ikke, at svarene er svære at finde, og jeg mener heller ikke, at der er nogen, der har ment børnene det ondt, men jeg mener nok, at vi trænger til – alle sammen, uden at sparke til nogen – at prøve at hive fat i hinanden og sige: skulle vi prøve at oprioritere vores børn? Er det et spørgsmål om en årgang forældre – som jeg selv tilhører – som har villet det hele, og som ikke har villet give afkald? Er det et spørgsmål om, som jeg har skrevet i redegørelsen, at vi har forsøgt at gøre børnene usynlige, ligesom vi for den sags skyld har gjort de ældre usynlige? Vi har fejlet de grupper til side, som ikke er strømliniede, effektive, målrettede. Det ville være et af mine svar, men det er bestemt ikke det eneste, det skal jeg ikke give det udseende af.

Hvad kan vi gøre? Nu taler jeg om holdninger, og dem kan vi ikke lovgive om. Det har også været tonen i dag. Nogle har sagt det hånende, nogle har sagt det bekræftende, det skal ikke skille os ad, men vi er vel enige om, at forældreholdninger er nu engang forældreholdninger, og det er svært at lovgive om dem i hvert fald. Det, vi derimod kan koncentrere os om – og her mener jeg at børnepolitik er samfundspolitik – er nogle rammer, som kan give forældrene mulighed for at fungere bedre som forældre, hvad de naturligvis allerhelst vil, det er der ingen tvivl om.

Men hvad er det så, vi kan gøre? Det er vel et spørgsmål om, at inddrage børn i fællesskabet igen. Det drejer sig dels om fællesskabet med deres forældre, og her er det ikke bare et spørgsmål om arbejdstid. Jeg har selv været en af dem, der har rejst debatten om arbejdstid, og det står jeg ved, og det har vi nu haft en lang debat om i dag, men det er ikke kun det.

Det er også et spørgsmål om, at en generation, min egen, har følt, at begge parter skulle have fuldtidsarbejde og derudover også ret til at have sit eget voksenliv, have interesser, hobbies, venner. Alle disse aktiviteter tilsam-

men har gjort, at der er blevet for lidt tid til børnene, og det er vel igen spørgsmålet om at give afkald, spørgsmålet om at gøre børn usynlige, for selv når man skal mødes med sine nærmeste venner, bestiller alle babysittere, fordi børn er besværlige at have med.

Tænk, hvis vi kunne omgås på en anden måde! Tænk, hvis vi kunne lade være med at anstille vores hjemlige rammer, så de lignede en udstilling fra Bo Bedre, og i stedet erkendte, at der ser altså lidt anderledes ud, når man har børn. Det kan godt være, man går i Legoklodser til knæene, men det er der så ikke noget at gøre ved. Det er jo også en holdning. Og det er ikke kun økonomiske rammer, men naturligvis har det også noget med økonomi at gøre.

Derfor var det – vil jeg sige kort – bevidst, at vi ved siden af redegørelsen udgav denne hvidbog. Man kan sige, at der er mangler i redegørelsen, men man kan ikke få alt med på 10 sider, som er grænsen for, hvor meget den må fylde. Der skal nok være ting, vi har glemt, og nogle har været trukket frem i dag, men i hvert fald følte jeg, at redegørelsen rigeligt kunne bære denne holdningsdebat, som skulle give signaler til de mennesker, der nu skal tænke videre og konkretisere nogle af disse ting.

Jeg synes godt, jeg vil knytte endnu en bemærkning til signaler fra vores personaleorganisationer. Jeg har i hvert fald tit været ude for – og det er der givetvis andre end mig der har – når jeg har været ude at tale om dette med omstilling og børneområder og ned med plankeværker osv., at så lød meldingen fra de kommunale folk: jamen det er helt fint alt sammen, men det går BUPL aldrig med til.

Det, vi nu har oplevet, er, at man faktisk kan gå ud og svare: jo, det gør BUPL. Men det er klart, at en faglig organisation har haft nogle betænkeligheder ved en omstilling, hvis den hver gang kostede dem 40 job. Det kan man vel ikke se helt bort fra.

Jeg tror, fremtiden tegner sig sådan, at der ikke bliver mindre behov for personale på dette område, der bliver behov for mere personale, der bliver behov for nogle flere fleksible ordninger, anderledes tænkning og alt muligt andet, og jeg tror egentlig, at de faglige organisationer nu har erkendt, at dette er ikke en ny – som de ville kalde det – lusket måde at få lavet nogle nedskæringer på. Jeg

[Socialministeren]

synes – og det er det, jeg synes er nyt i den politiske debat – at vi også fra politisk side har fået en erkendelse af, at disse mennesker kan noget, som børnene også har brug for. De kan ikke redde et barn, hvis forældrene ikke ønsker barnet, eller hvis forældrene slår hånden af det, eller hvis velhavende forældre betaler børnene for at holde sig væk. Det er jo også et af problemerne.

Jeg ved, at nogle lægger mest vægt på, at økonomisk meget dårligt stillede forældre har problemer. Det forstår jeg godt, og det erkender jeg, men der er sandelig også problemer for børn, der vokser op i velstillede hjem hos forældre, der ikke gider have med dem at gøre. Der ligger 100 kr. på køkkenbordet, køb dig lidt mad, far og mor skal til bridge. Det barn er ikke bedre stillet end et barn fra et miljø, som givetvis kunne bruge nogle flere penge.

Fattigdommen er den samme i relation til barnet. Følelsesmæssig fattigdom er nok noget af det barskeste, der findes for et barn. Jeg vil gerne give det den dimension. Jeg taler ikke uden om økonomi, men jeg vil gerne fremhæve, at for mig har det også været et spørgsmål om – og deraf diskussionen – måske at bruge disse 5.000 eller 10.000 skattefrie kroner til at få nogle til at tænke lidt over: kunne man købe sig lidt fri for dem?

Jeg ved godt, at alle ikke kan, men der kunne være et prioriteringsspørgsmål, for børnefamilier køber også video, mikroovne, charterrejser og alle de nye ting, som alle nu skal have. Sådan er det jo. Børnefamilierne som sådan er lige så forskelligt stillet som alle andre grupper. De har nogle ting tilfælles, de har problemer tilfælles, og de har glæder tilfælles – og lad os ikke glemme glæderne!

Alle disse signaler har altså været medvirkende til – og jeg synes bestemt, debatten i dag har bekræftet det – at det ikke var tids-spilde at prøve at få udvekslet synspunkter. Jeg føler det ikke, som om der står to store ideologiske fløje over for hinanden. Jeg har kunnet nikke enig til meget, der er sagt af VS, SF og Socialdemokratiet, fru Jytte Andersen ikke mindst, og jeg tror, at det vil give gode signaler til det arbejde, vi skal videre med.

Hvordan kommer vi så videre? Forslaget fra hr. Carsten Andersen om plakaten, der skulle hænges op, og hvorpå der stod, at i al

lovgivning skal der tages hensyn til børn, er såmænd ikke så dum, for det er jo bl.a. det, der skal være kommissoriet for det tværministerielle børneudvalg. Det skal varetage børnenes interesser, når man i Boligministeriet sidder og drøfter lovgivning om det og det, når man i Miljøministeriet drøfter det og det, og når man i Socialministeriet eller i Undervisningsministeriet – nu skal jeg ikke nævne for mange, for så glemmer jeg sikkert én alligevel – drøfter tilrettelæggelsen af det og det.

Det er ikke kun et spørgsmål om, hvordan vi bygger nye boliger – det er også vigtigt, for de kan bygges på mange måder, og der er nogle, der er afgjort børnevenlige, og nogle, der afgjort ikke er det – men det er også et spørgsmål om hele byfornyelsen, hele den fysiske planlægning i øvrigt. Hvordan skaber vi miljøer? Vi kan ikke skabe fællesskab, for det kan ikke gøres lovgivningsmæssigt, vi kan ikke skabe fællesskab mellem mennesker, men vi kan befordre mulighederne for det, og fællesskabet på tværs af generationer er nok et af mine bud på det, som jeg også regner med ligger i det, vi taler om med »ned med plankeværkerne«.

Det er ikke kun et spørgsmål om, at der er flere, der skal kunne gå ind på børnehavens legeplads, det er heller ikke kun et spørgsmål om, at dagplejemødrene skal kunne følges med daginstitutionens folk i en bus hen at se en film i biografen – det er også vigtigt, og det er banale ting, som er irritationsmomenter i det daglige – men det er et spørgsmål om, at man i lokalmiljøet kan samle de ressourcer, menneskelige ressourcer, økonomiske ressourcer, faglige ressourcer til glæde for de samme 150–200 børn, som vi bare i dag har sat ind i forskellige båse, ordninger, kategorier, betalingsordninger, og hvad ved jeg.

Nogle har kritiseret dette for ikke at være håndfast nok, men det er ikke så nemt at lave en lov, der siger: sådan skal man. Jeg har ønsket at nedsætte et udvalg, som jeg ikke rigtig har givet et navn endnu; for min skyld må det gerne hedde perspektivudvalget, men det skal ikke virke, som om vi i det tværministerielle skal arbejde uden perspektiv, derfor skal man være forsigtig med navne. Men jeg har ønsket at nedsætte et udvalg om dagtilbud til børn i bred almindelighed for at nå frem til, hvordan vi får stykket pjalterne, ressourcerne, sammen.

[Socialministeren]

I alle lokalsamfund er der mennesker, der kan noget, mennesker, der desværre har mere end tid nok; det kan være pensionister, det kan være ledige, det kan være alle mulige andre. Hvordan får vi skabt nogle miljøer eller i hvert fald hjulpet nogle miljøer på vej, som gør, at også børnene kan komme ind i dette fællesskab?

Jeg har været meget optaget af en beskrivelse af noget, jeg desværre ikke har set, men kun læst om: jeg tror, det hedder en fællesby eller en andelsby, som man har oprettet i Skive. Hvad har man gjort? Man har indrettet et boligmiljø med andelsboliger og private boliger, og hvad det nu hedder alt sammen, hvor man bevidst har forsøgt at samle pensionister, ledige, enlige forsørgere, børnefamilier, hvor begge er udearbejdende, osv.

Og hvad ser vi så? Det viser sig, at man i sådanne miljøer kan få skabt eller i hvert fald befordret den fællesskabsfølelse, der betyder, at der er nogle, der ved, at Søren ligger syg inde i nr. 17, at der er en pensionist, der ser efter dér, eller at Marianne kommer hjem kl. 2 fra skole og mor er der først kl. 5.

Dette er ikke et forsøg på at storme institutioner, men det er et forsøg på at befordre den tankegang, som vi er ved at være kommet væk fra: at man blander sig. Alle kender situationen med de fire børn, der ligger og slås på fortovet. Man går hen og løfter den øverste op for at se, om det er éns egen, der ligger nederst; er det ikke det, lader man dem slås videre, for det kommer ikke os ved. Jo, det kommer os ved, det kommer i hvert fald alle forældre ved, og det burde komme alle voksne ved. Jeg taler ikke om, når de er 19 år og står og truer med knive, for så skal man nok flytte sig.

Vi kan ikke lovgive om fællesskabsfølelse, men vi kan prøve at skabe nogle mindre miljøer for vores børn og for vores ældre også for den sags skyld, som kan befordre den.

Der var en, der nævnte – jeg tror, det var fru Jytte Andersen – at vi skulle afvente resultatet af arbejdet i det tværministerielle udvalg, men det er ikke et udvalg, som på et eller andet tidspunkt skal være helt færdigt, det er egentlig et permanent forum, hvor embedsmænd og de tilhørende ministre med jævne mellemrum skal mødes for at koordinere ting, bearbejde forskningsresultater og

forsøge at tage hensyn til dem, når man skal fremsætte lovforslag, og virkelig prøve at varetage børnenes interesser. Det mener jeg ikke er noget, man bliver færdig med på en eller anden dato; der vil selvfølgelig komme nogle delforslag undervejs, men jeg opfatter det som en løbende proces.

Det andet udvalg, som har meget at gøre med dagtilbudene, som jeg har talt om, det tværfaglige – hvordan får vi det gjort, hvad mener vi med »ned med plankeværkerne«? – mener jeg væsentligt skal bestå af folk, der ved besked. Det kan være forældrerepræsentanter, det kan navnlig være børn, det kan og skal også være repræsentanter for personaleorganisationerne, så vi kan få en dialog om, hvad det er for en modstand, der er, for vi ved da godt, at dette tager tid. Da personaleorganisationer skal acceptere samarbejde med nye grupper, også folk, der ikke er uddannet – for det er jo også konsekvensen af »ned med plankeværkerne« – tager det tid. Det kræver målsætningsdebatter, det kræver tid til at drøfte, hvordan vi gør dette. Hvem er ude på noget, og hvem er ikke ude på noget, og hvordan får vi det gjort? Det kan man godt bebrejde mig i dag at jeg ikke fremsætter et lovforslag om. Jeg synes, at de signaler, der er kommet fra personaleorganisationerne nu, berettiger til, at vi sætter os sammen og i fællesskab formulerer, hvad vi mener med »ned med plankeværkerne«.

Jeg ved godt, man hånligt har sagt, at det er bare at nedsætte et par udvalg, det kan enhver gøre. Det er fuldstændig rigtigt, det kan enhver gøre, men dels mener jeg, kommissoriesammensætningen er vigtig, dels mener jeg, at de debatter, de skal føre, er yderst vigtige. Men vi vil naturligvis også kombinere disse initiativer med en klar prioritering af, hvad vi har af forsøgsmidler og forskningsmidler til fordel for børneområdet.

Vi har i lang tid i forsøgssammenhæng fokuseret meget på ældreområdet, og jeg siger ikke, vi er færdige, men som det vil være i hvert fald socialudvalgsmedlemmerne bekendt, arbejder vi på en lovgivning, der nu hæver ældreområdet ud af forsøgsparagraffer og over i en reel lovgivning. Derved mener jeg, at vi begynder at kunne trække os langsomt ud af ældreområdet, og så gælder det børneområdet.

For sandheden om børneområdet – deri må jeg give hr. Tinning ret – er, at der ikke

[Socialministeren]

er sket ret meget, i den forstand at der har været forsøg i gang. Det er ikke socialministeren, der skal definere de forsøg, men vi skal forsøge ved at få disse ting drøftet i nogle udvalg at give nogle ideer til kommunerne, som så synes, det er en god idé at sætte de forsøg i gang. Så skal vi støtte dem med forsøgsmidler, og vi skal navnlig formidle den viden og de erfaringer, vi har fra de forsøg, andre steder hen.

Det er rigtigt, hvad der har været inde i debatten, at tidligere brugte man refusionsgulero- den. Vi er nu ovre i det, der med et forfærdeligt udtryk hedder bløde styringsmidler. Men hvis det bliver kørt på den måde, at man yder forsøgsmidler og Socialministeriet, Socialstyrelsen, så påtager sig den rolle at være dem, der formidler, får spredt informationerne, får givet ideerne videre og får skrevet godt om det her, så tror jeg nu nok, at meningen kan være god nok.

Her vil jeg så også nævne spørgsmålet om det sociale netværk. Det håber jeg, som fru Lone Dybkjær var inde på det, netop er hele tankegangen om, hvad vi kan trække ud af det lokale miljø, menneskeligt set, økonomisk set, fagmæssigt set og på alle andre måder.

Flere ordførere har været inde på spørgsmålet om de 16.000 børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Jeg synes selv, det er et højt tal. Jeg kan ikke sige, om det tal er det reelle, og det skræmmer mig egentlig, så lidt vi ved om det. Derfor er jeg meget glad for, at Socialforskningsinstituttet nu sætter en undersøgelse i gang, som for det første skal registrere, i hvor høj grad det er genanbringelser, i hvor høj grad de 20.000 eller 22.000 er de samme børn, der går ud af og ind i systemet igen. Det andet er en kommuneundersøgelse, der drejer sig om belysning af praksis med hensyn til, hvad man egentlig gør i kommunerne, og det tredje er så en klientundersøgelse, som bygger på interviews med nogle, der har været igennem denne proces.

Der ligger mange ubesvarede spørgsmål i dette; bl.a. kan jeg nævne, at i dette antal på 16.000 er også indregnet ca. 4.000 unge, som er på efterskole med betaling fra de sociale myndigheder, uden at de alle sammen i og for sig kan ligestilles med anbragte uden for hjemmet i den forstand. Der er altså også nogle fejlmuligheder. Jeg siger ikke, at tallet

16.000 er for højt, det kan også være, det er for lavt, men vi ved for lidt om, hvor højt det egentlig er, og det er jeg glad for at kunne sige at vi nu undersøger.

Der er en hel bunke lamper, der begynder at lyse nu. Jeg vil sige kort til fru Ingerlise Koefoed, at vi har jo forsøgt at køre dette som en meget holdningspræget redegørelse, og derfor har vi ikke fået alt med, det har jeg erkendt fra starten. Den udvalgsrapport, der nu er kommet om indvandrerbørnene og deres problemer, en beskrivelse af deres vilkår og forslagene om, hvordan man kommer videre, skal jeg meget gerne hurtigt give Folketinget en form for orientering om. Hvordan det skal gøres, skal vi ikke komme ind på nu, men under alle omstændigheder er jeg naturligvis interesseret i, at vi får drøftet det emne.

Jeg skal ikke sige mere, det forbyder tiden også. Jeg vil bare sige, at jeg synes, det har været en debat, som jeg i hvert fald personlig har været meget, meget glad for. Vi har fokuseret meget på problemerne, og det skal Folketinget også. Med et par ganske få undtagelser synes jeg ikke, det har været overdrevet. Jeg synes også, vi skal – det vil jeg i hvert fald gerne have lov til – runde debatten af med at fremhæve glæderne også.

Vi skal lige huske, at det er børn, vi taler om. Vi taler om nogle værdier i tilværelsen, som vi vel alle sætter allerhøjest. Vi taler om den gruppe små mennesker, som faktisk indeholder alle de værdier, som vi selv føler vi går og leder efter: kærlighed, ubetinget loyalitet, kreativitet, optimisme, fantasi.

Nu vovede fru Lone Dybkjær fra Folketingets talerstol at læse et digt, og det synes jeg var fint, det burde vi måske gøre lidt oftere. Jeg vil slutte af med et lille replikskifte, som viser lidt om dagligdagen og om fantasien. Drengen på 4 år siger: mor, ved du, hvordan Guds fodspor ser ud? Man kigger jo lidt og føler sig lidt dum, og svaret lyder så: jo mor, det er blomster.

Formanden:

Vi skulle nu i gang med anden omgang; jeg forstår, fru Tove Lindbo Larsen har brug for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Tove Lindbo Larsen (S):

[Tove Lindbo Larsen]

Ministeren talte i sin svartale til ordføreren om forskningsresultater, som skulle gå med ind i et fremtidigt arbejde og fortælle os noget om børns og unges adfærd.

Jeg har i Ugeskrift for Læger for den 26. januar 1987 læst om to forskere, der omtaler en undersøgelse, der relaterer sig til WHO's program »Sundhed for alle år 2000«. Formålet var at studere børns sundhedsadfærd, dens sammenhæng med børns erfaringer, livsstil, materielle og kulturelle livsvilkår. Resultatet var meget forstemmende, for det viste sig, at trivselsproblemer i forbindelse med helbredet er udbredt blandt børn fra 11 til 15 år.

Jeg vil bede ministeren om at være opmærksom på dette referat af de to forskere. Jeg mener, det er vigtigt set i forhold til, at denne regering har skåret ned på skolelægeordningerne. Når man har en chance for at løse nogle problemer for børn, der er på vej ud af den skolepligtige alder, bør man også tage et fornødent hensyn til det.

Jeg vil bede ministeren om at tale med indenrigsministeren om dette, for det er vist dér, det hører hjemme, sådan at man også er opmærksom på de problemer i sundhedsmæssig henseende.

Jytte Andersen (S):

Jeg erklærer mig fuldstændig enig med socialministeren i, at det er godt, at vi har diskuteret børn i dag. Det er godt, at vi har brugt 4½ time til at diskutere børn. Men vi er jo ikke færdige endnu, for nu skal vi til den mere forpligtende diskussion i forhold til at få bundet nogle af disse tanker op i konkrete beslutninger.

For os, der sad og lyttede – der var flere, end der plejer at være – til socialministerens besvarelse, er der ingen tvivl om, at vi har en socialminister, som føler meget varmt for børnene, giver specielt udtryk for sin varme og sit engagement i forbindelse med nedsættelse af udvalg, men det er ikke nok.

Vi er et beslutningstagende forum. Vi er hverken en studiekreds eller et forsamlingshus. Det er nødvendigt at fremføre holdninger fra denne talerstol, men det er også nødvendigt at nå frem til nogle forpligtende konkrete beslutninger.

Vi synes, det er lidt spagfærdigt og uforpligtende – undskyld jeg siger det – at sige til

forældre, der i dag står med nogle helt akutte og basale problemer i dagligdagen, nemlig problemer med at få passet børnene, om der overhovedet er voksenkontakter nok i dagligdagen, med at få råd til at bruge en daginstitution, at vi skal have plankeværkerne ned, hvad vi alle sammen er enige i.

Spørgsmålet er, hvordan vi både bevarer den forpligtende del i forhold til de problemer, der er i dag, og får den nyudvikling, som vi heldigvis er enige om, i hvert fald på overfladeplanet.

Her vil vi være opmærksomme på, at det ikke kommer til at gå, ligesom det gik med skolefritidsordningerne, hvor det alt for mange steder er blevet for dårlige tilbud. Det håber jeg – jeg kan se, at ministeren nikker – at vi sikrer ikke sker på daginstitutionsområdet.

Skulle vi prøve at prioritere vore børn, spørger ministeren. Det skal vi ikke bare prøve, det skal vi. Det er simpelt hen piskende nødvendigt. De signaler, der er til os i pressen, i debatten om børn og familie, siger helt klart, at vi ikke bare skal prøve at prioritere børn og unge. Vi skal gøre det, hvis vi vil være den næste generation bekendt, hvis vi vil kunne se dem i øjnene, og hvis vi vil skabe et samfund, hvor de kan lide os.

Ministeren var inde på: hvorfor har de nogle andre holdninger end det, vi gør os forestillinger om? Det har mange unge, fordi voksengenerationen har svigtet på tid, har svigtet på følelser, og som ministeren sagde, er der også svigt i velstillede familier. Der er svigt på kulturelt fællesskab, der er svigt på kærlighed, for nu at nævne noget, som i hvert fald børnene har et kolossalt behov for – ja, vi andre har det for øvrigt også, men det er jo ikke det, vi diskuterer i dag.

Jeg vil godt spørge ministeren vedrørende disse 5.000 kr., om hun kunne komme med nogle forslag eller nogle synspunkter, der beskriver, hvor i alverden man finder det arbejdsmarked, hvor det kan lade sig gøre. Kan det lade sig gøre for ministeren at købe sig frihed, hvis hun spørger statsministeren om lov, for disse 5.000 kr.? Vores arbejdsmarked er anderledes indrettet, end vi bryder os om at tænke på. Når vi kigger på det med børneøjne, konstaterer vi, at det er mere stift, mere uhandy, og det er rationelle økonomiske betragtninger, der altid vinder over børnene.

[Jytte Andersen]

Det er den ene side af sagen om disse 5.000 kr., man kan købe sig fri for, hvad vi altså er meget i tvivl om.

Den anden side af sagen er det spagfærdige spørgsmål, socialdemokrater for øvrigt får stillet temmelig ofte: hvor mange gange kan man bruge de samme penge? Hvor mange gange kan vi bruge disse 5.000 kr.? Daginstitutionstaksterne er sat op. Hvis børn, der er over daginstitutionsalderen, skal i idrætsklubber og til fritidsaktiviteter osv. osv., er det penge op af lommen, ikke bare til gebyr, men også til udstyr. Det er også noget, der stiger, og her har man også sagt fra regeringens og socialministerens side, at vi må bruge nogle af de 5.000 kr.

Nu tændes den røde lampe, så jeg får ikke mulighed for at kommentere nogen af de ting, ordførerne sagde. Jeg vil dog godt sige, at noget af det, der er allervigtigst, og som jeg ikke kan forstå at vi ikke kan skabe en fælles, bred enighed om, er, at vi mere forpligtende sørger for, at børn får lov til at give udtryk for deres egne ønsker og behov i forbindelse med den kommunale planlægning, planlægningen herinde, før beslutninger træffes. Vi skal altså inddrage dem på en helt anderledes forpligtende måde, så de får følelsen af, at de er nyttige, at de er noget værd, at vi sætter pris på dem og deres meninger.

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg skal prøve kort at svare på spørgsmålet om det med de 5.000 kr. pr. barn skattefrit, som det jo er.

For det første har vi, hvad der sikkert er fru Jytte Andersen bekendt, prøvet at lave nogle små regnestykker på det i Socialministeriet, rent økonomisk, for at se: kunne det gå lige op? Kunne det overhovedet lade sig gøre for nogen, når de gik to timer ned i arbejdstid om dagen, altså købe sig til det, og så prøve at se, hvad der bliver modregnet i skat, for det tager jo noget af det, og hvad skulle der så til? Det, det viste sig der skulle til, var, at daginstitutionsbetalingen kunne sættes noget ned, fordi man måske brugte daginstitutionen mindre. Det er den ene ting.

Den anden væsentlige ting er selvfølgelig, som fru Jytte Andersen siger: jamen kan det overhovedet lade sig gøre på arbejdsmarkedet? Man kan jo stå med sine små 5.000 kr.

og vifte længe, hvis der ingen er, der vil tage imod dem.

Jeg vil godt referere, at jeg var til en konference, som ganske vist, det indrømmer jeg, drejede sig om kvindelige ledere. Men det er jo ikke helt usandsynligt, at det er fra toppen, det skal komme, desværre, hvis udviklingen for alvor skal komme videre i retning af, at man erkender, at folk, der har børn, også kan være en udmærket, effektiv arbejdskraft, og at folk, der har børn, hvis de får lov til at have deres familieliv, faktisk fungerer bedre, end hvis de altid skal farte rundt og lade, som om de hverken har familie eller børn og ingen er syge og de har ingen problemer med at hente og alt det her.

Der var også en personalechef fra en meget stor virksomhed, som havde mange kvinder ansat, også kvindelige ledere. Jeg havde talt om det her med en eftermiddag fri, f.eks. om torsdagen. Han sagde: jeg er fuldstændig overbevist om, at inden for fem år vil også vores mandlige ledere komme og bede om at få torsdag eftermiddag fri – for nu at blive i billedet – og vi kunne ikke drømme om at nægte dem det, fordi vi ved, at vores medarbejdere vil prioritere det højere og sådan og sådan.

Jeg forstår godt, at det er toppen af isbjergget, og der er nok koldere i bunden af isbjergget, end der er på toppen af isbjergget, for en gangs skyld, men jeg mener nu stadig væk, at den kvindelige leder kan bidrage til, at sådan noget bliver legitimt, sådan noget kan man altså godt gøre og stadig væk være en god og stabil og ordentlig arbejdskraft. Men det er en meget, meget lang diskussion, og jeg skal ikke forsøge at overhale fru Helle Degn, hverken udenom eller indenom eller til højre eller til venstre.

Lizzie Lichtenberg (KF):

Efter at have lyttet til debatten i dag og have taget del i den tænker jeg på en samtale, jeg havde med en ung far for nylig. Han er en ung fremskridtsforretningsmand, hans kone er selverhvervende, han har to små børn. Han beskrev sin barndom. Vi kan jo kalde det »barndommens gade«.

Han boede i den ene ende ved siden af dyrlægen. Hans far var konditor og bager. Så havde de blikkenslageren, de havde automekanikeren, og de havde brygmesteren, og så

[Lizzie Lichtenberg]

havde de selvfølgelig købmanden, og de havde sagføreren. De havde også hende, der gjorde rent i skolen, med sine fire børn; hun var alene. Arme den, der grisede i skolen, for de vidste jo, at det var Kurts mor, der skulle komme og gøre rent, og det ville de i hvert fald ikke udsætte hende for.

Sådan en »barndommens gade« kan man kalde nostalgisk. Vi kan kalde det en »Korsbækidyl« i en provinsby i Danmark i 1940'erne, 1950'erne.

For mig illustrerer det, hvad de unge forældre opfatter som nødvendigt, de minder, de har, den tryghed, de har fra deres egen barndom. Først og fremmest har det været en social skoling, for de var jo mange børn, og de legede sammen, havde vidt forskellige økonomiske kår. Disse forældre forstod at give deres håndværksmæssige færdigheder, deres liv videre til samtlige børn. De havde værdinormer, de havde værdigrundlag, de havde et livsgrundlag, som de nu forsøger at give videre til deres børn for fremtiden.

Vi har en anden: Lotte skulle med sin mor ud og købe ind. Det gad hun ikke, og hun spurgte: hvor skal jeg gå hen, hvis jeg slår mig, for at blive trøstet? Det viser egentlig, hvad det er, børn har brug for. De har også brug for deres eget liv, de har brug for at udfolde sig, men en gang imellem har de brug for en voksen støtte. Og Lotte fik så at vide: jamen der er en aftale med naboen. Du kan gå hen til Rikkens mor. Så var den sag klaret.

Vi har talt om de handicappede børn. Jeg kender en ung mor, som sagde: vi kan jo ikke afskaffe ham. Skal han gøres til et af de usynlige børn, som vores socialminister har sagt at alle børn er? Det skal han nok ikke, for vi må erkende, at der bliver endnu flere handicappede, nogle, der ikke passer ind i de firkantede modeller, vi hidtil har kørt efter.

Jeg håber meget, at det udvalg, socialministeren vil nedsætte, kan få alle disse ender bøjet sammen, så der opstår en helhed, således at Danmarks børn har en fremtid, hvor de kan opleve den tryghed, vi har haft, og som vi har oplevet gennem generationer, således at generationernes færdigheder og tryghed gives videre til næste generation, vore børn og børnebørn.

Hanne Severinsen (V):

En af de glædelige ting ved denne debat synes jeg har været, at der er nye signaler, og det er ikke bare fra den ene side af salen. Der er virkelig tale om en bred debat, hvor alle erkender, at de løsninger, vi skabte i kølvandet på 1960'erne, hvor kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet, måske ikke var de ideelle.

Jeg synes, det er spændende at opdage, at nu er vi alle sammen interesseret i at fjerne båsene. Nu vil vi alle sammen gerne være med til at finde nye veje. Vi ser jo også, hvordan man ude omkring i kommunerne eksperimenterer på det område, og jeg synes, at det er den vej, vi skal gå.

Jeg synes, at debatten om det udvalg, vi skal nedsætte, om daginstitutionerne og deres indhold og om den måde, hvorpå vi i det hele taget kan lave andre former for institutioner og andre former for børnepasningsordninger, der mere tager hensyn til børnene og deres forældre, er spændende, den har vi i høj grad brug for.

Jeg synes også, det fremgår, at nu er vi faktisk trætte af den debat, der handler om, at enten skal vi have ligestilling, eller også skal vi være børnevenlige. Vi skal begge dele, og vi skal vænne os til, at det, det drejer sig om, er, at samfundet skal være familievenligt, og at vi må bearbejde alle sammen, hvor vi færdes, den indstilling, at man bare skal se bort fra familien, og at man skal prøve at opfylde sin rolle i arbejdslivet uden at tage hensyn til sine børn.

Jeg tror, at der i høj grad er en bevægelse i retning af, at nu må vi lære at organisere vores arbejde på en anden måde. Nogle gange kan man spørge sig selv, om ikke den måde, man før organiserede sig på, i nogen grad udsprang af det, som Lise Nørgaard så udmærket har beskrevet: at man vil undgå arseniktimen, derfor sørgede man for at have lidt overarbejde. Så kunne konen og børnene ordne alt rodet derhjemme, og så kunne man komme hjem, når maden var færdig.

Vi skal bort fra den måde at organisere arbejdet på. Vi skal have et mere familievenligt arbejdsliv, og vi skal samtidig sørge for, at de pasningsordninger for børnene, vi har, passer til forældrenes livsmønster, sådan at vi ikke låser folk fast.

Mange unge føler, at det er et alt for stift samfund, der ikke tager hensyn til deres individuelle behov. De vil have lov til at indrette

[Hanne Severinsen]

sig på en anden måde. De prioriterer måske også anderledes, end vi har gjort, hvor vi måske har bildt os ind, at vi købte det dyre parcelhus af hensyn til børnene, og hvor børnene så kan sige: jamen fordi I har så travlt, når vi aldrig nogen sinde at være i haven, for vi er i institution.

Derfor var jeg glad for at høre, at der var almindelig skepsis over for den tankegang, at man skulle have heldagsinstitutioner, heldagsskole, for at klare problemerne. Ja, vi skal have tilbud, og vi skal have muligheder for væresteder. Der skal være mulighed for, at generationerne mødes, men vi skal ikke beskæftige dem som en slags terapeuter. Det er levende mennesker, det drejer sig om, og vi har alle sammen forskellige interesser, og dem skal vi have mulighed for at dyrke.

Er der ikke kommet andet ud af denne debat, er der i hvert fald kommet nogle signaler til dem, der skal sidde i det udvalg, om, at tingene ændrer sig faktisk. Vi kører ikke videre i samme spor.

Carsten Andersen (SF):

Jeg er enig med socialministeren i, at det er godt med debatten, og jeg synes også, vi har fået nogle ting frem. Men jeg er ikke helt enig i at lægge en del af de børnepolitiske problemer over på forældrene; det er den tendens, der er. Ministeren siger, at forældrene har villet det hele, og så er det gået noget ud over børnene. Jeg synes, man skal se på den egoisme, som der er vokset op. Det er vi enige i.

Det at værdinormerne er skredet over for børnene, over for det sociale liv, over for familielivet, hvor kommer det fra? Det kommer ikke fra forældre, der har villet det hele. Nej, det kommer sandelig også fra den borgerlige politik, som er ført, med tilsidesættelse af familierne og børnene. Det er nedskæringer på de forebyggende institutioner, det er nedskæringer, som gang på gang har ramt socialt skævt og socialt hårdt over for børnene.

Det er en af de væsentligste årsager til, at vi har unge, som i dag står frem med egoistiske og racistiske og manglende værdinormer. De har fået det at vide af de regeringer, som har kørt en meget barsk nedskæringspolitik over for skoler, over for daginstitutioner, over for det forebyggende arbejde og også

over for det opfølgende arbejde. Det er klart, at når de oplever, at der fra regeringens side lægges kynisme for dagen og køres en brandhård politik, så lærer de da også at sige: det er vejen, vi går, venner.

Jeg synes, det lyder meget positivt, at ministeren vil arbejde på rammer, som giver forældrene bedre muligheder. Vil ministeren gøre en aktiv indsats for, at disse rammer bliver reelle for forældrene, at man ikke bare siger, at det at sende en børnecheck ekstra ud giver bedre rammer, bedre muligheder? Der skal være nogle tilbudsmuligheder, for man kan ikke købe sig fra alting. Det er den politik, som giver egoismen, nemlig at man regner med, man bare kan købe sig fra det. Hvis ikke der bliver taget nogle initiativer rundt omkring i nærsamfundene, så er der ikke mange ting at købe.

Jeg er ikke sikker på, at det er forældrenes krav om eget liv, der har taget tingene fra børnene. Vi ser gang på gang, at mange forældre, som er aktive, og som også har nogle interesser uden for hjemmet, tager børnene med, de engagerer børnene i de ting. Det er ikke et spørgsmål om, hvorvidt hjemmet har råd til knæhøje Legoklodser, det er jeg enig i. Men det er en gang imellem et problem for dem, der ikke har råd til Legoklodser. Det synes jeg vi skal have med.

Jeg synes, det er modigt af socialministeren helt åbent at tage fat på den følelsesmæssige fattigdom. Det synes jeg er noget, vi gang på gang skal tage fat på at sige: jamen hvad er det dog egentlig for en kulde, jamen hvad er det dog egentlig for en politik, vi lægger for dagen her? Jeg er da også glad for at høre, at mit forslag om, at vi skal tænke på børnene, når vi lovgiver, og når vi sætter nogle ting i gang, kan få en større udbredelse.

De ministerielle udvalg ses der positivt på fra alle sider. Min eneste betænkelighed er, at det er ministerielle udvalg, det er embedsmænd, som har ministerens bevågenhed, og som også har ministerens politik. Der er ikke nogen mulighed for disse ministerielle udvalg for at gå ud i en kritik og gå ud i en debat med ministeren.

Jeg synes, det er godt, at der kommer nogle flere forsøgsmuligheder. Det, der lød allerbedst, var, at vi tager nogle af de gamle forsøg og gør dem til blivende foranstaltninger. Det var rart at høre, at vi nu endelig kan

[Carsten Andersen]

holde op med at kalde det forsøg, at vi kan sige: det var sgu noget, der virkede. Det sætter vi i gang. Undskyld for »sgu'et«.

Endelig vil jeg sige, at der er ingen grund til at vente på en social undersøgelse vedrørende børn, der er anbragt uden for hjemmet. Der er alt for mange oplysninger om, at der er for lidt kontakt med de børn, der er anbragt uden for hjemmet, der er ikke nogen, der følger det op. Der er alt for mange oplysninger om, at der ikke sker en opfølgning over for de forældre, over for den hjemlige situation for de børn, der er anbragt. Der er ingen grund til at vente på det. Man burde tværtimod fra Socialstyrelsens side, fra socialministerens side give et lift til kommunerne og sige: nu må I gå i gang med et arbejde for at følge op, at I har anbragt børnene, og at de også kan komme hjem igen.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger i forlængelse af det, hr. Carsten Andersen var inde på. Det lød næsten, som om det var, som det blev udtrykt, regeringens kynisme, der var årsag til, at vi havde børnefamilier, der var hårdt trængt. Jeg tror, vi må bore lidt dybere.

Jeg tror, vi på mange måder oplever en værdikrise. Jeg tror, det er vigtigt at understrege, at familien har et ansvar over for både hinanden og over for børnene. Hvis man i den grad vil realisere sig selv på bekostning af både sin ægtefælle og sine børn, at man ikke er villig til at påtage sig et ansvar, så opstår der medmenneskelige problemer. Man må ikke glemme betydningen af både familiens ansvar og det personlige ansvar.

Jeg synes, hr. Carsten Andersen kom let om ved disse fundamentale spørgsmål med nogle efter min mening lidt floskelprægede formuleringer om regeringens kynisme, som om der ikke havde været problemer for få år siden. Det tror jeg faktisk selv hr. Carsten Andersen må indrømme.

Hvis vi skal komme over denne værdikrise, så mener jeg, at det frivillige børne- og ungdomsarbejde, det idébetonede ungdomsarbejde, kan blive et vigtigt supplement til hjemmets opdragende opgave. Derfor er jeg glad for, at også det frivillige børne- og ungdomsarbejde er nævnt i ministerens redegørelse. En vekselvirkning mellem hjem og bør-

ne- og ungdomsarbejde tror jeg kan være betydelig mere værdidannende og stimulerende end en heldagsskole, som også andre har udtrykt skepsis over for.

Jeg mener, vi på mange måder har brug for nytænkning. Den model, vi har fået i de sidste år, hvor begge ægtefæller er heltids ude på arbejdsmarkedet og børnene er heltids i institution, er en fortidig model, som har skabt en række menneskelige og medmenneskelige problemer. Det, vi har brug for, er nytænkning, opbrydning af dette konserverende system. Der er brug for fleksibilitet. Der er brug for nye muligheder for at være sammen og for en åbne-op af institutionerne.

Det er det, vi skal arbejde med, og det, vi skal opprioritere, nemlig at familien får mulighed for at være familie. Det tror jeg er den bedste indsats, vi kan gøre.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Hr. Kofod-Svendsen taler om floskler, og det vil jeg lige gribe fat i.

En af de måder, man lærer ansvar på, er, at man ser, hvordan andre, der har ansvar, løfter det. Der er en række forældre, der har set, hvordan bl.a. Kristeligt Folkeparti har løftet sit sociale ansvar. Partiet har gået ud og har udråbt sig som en af den borgerlige regerings socialpolitiske ansvarlige. De har været med til at lave merindskrivning i daginstitutionerne. De har været med til at lade være med at nedsætte daginstitutionsbetalingen, sådan at der ville være bedre muligheder for at få børn passet under trygge og rimelige forhold. De har vendt ryggen til nogle af disse problemer og har sagt: dem må forældrene løse, det er deres ansvar. De har været med til at indføre afbenede pasningsordninger for børn, og de har vendt det døve øre til, når man har sagt: jamen det kan I da ikke gøre over for os. Sådan kan I da ikke gøre.

Den evige tale om at have et socialt ansvar, uden at man gør noget, avler hos den anden part ligegyldighed; hvis det er den måde, man løfter ansvar på, så er det ikke at løfte. Derfor er det floskler, når hr. Kofod-Svendsen taler om, at ansvaret ligger hos familierne, det evige familieansvar, når man

[Carsten Andersen]

ikke selv gør noget for virkelig at løfte og gøre en indsats for det.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

De sidste bemærkninger fra hr. Carsten Andersen får mig til at fremdrage et par ting.

Der er bestemt også tale om, at samfundet har et ansvar. Det har jeg ikke bestridt. Jeg har bare sagt, at hjemmet også har et stort ansvar.

I anledning af de konkrete ting, som hr. Carsten Andersen nævner: hvordan var situationen for nogle år siden med hensyn til børnetilskuddene? Da skete der gentagne gange under den tidligere regering besparelser. Heldigvis blev de ikke så store, som regeringen havde lagt op til, men alligevel.

Hvad er situationen nu? Der er indgået et bredt forlig – desværre er SF ikke med – som har forhøjet børnetilskuddene væsentligt. Er det udtryk for en nedskæring? Hvad med fripladsgrænserne? Er de nedsat, for nu at nævne et andet eksempel. Og jeg kunne nævne flere andre.

Der er nogle økonomiske rammer, det er korrekt, men der skal føres en sådan generel økonomisk politik, at der er mulighed for sociale forbedringer. Den finanslov, vi vedtog for godt en måned siden i dette Ting, var ikke en besparelsesfinanslov. Tværtimod har vi flere eksempler på kontanthjælpsområdet, hvor der skete en del forbedringer. Det tror jeg også hr. Carsten Andersen vil vedstå.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Der er et smukt og meget blankt ord, som vi har hørt den ene gang efter den anden i denne debat, og det er ordet nytænkning. Fru Hanne Severinsen taler om nytænkning, hr. Kofod-Svendsen taler om nytænkning.

Nu kunne jeg egentlig godt tænke mig nogle rigtige, levende eksempler på, hvad det er, den nytænkning går ud på. Sådan som jeg hidtil har hørt det, drejer det sig om at fastslå, at forældrene og hjemmet har det store og så godt som eneste ansvar. Jeg har ikke hørt nogen eksempler på den nytænkning, hvorefter det vil blive nemmere for forældrene at løfte det ansvar og leve op til de

nye byrder, som hr. Kofod-Svendsen og fru Hanne Severinsen nu vil pålægge dem.

Jeg vil gerne vide, hvad det er for nogle ansvarlige rammer, man ønsker at give forældre og børn, for at nytænkningen og en ny følelse af værdi og værdighed kan komme til at gælde i det her samfund. Jeg synes, det er et tomt ord. Jeg synes ikke, det er så tomt, når socialministeren bruger ordet, men jeg synes, det er tomt, og jeg synes, det er uendelig gammeldags nytænkning, når det er hr. Kofod-Svendsen og fru Hanne Severinsen, der siger tingene.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Carsten Andersen for endnu en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg forstår det sådan, at hr. Kofod-Svendsen ønsker at stemme med tilbagevirkende kraft. Det, at hvad man stemte i går, kunne man godt tænke sig at lave om i dag, har vi hørt før.

Så vidt jeg er orienteret, har Kristeligt Folkeparti stemt for nedskæringer af børnetilskuddene. Det mener jeg er helt klart, men det kan vi få undersøgt, og under alle omstændigheder kan hr. Kofod-Svendsen vel afkræfte eller bekræfte det.

Denne børnecheck dækker man sig ligesom bag ved og siger: nu har vi da gjort nogle ting og vist ansvar. Men den børnecheck har man jo givet anvisninger på skal anvendes til en lang række ting: hvis ikke I anvender den til disse ting, så er I uansvarlige. Samtidig giver man ikke nogen muligheder.

Det giver én fornemmelsen af, at man bare betaler sig fra problemerne herinde ved at sende checks ud, og det er en børnepolitik, som absolut ikke er værdig.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er nu korte bemærkninger til fru Hanne Severinsen og hr. Kofod-Svendsen, og derefter går vi over til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg skal ikke blande mig i fru Ingerlise Koefoeds måde at give karakter på. Jeg vil

[Hanne Severinsen]

bare sige, at nytænkning i det her tilfælde i al sin gribende enkelthed først og fremmest bygger på, at man prøver at tænke i retning af, hvad der faktisk er behov for. Hvad er det faktisk, forældrene prioriterer? Hvad er det for en tilværelse, de ønsker? Skulle vi ikke give dem lov til i højere grad at få børnepasningsmulighederne indrettet efter de ønsker, de rent faktisk har? Skulle vi ikke holde op med at opbygge systemer og være så glade for dem, at vi gerne vil tilpasse menneskene til systemerne i stedet for omvendt?

Det er netop det, som kræves rundt omkring i lokalsamfundene, og det er også det, man er gået i gang med. Man er begyndt at lave mange forsøg ude omkring, hvor man gør tingene mere utraditionelt, og det er klart, at det gibber lidt i nogle, der er vant til, at det kun skal tælles i normeringer og i den måde, man er uddannet på, osv.

Der er faktisk andre måder, man kan indrette sig på, bl.a. den tankegang, som har været bredt debatteret her, om væresteder, hvor man på tværs af generationer og årgange og interesser osv. kan mødes, og at man i højere grad interesserer sig for kulturelle oplevelser i stedet for pasning.

Jeg tror, at det i virkeligheden er udtryk for, at vi tænker på en anden måde, at vi prøver at gøre tingene på en anden måde, at vi ikke lader os fuldstændig vælte over ende, fordi vi på et tidspunkt har opbygget nogle systemer, som vi så bare er gået videre med.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Kofod-Svendsen og derefter til ordførerrækkefølgen.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne sige til fru Ingerlise Koefoed: når vi har et stift arbejdsmarked, så gør det mere fleksibelt, så man indretter arbejdspladser med udgangspunkt i familiens behov. Det synes jeg er nytænkning. Det er muligt, fru Ingerlise Koefoed ikke kan se det nu, men så håber jeg, at fru Ingerlise Koefoed vil være i stand til det om nogle år.

Det samme gælder institutioner. Det er ikke et spørgsmål om at bruge dem nul timer eller 40 timer. Man bruger dem måske 20

timer eller 30 timer, og så betaler man for det antal timer, man bruger.

Jeg vil til hr. Carsten Andersen sige, at vi har prøvet at samarbejde med Socialdemokratiet og med Venstre og Konservative og CD, og vi kan konstatere, at det er i den sidste konstellation, børnetilskuddene er gået op. I det andet samarbejde var vi med til at hindre, at nedskæringen ikke blev så stor som oprindeligt planlagt.

Tinning (VS):

Jeg var lige ved at bede socialministeren holde sin tale én gang til, dels fordi den godt kunne tåle en gentagelse, dels fordi det var den, jeg ville kommentere; de fleste har nok glemt den efter alt det her.

Jeg synes, socialministerens tale var god, fordi hun så klart advarede imod stive fronter og imod ensidighed i synspunkterne. Og så var den fiks, fordi socialministeren lige præcis selv var meget ensidig. Det synes jeg var ærgerligt.

Men hvis vi starter igen: det, socialministeren siger, er, at det er alligevel mærkeligt. Børn er tit og ofte nogle meget søde, positive størrelser, der godt vil hjælpe hinanden. Så sker der et eller andet, og pludselig kan vi se en masse forskningsrapporter, der fortæller, at de unge er enormt optaget af at klare sig selv, gerne på bekostning af andre. Mange af dem er imod indvandrere, der er ikke meget social forståelse hos dem. Og så siger socialministeren selvfølgelig: det er da en sær ting, at det går på den måde.

Det tror jeg egentlig ikke at det er. Jeg tror, vi må kunne blive enige om, at det selvfølgelig har at gøre med, at der sker en opløsning af mange af de fællesskaber, vi før kendte. Familien er blevet en anden. Bysamfundene er blevet nogle andre. Provinsbyerne er også blevet nogle andre. De levende sociale fællesskaber, hvor børnene har et ansvar, og hvor børnene har betydning, er blevet færre.

Jeg tror egentlig, socialministeren har fat i det helt centrale, når hun siger: vi oplever for sjældent at møde børn og unge i gang med en eller anden nødvendig funktion. Det, denne diskussion drejer sig om, er, at hvis man behandler børn og unge, som om de ikke er nødvendige, så begynder de selvføl-

[Tinning]

gelig også at opføre sig med en vis ligegyldighed. Det er ikke så sært.

Med folkeskolen har vi stadig væk en skole, der som sin allervigtigste faktiske funktion har at stjæle børnenes skaberkraft, deres kreativitet, deres energi, deres nysgerrighed over for livet. Den bliver pillet ud af dem, skubbet ud af dem, ikke fordi det vil vi godt, for det tror jeg egentlig ikke der er nogen der vil. Ikke fordi regeringen er en samling onde mennesker eller sådan noget, men fordi vi har en folkeskole, der til trods for alle mulige gode viljer fungerer på den led. Vi kan have en længere diskussion om, hvorfor det er sådan, men sådan er det jo.

Det siger også meget, at vi i dag stadig skal diskutere: er det rimeligt, at når man er på en arbejdsplads, så har man medansvar og medindflydelse? Skal man have en eller anden form for overskudsdeling? Skal man have lov at påvirke retningen af investeringerne? Eller skal man bare helt lade være og overlade det til arbejdsgiverne, og hvad de frivilligt vil give fra sig? Og vi diskuterer stadig væk: når man er på plejehjem, skal man så selv kunne bestemme over sine lømpepenge?

Det er den gennemførte hindring for at folk kan få lov at tage et ansvar, at folk kan få lov selv at bestemme. Det er da ikke så sært, at der, når det er sådan, vi har indrettet vores samfund, og det har vi, sker præcis de ting, som socialministeren taler om. Det var også derfor, jeg sagde, at det er så trist med denne redegørelse, for der siges ikke noget om, hvad der så skal ske, eller hvad der så skal gøres.

Når jeg talte om, at der slet ikke skete noget eller var sket noget og der egentlig også var for lidt konkrete ting i ministerens redegørelse, så er det, fordi der er så mange ting, som man umiddelbart kunne gøre, også nogle af de ting, VS foreslog for fem år siden, og en bid til.

Vi foreslog f.eks. dengang, at der skulle indføres et øjeblikkeligt forbud mod at bebygge ubebyggede byzonearealer, fordi der skal være nogle arealer, børnene kan udfolde sig på. Vi foreslog integration af aldersgrupperne i forskellige former for byggeri, noget af det, socialministeren står og priser i dag, men der er gjort for lidt. Vi foreslog høring, at børnene bliver hørt om daginstitutioner, skoler, fritidsklubber og sådan noget, der

betyder noget for dem. Der sker også for lidt på det felt.

Vi foreslog en videreførelse af Børnekommissionens sekretariat. Der lå en enorm viden om og indsigt i børnepolitik, forskningsresultater, hvad der kunne gøres på det tidspunkt. Så nedlagde man det minsandten.

Det er derfor, jeg siger, at det er lidt fatigt, at socialministeren nu opretter noget, der ligner mere eller mindre. Vi synes selvfølgelig, det er en god ting. Vi synes tit, det er godt at gøre det, VS foreslår, også selv om det er 5½ år bagefter. Men det er for lidt, også i dette tilfælde, fordi tingene er blevet værre på de 5½ år.

Vi foreslog dengang, at børnene skal have mulighed for at ytre sig, f.eks. ved børnefilmværksteder. Vi foreslog, at man burde behandle børnebibliotekerne ordentligt, osv. osv.

På de områder er der sket for lidt.

Jeg vil godt tage det mest oplagte eksempel: der er ikke nogen af os, der er i tvivl om, at en daginstitution med for ringe plads til børnene betyder, at børnene bliver mere syge. Det er en såkaldt veletableret, videnskabeligt underbygget kendsgerning. Jeg synes, at man da kunne gøre så meget fra alle de velmenende borgerlige ordføreres side, at man sagde: jamen det gør vi så noget ved. Når vi ved, at børnene i institutionerne bliver syge, fordi der er for lidt plads, så giver vi dem mere plads. Det er et utrolig lille og begrænset skridt, og det bliver ikke engang taget.

Det er det, der gør, at det er lidt trist, at det hele udarter til egentlig meget vigtige holdningsdiskussioner, men som skal suppleres med konkret handling her og nu. Det sker ikke, og derfor må vi endnu en gang vente et år eller to på, at der bliver taget nogle ordentlige skridt, og det er det, jeg beklagede i mit første indlæg, og som jeg stadig beklager.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) *Forespørgsel nr. F 15:*

Forespørgsel til socialministeren: